

ESTONIAN DISCUSSIONS ON ECONOMIC POLICY

Problems of the national regional policy

Special Edition in Honour of Prof. Sulev Mäeltsemees

Articles (CD-ROM) * Summaries * Chronicle

Scientific discussions on economic policy in Estonia

for the twenty fifth time (1984-2017)

ESTNISCHE GESPRÄCHE ÜBER WIRTSCHAFTSPOLITIK

Probleme der staatlichen Regionalpolitik

Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mäeltsemees

Beiträge (CD-ROM) * Zusammenfassungen * Chronik

Estnische wirtschaftspolitische Gespräche schon

fünfundzwanzig Jahre in Folge (1984-2017)

EESTI MAJANDUSPOLIITILISED VÄITLUSED

Riigi regionalpoliitika probleemid

Prof. Sulev Mäeltsemele pühendatud eriväljaanne

Artiklid (CD-ROM) * Kokkuvõtted * Kroonika

Kahekümne viinendat korda majanduspoliitilisi

teadusväitlusi Eestis (1984-2017)

25th year of issue * 25. Jahrgang * 25. aastakäik

1/2017

**Estonian Discussions on Economic Policy: Problems of the national regional policy. Special Editon in Honour of Prof. Sulev Mältsemees /
Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik: Probleme der staatlichen Regionalpolitik. Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mältsemees /
Eesti majanduspoliitilised vätlused: Riigi regionaalpoliitika probleemid. Prof. Sulev Mältsemehele pühendatud eriväljaanne**

Asutatud aastal 1984 / Gegründet im Jahre 1984 / Established in 1984

TOIMETUSKOLLEGIUM / REDAKTIONSKOLLEGIUM / EDITORIAL BOARD
Peter Friedrich (University of Federal Armed Forces Munich, University of Tartu)
Enno Langfeldt (Fachhochschule Kiel, University of Applied Sciences of Kiel)
Stefan Okruch (Andrássy Gyula Deutschsprachige Universität Budapest)
Armin Rohde (Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald; University of Greifswald)
Klaus Schrader (Kieli Maailmamajanduse Instituut; Kiel Institute of the World Economy)
Mart Sörg (Tartu Ülikool; University of Tartu)

TOIMETAJAD / REDAKTEURE / EDITORS:

Manfred O. E. Hennies (Fachhochschule Kiel; University of Applied Sciences of Kiel)
Sulev Mältsemees (Tallinna Tehnikaülikool; Tallinn University of Technology)
Matti Raudjärv (Tartu Ülikool; University of Tartu)
Janno Reiljan (Tartu Ülikool; University of Tartu)
Toimetaja-konsultant / Redakteurin-Konsultantin / Editor-Consultant:
Ruth Tammeorg (Tartu Ülikooli raamatukogu; Library of University of Tartu)

ASUTAJA, KOORDINAATOR JA PEATOIMETAJA / GRÜNDER, KOORDINATOR UND CHEFREDAKTEUR / FOUNDER, COORDINATOR AND CHIEF EDITOR:
Matti Raudjärv (Tartu Ülikool – Pärnu Kolledž ja Mattimar OÜ)

Publikatsioon ilmub kuni kaks korda aastas / Die Publikation erscheint bis zu zwei Mal im Jahr / The publication is published once or twice a year

Artiklid on avaldatud andmebaasidest: / Die Beiträge sind in der Datenbanken: /
Articles have been published in the databases: **DOAJ** – Directory of Open Access Journals (Netherlands), **EBSCO** – Elton B. Stephens Company (USA), **EBSCO** Central & Eastern European Academic Source, **EBSCO** Discovery Service (**EDS**), **EconBib** – Economics Bibliography (KSP Journals; International), **ECONIS** – Economics Information System (Germany), **ESO** – European Sources Online (United Kingdom) and **SSRN** – Social Science Research Network (USA)

KONTAKT - CONTACT: Matti Raudjärv

Tartu Ülikool (Pärnu Kolledž)

University of Tartu (Pärnu College) **or** Mattimar OÜ (kirjastaja, Verlag, publisher)

Ringi 35

Kose tee 79

80012 Pärnu, Estonia

12013 Tallinn, Estonia

matti.raudjärv@ut.ee

mattir@hot.ee ; www.mattimar.ee

ESTONIAN DISCUSSIONS ON ECONOMIC POLICY

Problems of the national regional policy

Special Edition in Honour of Prof. Sulev Mäeltsemees

**Scientific discussions on economic policy in Estonia
for the twenty fifth time (1984-2017)**

ESTNISCHE GESPRÄCHE ÜBER WIRTSCHAFTSPOLITIK

**Probleme der staatlichen Regionalpolitik
Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mäeltsemees**

**Estnische wirtschaftspolitische Gespräche schon
fünfundzwanzig Jahre in Folge (1984-2017)**

EESTI MAJANDUSPOLIITILISED VÄITLUSED

**Riigi regionaalpoliitika probleemid
Prof. Sulev Mäeltsemehele pühendatud eriväljaanne**

**Kahekümne viiendat korda majanduspoliitilisi
teadusväitlusi Eestis (1984-2017)**

1/2017

**BWV • BERLINER WISSENSCHAFTS-
VERLAG GmbH**

**MATTIMAR
anno 1993**

BERLIN * TALLINN

Estonian Discussions on Economic Policy: Problems of the national regional policy.

Special Editon in Honour of Prof. Sulev Mältsemees, 2017, No.1

Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik: Probleme der staatlichen Regionalpolitik. Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mältsemees, 2017, Nr.1

Eesti majanduspoliitilised vätlused: Riigi regionaalpoliitika probleemid. Prof.

Sulev Mältsemehele pühendatud eriväljaanne, 2017, nr.1

Berlin, Tallinn: BWV * Mattimar

25th year of issue / 25. Jahrgang / 25. aastakäik

BERLINER WISSENSCHAFTS-VERLAG GmbH, MATTIMAR OÜ, 2017

ISSN 1736-5597 (trükis)

ISSN 1736-5600 (CD-ROM)

ISSN 2228-1878 (pdf, online)

ISBN 978-9985-844-69-4 (trükis)

ISBN 978-9985-844-70-0 (CD-ROM)

ISBN 978-9985-844-73-1 (pdf, online)

ISBN 978-9985-844-72-4 (epub)

ISBN 978-9985-844-71-7 (pdf, e-book)

ISBN 978-3-8305-3779-3 (trükis)

ISBN 978-3-8305-3779-3 (CD-ROM)

ISBN 978-3-8305-2212-6 (pdf, e-book)

Käesolevas publikatsioonis avaldatud artiklid on eelretsenseeritud anonüümsest sõltumatute doktorikraadiga retsententide poolt.

Alle Beiträge der vorliegenden Publikation wurden vor der Veröffentlichung anonym von unabhängigen promovierten Experten rezensiert.

Before publishing, the articles in this collection have been anonymously peer-reviewed by independent reviewers holding a doctor's degree.

Trükitud trükikojas Miniprint OÜ / Gedruckt in der Druckerei Miniprint OÜ /

Printed in the publishing house of Miniprint OÜ, Tallinn, Estonia

© Esikaas ja üldkujundus / Cover und Gesamtaufbau / Front cover and general design:
kirjastaja Mattimar OÜ; Mattimar-Verlag GmbH; publisher Mattimar 2017

© Kirjastamine: kirjastajad, Herausgeber, publishers – Berlin, Tallinn: BWV *
Berliner Wissenschafts-Verlag GmbH, Mattimar-Verlag GmbH, 2017

© Autorid, Autoren, Authors

Käesoleva publikatsiooni-ajakirja koostamist, väljaandmist ja trükkimist on toetanud järgmised ülikoolid ning organisatsioonid /

Die Herausgabe dieser Publikation wurde unterstützt durch folgende Universitäten und Organisationen /

The following universities and organisations have supported the publishing/printing of the publication:

- **Tartu Ülikool * Universität Tartu * University of Tartu**
- **Tallinna Tehnikaülikool * Technische Universität Tallinn * Tallinn University of Technology**
- **Kieli Rakendusülikool * Fachhochschule Kiel * University of Applied Sciences of Kiel**
- **Ernst Moritz Arndt Greifswaldi Ülikool * Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald * Ernst-Moritz-Arndt University of Greifswald**
- **Mattimar OÜ * Mattimar GmbH * Mattimar Ltd**

Tähelepanuks autoritele!

Wichtige Anmerkung für Autoren!

Note for the authors!

Autor vastutab oma kirjutise sisu, õigekirja ja vormistamise eest ainuisikuliselt.

Mattimar OÜ ei võta vastutust andmete õigsuse, täpsuse ega täielikkuse osas, samuti ei arvesta ka kolmandate poolte eraõiguslike huve.

Artikli sissejuhatavas osas ootame me autoritelt, et nad **konkretiselt ja selgelt**

- kirjutaksid, mille poolest on autori tema arvates artikli teema aktuaalne;
- formuleeriksid artikli eesmärgi;
- formuleeriksid need urimisülesanded, mille lahendamine aitab seadud eesmärki saavutada.

Artiklite, kokkuvõtete ja muude materjalide vormistamisenõuded on avaldatud Mattimar OÜ kodulehel (www.mattimar.ee – „Aktualne“ all: Infokiri).

Verantwortlich für den Inhalt sind die Autoren. Mattimar OÜ (GmbH) übernimmt keine Gewähr für die Richtigkeit, Genauigkeit und Vollständigkeit der Angaben sowie die Beachtung privater Rechte Dritter.

Im einführenden Teil des Beitrages erwarten wir von dem Autor, dass er **konkret und deutlich**

- die Aktualität des Beitrages und des Themas hervorhebt;
- das Ziel des Beitrages formuliert;
- umfassend die Forschungsaufgaben formuliert, die zur Erreichung des Ziels gelöst werden müssen.

Die eingereichten Artikel und die dazugehörigen Zusammenfassungen müssen folgende Formvorschriften erfüllen (www.mattimar.ee – „Aktuell“: Merkblatt)

Authors are personally responsible for the content, correct spelling and formatting of their publications. Mattimar OÜ will not accept responsibility for the correctness, accuracy or completeness of the information and will not take into account private interests of third persons.

We expect from authors a **specific and clear** statement in the introductory part of the paper about:

- why the subject of the paper is topical in the opinion of the author;
- the objective of their paper;
- the research tasks which have to be fulfilled to achieve the stated objective.

With the delivery of your paper you will grant to the publishers the right to publish your paper (www.mattimar.ee – „Topical“: Information Letter)

SISUKORD / INHALTSVERZEICHNIS / CONTENS

Professor Sulev Mältsemees – loovalt sisukad ja mõtestatud tegevused läbi aastakümnete (peatoimetaja Matti Raudjärv).....	11
Prof. Sulev Mältsemees – inhaltsreiche und sinnvolle schöpferische Aktivitäten durh Jahrzehnte (von Chefredakteur Matti Raudjärv)	16
Prof. Sulev Mältsemees – activities creatively rich in content and sense through decades (by Chief editor Matti Raudjärv)	22

KOKKUVÖTTED / ZUSAMMENFASSUNGEN / SUMMARIES¹

Mariia Chebotareva, Peter Friedrich	Mikroökonomische Modelle für Functional Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJ)	28
<i>Artikel-Article (CD-ROM)</i>	Microeconomic Models of Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJs)	27
Manfred O. E. Hennies	Monetary Policy and Formation of Interest Rates under Consideration of the Present Situation	35
<i>Artikel-Article (CD-ROM)</i>	Geldpolitik und Zinsbildung unter besonderer Berücksichtigung der Gegenwärtigen Situation	53
Raul Markus, Viljar Veebel	Balti riikide ja Venemaa vahelised kaubandussuhted: rajasõltuvus või majanduslik ratsionaalsus?	39
<i>Artikel-Article (CD-ROM)</i>	Der Handel zwischen Russland und den Baltischen Staaten: Pfadabhängigkeit oder wirtschaftliche Rationalität?	66
Sulev Mältsemees	Pealinn ja pealinna regioon kohaliku omavalitsuse süsteemis	42
<i>Artikel-Article (CD-ROM)</i>	Hauptstadt und Hauptstadtregion im System der lokalen Gebietskörperschaften	87

---

¹ Tervikartiklid inglise või saksa keeles on käesoleva trükisega kaasasoleval CD-1.

The full text of papers in English or in German is available on the CD enclosed with this publication.
Die Beiträge in voller Länge entweder in englischer oder deutscher Sprache finden Sie auf der beigefügten CD.

Prof. Sulev Mältsemehe teaduspublikatsioonid	47
Scientific publications of Prof. Sulev Mältsemees	47

Rein Otsason – teadlane, poliitik, pankur (Sulev Mältsemees)	54
Rein Otsason – Wissenschaftler, Politiker, Bankier (von Sulev Mältsemees)	58
Rein Otsason – scientist, politician, banker (by Sulev Mältsemees)	63

KROONIKA / CHRONIK / CHRONICLE

A. B. Majanduspoliitika teaduskonverentsid ja muud tegevused Wissenschaftliche Konferenzen über Wirtschaftspolitik und andere Veranstaltungen Scientific conferences on economic policy and other activities

A1. XXIV rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents – neljandat korda Jänedal (2013-2016), (Matti Raudjärv)	68
Die XXIV. internationale wirtschaftspolitische Wissenschaftskonferenz – das vierte Mal in folge in Jänedala (2013-2016), (von Matti Raudjärv)	74
XXIV international scientific conference on economic policy – for the fourth time an Jänedala (2013–2016), (by Matti Raudjärv)	76

A2. Järjekordne tsükkkel õppe- ja teadustööd Georgias (Matti Raudjärv)	78
Die nächstfolgende Etappe der Unterrichts- und Wissenschaftsarbeiten in Georgien (von Matti Raudjärv)	86
Another cycle of teaching and research in Georgia (by Matti Raudjärv)	88

A3. Konverents Venemaal Sotsis (Matti Raudjärv)	90
Die Konferenz in Russland in Sochi (von Matti Raudjärv)	91
Conference in Sochi in Russia (by Matti Raudjärv)	92

B1. Majanduspoliitika teaduskonverentsid Eestis (1984-2017 ... - 2022)	93
Liste der wissenschaftlichen Konferenzen über Wirtschaftspolitik in Estland (1984-2017 ... - 2022)	93
List of scientific conferences on economic policy in Estonia (1984-2017 ... - 2022)	93

BX. Loodetav tulevikuinformatsioon (2019-2022)	96
Die Zukunftsinformation (2019-2022)	96
Expected future information (2019-2022)	96

*** *** ***

C. Informatsioon ajakirja toimkonnalt (+ vaata ka trükise esikaane siseküljelt)	100
Information from the editorial team (+ see also inside front cover of the publication)	101

Information des Redaktionsteams (+ siehe auch auf der Innenseite des Covers)	102
Mattimar OÜ – usaldusväärne ettevõte	103
Mattimar Ltd – Zuverlässiges Unternehmen	103
Mattimar OÜ – Trustworthy Enterprise	103

Professor Sulev Mäeltsemees

PROFESSOR SULEV MÄELTSEMEES – LOOVALT SISUKAD JA MÖTESTATUD TEGEVUSED LÄBI AASTAKÜMNTE

Meie ajakirja käesolev teine erinumber¹, 1-2017, on valdavalt pühendatud professor **Sulev Mäeltsemehele**, kes on sündinud 7. augustil 1947 Lihulas. 1970. aastal lõpetas ta *cum laude* Tartu Ülikooli majandusgeograafina. Diplomitöö (juhendaja prof Salme Nõmmik) käsitles elutarbelise teenindamise korraldust ja optimeerimist. Tööl suunati ta nooremteadurina NSV Liidu Teaduse Akadeemia Majandusmatemaatika Kesk-instituudi Eesti filiaali Tallinnas (Rahukohtu 3, nüüd tundud Stenbocki majana). 1975. aastal kaitses ta majanduskandidaat Hans Jalasto juhendamisel Tartu Ülikoolis geograafiakandidaadi väitekirja “Teeninduse regionaalse arengu analüüs ja prognoosimine” ja töötas seejärel märgitud majandusmatemaatika instituudis kolm aastat vanemteadurina.

1978. aastal valiti Sulev Mäeltsemees Tallinna Polütehniline Instituudi (nüüd Tallinna Tehnikaülikooli /TTÜ/) majandusteaduskonna teenindusökonomika kateedri juhatajaks.² Sel perioodil hakkas edukalt arenema koostöö eriala kollegidega Moskva, Omski ja Vladivostoki teeninduse tehnoloogiainstutuutes. S. Mäeltsemees oli Eestis esimesi, kes alustas teeninduse arengu ja korralduse valdkonnas välisriikide kogemuse (eelkõige tolleaegses Saksa DVs, aga ka Ungaris jm) uurimist. Vastava informatsiooni kättesaadavus sel ajal oli raskendatud isegi sotsialistlikest riikidest, rääkimata lääneriikidest. Seepärast oli äärmiselt suur õnn, et 1983. aastal avanes tal võimalus DAADi (*Deutscher Akademischer Austauschdienst*) stipendiaadina stažeerida Maini-äärses Frankfurdis Johann Wolfgang Goethe Ülikooli Sotsiaal- ja Majandusgeograafia Instituudis (direktor prof Josef Matznetteri juures). Stažeerimise kõrval luges ta seal ka 32-tunnise loengukursuse “Eesti NSV majandusgeograafia”.

1986. aastal valiti Sulev Mäeltsemees Eesti Teaduse Akadeemia Majanduse Instituudis direktor Rein Otsasoni initsiativil varasema sotsiaalse infrastruktuuri sektori ja õiguse sektori ühendamisel moodustatud sotsiaalse infrastruktuuri ja regionaalökonomika sektori juhatajaks. 1988. aastal valiti ta Eesti TA Majanduse Instituudi teadusdirektoriks. Seal alustas S. Mäeltsemees regionaalse isemajandamise ning kohaliku omavalitsuse uurimist, mis poolt sajandi jooksul oli Eestis unustatud. Selle asemel toimisid riigi keskvõimu ripatsina kohalikud rahvasaadikute nõukogud. Eesti TA Majanduse Instituut kujunes NSV Liidus regionaalse isemajandamise juhtivaks teaduskollektiiviks. NSV Liitu esindati Euroopa sotsialismimaade rahvusvahelises regionaalse isemajandamise ja

---

¹ Esimene erinumber 2-2016 oli pühendatud Tartu Ülikooli emeriitprofessor Janno Reiljanile.

² Allakirjutanu on aastakümneid olnud kursis Sulev Mäeltsemehe televustega (mõnikord ka kaastegijana), olles aastatel 1969-1974 teenindusökonomika kateedri üliõpilane, seejärel pikaajaliselt (1975-1992) sama kateedri kooesseisuline teadur (1975-1978), mittekoosseisuline õppetööd (1975-1987) ning kooesseisuline vanemteadur, juhtivteadur ja õppetööd-dotsent (1987-1992); aastatel 1990-1994 TTÜ majandusteaduskonna arendusprodekaan ning aastal 1992 TTÜs loodud esimese majanduspoliitika õppetooli asutaja taasiseseisvunud Eestis, selle juhataja ja professor (1992-1997); alates 1996 kuni tänaseni tegev ka Tartu Ülikoolis (majandusteaduskond, Pärnu kolledž, Narva kolledž).

kohaliku omavalitsuse töögrupis, Tallinnas korraldati üleliidulisi konverentse, avaldati sellelaseid publikatsioone (peasjalikult preprinti vormis, mida sai kiirelt ilma Glavliti tsensuurita avaldada).

1988. aastast lülitus ta aktiivselt tolleaegse IME (IseMajandava Eesti) kontseptsiooni koostamisse. S. Mältsemees osales meie Kohaliku omavalitsuse aluste seaduse väljatöötamise töögrupis, mis võeti vastu 10. novembril 1989 (samal päeval langes Berliini müür). Ta on ka hiljem osalenud mitme kohaliku omavalitsuse seaduse (nt 1993. aastal Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, 2002. aastal Kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seadus) väljatöötamisel.

1989. aasta detsembris toimusid Eestis poole sajandi järel esimest korda peaegu demokraatlikud valimised (kohaliku omavalitsuse volikogudesse) ja S. Mältsemees valiti Tallinna Linnavolikogu liikmeks. Aastatel 1992-93 oli ta täiskohaga Tallinna Linnavolikogu esimees. Aastatel 1993-96 oli ta Tallinna Linnavolikogu liige ja volikogu aseesimees ning Tallinna Keskkonna Halduskogu esimees. Tallinna Keskkonna Halduskogu liige oli ta veel ka aastail 1996-1999.

Aastail 1990 kuni 1993 juhtis ta üleriigilist 26-liikmelist (peasjalikult teadlastest koosnenud) haldusreformi ekspertrikomisjoni, mis oli moodustatud kohaliku omavalitsuse taastamiseks ja analüüsiks tolleaegse kahetasandilise kohaliku omavalitsuse süsteemis esmatasandi üksuste – endiste külanõukogude, alevite ja linnade valmisolekut täita kohaliku omavalitsuse ülesandeid. Aastatel 1992-93 oli S. Mältsemees Põhiseaduse Assamblee kohaliku omavalitsuse ekspert.

1980. aastate lõpust andis S. Mältsemees oma panuse Eesti kohaliku omavalitsuse üksuste liitude (Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit) tegevuse taastamisel. Sellelase ja ka hilisema koostöö eest kohaliku omavalitsuse üksuste liitudega omistati talle 2005. aastal Eesti Linnade Liidu teeneteplaat ja 2011. aastal Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmark. Alates 1997. aastast valiti S. Mältsemees Eesti Linnade Liidu Vanemate Kogu (2004. aastast ümber nimetatud Eesti Omavalitsusliitude Vanemate Koguks) peavanemaks.

1993. aastast kuni 1997. aastani oli ta valitud avaliku teenistuse täienduskoolituskeskuse – Eesti Haldusuhtimise Instituudi rektoriks. Sellesse aega mahtusid tuhandetele meie riigi ja kohaliku omavalitsuse ametnikele ja poliitikutele korraldatud täienduskoolituskursusel, sh kümned väliskoolitusreisid (nt kantsleritele, maavanneamatele, maasekretäridele, valdade ja linnade volikogude esimeestele ning vallavanneamatele ja linnapeadele) eelkõige Saksamaa Liitvabariiki, aga ka Inglismaale ja Rootsile ning Euroopa Liidu institutsioonidesse Brüsselis ning Euroopa Haldusuhtimise Instituuti Maastrichtis. Ta arendas tihedat koostööd ja viis läbi ühiseid täiendkoolituse projekte Saksamaa Liitvabariigis Bonn Bad-Godesbergis (nüüd Brühlis) asuva Avaliku Halduse Liiduakadeemiaga (*Bundeskademie für öffentliche Verwaltung*).

Peale töösuhte lõpetamist Eesti Haldusuhtimise Instituudiga töötas S. Mältsemees ligi aasta tolleaegse regionaalministri juures. Aastatel 1996-1998 kirjutas ta terviktekstiks

Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud veerandsajaliikmelise haldusreformi komisjoni (Riigikogu liikmed, ministrid, maavanemad, kohaliku omavalitsuse üksused ja nende liitude juhid jt) poolt koostatud kontseptsiooni Avaliku halduse arendamise alused osad.

1998. aastast valiti S. Mältsemees Tallinna Tehnikaülikooli regionalpoliitika professoriks ning 2004. aastast sotsiaalteaduskonna (kuni 2010. aastani humanitaar-teaduskonna) dekaaniks ja ta töötas sel ametikohal kuni emeriteerumiseni 1. jaanuaril 2017. Aastail 2000-2015 oli ta TTÜ nõukogu juhataja ning 2007. aastal anti talle ülikooli teenetemedal "Mente et Manu".

2003. aastal asutati Eestis DAADi Stipendiaatide Eesti Selts ja Sulev Mältsemees valiti selle seltsi esimeheks. Veel 2003. aastal sai ta DAAD stipendiaadina stažeerida Saksamaa Liitvabariigis – esmalt kuu aega Saksamaa juhtivas avaliku halduse körgkoolis – Speyeri Avaliku Halduse Kõrgkoolis (*Deutsche Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer*) ja selle tuntuima teadlase prof Herbert von Arnim'i juures. Teise kuu stažeeris ta Osnabrücki Ülikooli Munitsipaalõiguse Instituudis (*Institut für Kommunalrecht der Universität Osnabrück*) direktor prof Jörn Ipseni juures.

TTÜs jätkas ta paljude aastate jooksul kujunenud konstruktivse koostöö arendamist Saksamaa Liitvabariigiga, sedapuhku Brühlis asuva Avaliku Halduse Kõrgkooliga (*Hochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung*), mis on Saksamaa Liitvabariigis ametlike ettevalmistuse juhtiv kõrgkool. Sajandivahetusest alates viibisid üle aasta nädalasel õppereasil Brühlis ja mitmes Euroopa Liidu institutsioonis, aga samuti Nordrhein-Westfaleni liidumaal valitsusasutustes ca 15 TTÜ avaliku halduse eriala üliõpilast ning järgmisel aastal sama suur grupp sealseid üliõpilasi Eestis.

Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi (CLRAE – *Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe*) juures moodustati 1998. aastal Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ekspertide grupp, kuhu igast Euroopa Nõukogu liikmesriigid kinnitati üks täis- ja üks asendusliige. Kuni 2011. aastani oli S. Mältsemees Eesti-poolne täislige. Tema asendusliige oli Tartu Ülikooli dotsent, õigusteaduse doktor Vallo Olle, kes 2012. aastast on selle Ekspertide gruvi täislige ning S. Mältsemees tema asendusliige. Aastatel 2002-2010 oli S. Mältsemees Euroopa juhtiva kohaliku omavalitsuse uurimiskeskuse (Pariisis) DEXIA töögruppi Eesti ekspert.

2002.-2005. aastani oli S. Mältsemees Vabariigi Presidendi Akadeemilise Nõukogu riigihalduse ja kohaliku omavalitsuse komisjoni liige. 2002. aastal omistas Vabariigi President talle kohaliku omavalitsuse taastamisele kaasaaitamise eest Valgetähe IV klassi teenetemärgi. 2005. aastal andis Siseministeerium talle Kodanikupäeva aumärgi.

Korduvalt on S. Mältsemees andnud ekspertarvamusi kohaliku omavalitsuse ja regionalhalduse arendamise küsimustes Riigikogu Kantseleile, Tallinna Linnavolikogule ja Linnavalitsusele, teistele Eesti kohaliku omavalitsuse üksustele ning nende liitudele. Eelkõige on tema tegevus olnud seotud Tallinna linnaga. S. Mältsemees oli üks eestvedajaid 1996. aastal Tallinnas läbi viitud Pealinna juhtimise esimesel rahvusvahelisel konverentsil ja sellele mõneaastaste vahedega järgnenud neljal

konverentsil (kuni 2009. aastani). Ta on oma kolleegidega viinud läbi Tallinna linna tellimusel mitmeid uurimistöid. 2002. aastal avaldas ta mahuka (306 lk) monograafia „Tallinna juhtimine“ ja 2007. aastal omistati talle Tallinna linna teenetemärk.

S. Mältsemees on ettekannetega esinenud paljudel rahvusvahelistel konverentsidel Eestis ja välismaal ning neid ka Eestis korraldanud. Ta on enam kui kolmesaja publikatsiooni, neist ligi poolseaja rahvusvahelise levikuga publikatsiooni autor, esinenud saksakeelsete loengutega Eesti sotsiaalmajandusliku arengu ning avaliku halduse (eelkõige kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse) korralduse ja reformimise teemadel kogumahus üle saja tunni, sh pooles mahus välisrikkide ülikoolides (Düsseldorf, Frankfurt Maini-ääres, Flensburg, Mainz, Mannheim, Zürich) või ettekannetega raekodades (Kiel-1993, Wismar-1994) ning teise poole mahus Eestis viibinud välisdelegatsioonidele.

S. Mältsemehe õpp-, teadus- ja arendustöö põhisuunad on „Kohaliku omavalitsuse korraldus Eestis ja selle võrdlus välisriikidega“; „Regionaalne juhtimine Eestis ja välisriikides“; „Regionaalpoliitika Eestis ja Euroopa Liidus“; „Haldusreform“. Tema juhendamisel on kaitstud kaks doktoritööd (Mikk Lõhmus ja Raivo Linna) ning paarkümmend magistritööd.

Aastatel 2002-2006 kirjutas S. Mältsemees kaheosalise gümnaasiumi Ühiskonnageograafia õpiku koos töövihikutega (avaldas kirjastus „Avita“), mis ilmus ka vene keeles. Aastatel 2012-2015 kirjutas ta üldhariduskooli uue Ainekava alusel ja sama kirjastuse tellimusel samuti kaheosalise gümnaasiumi Ühiskonnageograafia õpiku.

Aastaid on S. Mältsemees kuulunud Eesti Geograafia Seltsi juhatusse, aastail 2001-2013 oli ta seltsi revisjonikomisjoni esimees. 2011. aastast on ta Tallinna Teadlaste Maja nõukogu esimees.

Alates esimesest majanduspoliitika teaduskonverentsist 1984. aastal (nn laevakonverentsist) on professor Sulev Mältsemees pea alati osalenud ettekandjana või moderaatorina (Tartu-Värska, Värska, Jäneda). Ta on kolmekielse rahvusvahelise teadusajakirja „Eesti majanduspoliitilised vätlused“ üks toimetajatest. Temast on palju toetavat, ideelist ja nõuandvat abi nii konverentside korraldamisel-jätkamisel kui ajakirja väljaandmisel olnud.

Eelnevale lisaks on Sulev hea ja sõbralik kolleeg, teistest hooliv ja toetav kaaslane, kellel on sügavad teadmised, tasakaalukus, korralik analüüsivõime, suur huvi maailma probleemide ja meie Eesti ühiskonna, looduse, kultuuri, keele ning rahvuse säilitimise vastu. Sulev on hooliv abikaasa ja muhe vanaisa kahele lapselapsele. Temas on lahe, mitmekülgne ja toreda filosoofiaga huumorimeel! Ja muidugi malemäng, kui aega leidub – nii turniiride jälgimine (näiteks aastaid Tallinnas toimunud rahvusvahelised Paul Kerese ja teised maleturniivid) kui ka huvi end proovile panna ja ise mängida! Loomulikult ka teised sportlikud tegevused (eelkõige sportmängudest vörkpall ja korvpall, aga viimastel aastatel pea igal nädalavahetusel lauatennis) koos hea seltskonna ja saunaga. Ajapuuduse töttu on unarusse jääenud ülikooliaeegne kirg – bridžimäng.

Käesoleva, 2017. aasta 7. augustil, täitub tõsisel ja pühendumud töömehel, emeriit-professor Sulev Mältssemehel 70 eluaastat! Need on kindlasti töiselt, sisukalt, väärthuslikult ja huvitavalt elatud aastakümned olnud!

Palju õnne Sulev, head tervist, edu ja ajalikku koostööd ka edaspidiseks!

Tallinnas, veebruar-märts 2017

Kolleegide ja ajakirja-konverentside toimkonna nimel,

Matti Raudjärv (peatoimetaja)
Sulevi pikajaline sõber ja kolleeg

PROFESSOR SULEV MÄELTSEMEES – INHALTSREICHE UND SINNVOLLE SCHÖPFERISCHE AKTIVITÄTEN DURCH JAHRZEHNTE

Die vorliegende zweite Sondernummer¹ unserer Zeitschrift ist hauptsächlich dem am 7. August 1947 in Lihula geborenen Professor **Sulev Mäeltsemees** gewidmet. In 1970 absolvierte er *cum laude* die Tartuer Universität als Wirtschaftsgeographen. Seine Diplomarbeit (Betreuerin Professorin Salme Nömmik) befasste sich mit der Organisation und Optimierung von alltagsbezogenen Dienstleistungen.

Nach der Absolvierung des Studiums wurde er von der Universität zu seiner ersten Arbeitsstelle bei der Estnischen Niederlassung des Instituts für Wirtschaftsmathematik der Wissenschaftsakademie der UdSSR in Tallinn (Rahukohtu 3, heute bekannt als das Stenbocksche Haus) geschickt, wo er seine Arbeit als Nachwuchswissenschaftler aufnahm. 1975 verteidigte er (unter Betreuung vom Kandidaten der Wirtschaftswissenschaften Hans Jalasto) seine Dissertation des Kandidaten in Geographiewissenschaften zum Thema „Analyse und Vorhersagen bezüglich regionaler Entwicklung der Dienstleistungsbranche“ und arbeitete danach drei Jahre am genannten Institut für Wirtschaftsmathematik als leitender Wissenschaftler.

1978 wurde Sulev Mäeltsemees zum Leiter des Lehrstuhls für Dienstleistungsoökonomik der Wirtschaftsfakultät des Tallinner Polytechnischen Instituts (heute Technische Universität Tallinn) gewählt². Es handelte sich um die Periode, als eine erfolgreiche Zusammenarbeit mit Fachkollegen an Technologieinstituten in Moskau, Omsk und Wladiwostok, wo man sich mit Dienstleistungsbranche befasste, angebahnt wurde.

Sulev Mäeltsemees gehörte zu den Ersten in Estland, die angefangen haben, das im Bereich der Entwicklung und Organisation der Dienstleistungsbranche im Ausland (vor allem in der damaligen DDR, aber auch in Ungarn und woanders) schon Geleistete zu untersuchen und kennenzulernen. Damals war es schwierig, diesbezügliche Informationen sogar aus dem sozialistischen Ausland zu erhalten, geschweige dann von westlichen Staaten.

Deshalb konnte die Möglichkeit, die sich 1983 ergeben hatte, als Stipendiat vom *Deutschen Akademischen Austauschdienst* (DAAD) beim Institut für Wirtschafts- und Sozialgeographie der Johann Wolfgang Goethe Universität Frankfurt am Main (beim

---

¹ Die erste Sondernummer 2-2016 war Janno Reiljan, dem emeritierten Professor der Tartuer Universität gewidmet.

² Der Unterzeichnete ist seit Jahrzehnten über die Aktivitäten von Mäeltsemees gut informiert gewesen (und hat auch selbst in so manchen Fällen mitgemacht), dies als Student des Lehrstuhls für Dienstleistungsoökonomik in den Jahren 1969-1974, danach im Laufe von vielen Jahren (1975-1992) als hauptamtlicher Wissenschaftler an demselben Lehrstuhl (1975-1978), als nebenamtliche Lehrkraft (1975-1987) und hauptamtlicher Senior-Wissenschaftler, leitender Wissenschaftler und Lehrkraft-Dozent (1987-1992); in den Jahren 1990-1994 als für die Entwicklungstätigkeit zuständige Prodekan der Wirtschaftsfakultät der TTÜ und als Stifter des in 1992 im wieder selbständig gewordenen Estland bei der TTÜ gegründeten ersten Lehrstuhls für Wirtschaftspolitik als dessen Leiter und Professor (1992-1997); seit 1996 bis heute tätig auch bei der Tartuer Universität (Wirtschaftsfakultät, Pärnu College, Narva College).

Direktor Prof. Josef Matznetter) zu praktizieren, als echter Glücksfall bezeichnet werden. Neben dem Praktikum hat Sulev Mältsemees auch einen 32-stündigen Vorlesungs-Lehrgang zum Thema „Wirtschaftsgeographie in der Estnischen SSR“ abgehalten.

Als 1986 beim Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften die früheren Sektoren für soziale Infrastruktur und für Recht zum Sektor für soziale Infrastruktur und regionale Ökonomik zusammengeschlossen wurden, wurde Sulev Mältsemees auf Initiative des Direktors des Instituts Rein Otsason zum Leiter des gebildeten Sektors gewählt. Als Ergebnis der in 1988 erfolgten Wahlen ist er zum Wissenschaftsdirektor des Wirtschaftsinstituts der Estnischen Akademie der Wissenschaften geworden. Dort hat Sulev Mältsemees mit Untersuchung der regionalen Selbstbewirtschaftung und der Kommunalverwaltung angefangen, d.h. mit Untersuchung der Themen, die im Laufe von einem halben Jahrhundert in Estland in Vergessenheit geraten waren.

Die Rolle der Kommunalverwaltung wurde damals von solchen Anhängseln der staatlichen Zentralmacht wie lokalen Volksabgeordnetenräten wahrgenommen. Das Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften wurde zur führenden Wissenschaftseinheit in der ganzen UdSSR, die sich mit der Problematik der regionalen Selbstbewirtschaftung befasste. In der internationalen Arbeitsgruppe, die sich mit Fragen der regionalen Selbstbewirtschaftung und Kommunalverwaltung der europäischen sozialistischen Staaten befasste, hat das Institut die Rolle des Vertreters der ganzen UdSSR eingenommen, in Tallinn wurden mehrere Alluniions-Konferenzen zu diesen Themen durchgeführt und es wurden entsprechende Publikationen veröffentlicht (hauptsächlich als Vorabdrücke, die schnell und ohne die Zensur seitens Glavlit publiziert werden konnten).

1988 hat Sulev Mältsemees sich aktiv an den Prozess der Ausarbeitung der damaligen IME Konzeption (des selbstversorgenden Estlands) angeschlossen. Er beteiligte sich an der Arbeitsgruppe für die Ausarbeitung des Gesetzes über die Grundlagen der Kommunalverwaltung, das am 10. November 1989 (am Tag des Mauerfalls in Berlin) verabschiedet wurde. Auch später hat er an der Ausarbeitung von mehreren Kommunalverwaltungsgesetzen (wie z.B. des Gesetzes über die Organisation der Kommunalverwaltung von 1993, des Gesetzes über die Verbände der Kommunalverwaltungseinheiten von 2002) teilgenommen.

In Dezember 1989 wurden in Estland zum ersten Mal nach einem halben Jahrhundert wieder fast demokratische Wahlen (in lokale Gebietskörperschaften) durchgeführt, und als deren Ergebnis wurde Sulev Mältsemees zum Mitglied der Tallinner Stadtverordnetenversammlung gewählt.

In den Jahren 1992-93 war er Vollzeit-Vorsitzender der Stadtverordnetenversammlung (Stadtpräsident), in 1993-96 Mitglied der Tallinner Stadtverordnetenversammlung und stellvertretender Vorsitzender von diesem Gremium wie auch Vorsitzender des Verwal-

tungsrates des Tallinner Kesklinna Stadtbezirkes. Mitglied von diesem Verwaltungsrat war Sulev Mältsemees auch noch in den Jahren 1996-1999.

Von 1990 bis 1993 leitete Sulev Mältsemees den aus 26 Mitgliedern (hauptsächlich aus Wissenschaftlern) bestehenden landesweiten Expertenausschuss der Verwaltungsreform beim Obersten Sowjet, der für die Wiederherstellung der Kommunalverwaltung gebildet und beauftragt wurde, eine Analyse über die Bereitschaft der Einheiten primärer Ebene des damaligen dualen Kommunalverwaltungssystems, d.h. der ehemaligen Dorfräte, Siedlungen und Städte zur Erfüllung der Aufgaben der Kommunalverwaltungen zu erstellen. Von 1992 bis 1993 war Sulev Mältsemees Kommunalverwaltungsexperte bei der Grundgesetzversammlung.

Ende der 1980er hat Sulev Mältsemees einen aktiven Beitrag zur Wiederherstellung der Verbände Estnischer Kommunalverwaltungseinheiten (Estnischer Städtebund und Estnischer Kreisverwaltungsverband) geleistet.

Für die schon erfolgte und auch spätere Zusammenarbeit mit den Verbänden Estnischer Kommunalverwaltungseinheiten wurde Sulev Mältsemees 2005 mit der Verdienstplatte des Estnischen Städtebundes und 2011 mit dem goldenen Zeichen des Estnischen Kreisverwaltungsverbandes ausgezeichnet.

1997 wurde Sulev Mältsemees zum Vorsitzenden des Ältestenrates des Estnischen Städtebundes gewählt (2004 wurde dieses Gremium zum Ältestenrat des Estnischen Kreisverwaltungsverbandes umbenannt).

Von 1993 bis 1997 war Sulev Mältsemees Rektor des Estnischen Instituts für Verwaltungsmanagement (*Eesti Haldusjuhtimise Instituut*), d.h. des führenden estnischen Weiterbildungszentrums für öffentlichen Dienst.

In diesen Zeitraum passten für Tausende und Tausende von unseren Beamten und Politiker durchgeführte Weiterbildungslehrgänge, darunter auch dutzende Schulungsreisen ins Ausland (z.B. für Staatssekretäre, Landräte, Kreissekretäre, Vorsitzende der Gemeinderäte und Stadtverordnetenversammlungen), vor allem in die Bundesrepublik Deutschland, aber auch nach England und Schweden wie auch zu unterschiedlichen europäischen Institutionen nach Brüssel und zum Institut des Europäischen Instituts für Verwaltungsmanagement in Maastricht. Er widmete sich aktiv dem Ausbau von enger Zusammenarbeit mit entsprechenden Institutionen in der Bundesrepublik Deutschland und es wurden mit der *Bundeskademie für öffentliche Verwaltung* in Bad-Godesberg (jetzt in Brühl) mehrere Weiterbildungsprojekte umgesetzt.

Nach Beendigung des Arbeitsverhältnisses mit dem Estnischen Institut für Verwaltungsmanagement arbeitete Sulev Mältsemees fast ein ganzes Jahr beim damaligen Regionalminister. In 1996-1998 beschäftigte er sich mit Zusammenschreiben zu einem einheitlichen Gesamttext der Konzeption über die Grundlagen der Entwicklung der öffentlichen Verwaltung, die vom von der Regierung der Republik

einberufenen aus fünfundzwanzig Mitgliedern (Parlamentsabgeordneten, Ministers, Landräten, Vorsitzenden der Kommunalverwaltungseinheiten und ihrer Verbände usw.) bestehenden Regionalreformausschuss ausgearbeitet war.

1998 wurde Sulev Mältsemees zum Professor der Regionalpolitik der Tallinner Technischen Universität und 2004 zum Dekan der Fakultät für Sozialwissenschaften (bis 2010 der Fakultät für humanitäre Wissenschaften) gewählt, welches Amt er bis zu seiner Emeritierung am 1. Januar 2017 wahrgenommen hat. In den Jahren 2000-2015 war er Vorsitzender des Rates der Tallinner Technischen Universität und 2007 wurde er mit der Dienstmedaille der Universität „Mente et Manu“ ausgezeichnet.

Der Estnische Verband der DAAD Stipendiaten wurde 2003 gegründet, und Sulev Mältsemees wurde zu seinem Vorsitzenden gewählt. Noch in demselben Jahr, d.h. in 2003 bekam er die Möglichkeit, als DAAD Stipendiat in der Bundesrepublik Deutschland zu praktizieren – zuerst einen Monat lang an der führenden deutschen Hochschule im Bereich der öffentlichen Verwaltung, nämlich an der *Deutschen Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer* beim Professor Herbert von Arnim, dem bekanntesten Wissenschaftler dieser Hochschule. Den zweiten Monat des Praktikums verbrachte Sulev Mältsemees am *Institut für Kommunalrecht der Universität Osnabrück* beim Direktor Professor Jörn Ipsen.

Nach der Rückkehr zur Tallinner Technischen Universität setzte Sulev Mältsemees seine im Laufe von vielen Jahren zustande gekommene konstruktive Zusammenarbeit mit der Bundesrepublik Deutschland fort, diesmal mit der *Hochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung* in Brühl, die als die führende Hochschule für die Ausbildung von Beamten in der BRD gilt. Ab Jahrhundertwende haben circa 15 Studenten der öffentlichen Verwaltung der Technischen Universität Tallinn innerhalb von 12 Jahren alle zwei Jahre die Möglichkeit gehabt, an einer einwöchigen Studienreise nach Brühl und in unterschiedliche Institutionen der Europäischen Union teilzunehmen, aber auch die Arbeit in Regierungsbehörden des Bundeslandes Nordrhein-Westfalen kennenzulernen. Im nachfolgenden Jahr hat dann eine gleich große Gruppe von deutschen Studenten Estland besucht. In Brühl war es immer Günter Schmidt, der sich mit der Aufrechthaltung der Zusammenarbeit und der Organisation dieser Studienreisen beschäftigte.

Beim Kongress der Gemeinden und Regionen des Europarates (CLRAE) wurde 1998 die Expertengruppe der Europäischen Charta der kommunalen Selbstverwaltung gebildet, zu der aus jedem Mitgliedsstaat des Europarates ein Vollmitglied und ein stellvertretendes Mitglied gehörten. Sulev Mältsemees galt als estnisches Vollmitglied dieser Expertengruppe bis 2011. Als stellvertretendes Mitglied war Vallo Olle, Dozent der Tartuer Universität und Doktor der Rechtswissenschaften tätig, der seit 2010 Vollmitglied der genannten Gruppe ist, und Sulev Mältsemees ist jetzt sein Stellvertreter. In den Jahren 2002-2010 war Sulev Mältsemees Estnischer Experte bei der beim führenden Europäischen Forschungszentrum der kommunalen Selbstverwaltung DEXIA (Paris) gebildeten Arbeitsgruppe.

In 2002-2005 war Sulev Mältsemees Mitglied des Ausschusses für Staatsverwaltung und kommunale Selbstverwaltung des Akademischen Rates beim Estnischen Präsidenten. 2002 wurde er vom Estnischen Präsidenten für seinen Beitrag zur Wiederherstellung der kommunalen Selbstverwaltung mit dem Dienstzeichen des Weißen Kreuzes IV Klasse ausgezeichnet. In 2005 hat Sulev Mältsemees vom Innenministerium als Auszeichnung das Ehrenzeichen des Bürgertages bekommen. Im Jahre 2008 war er Ratgeber beim Rechtskanzler Prof Erik-Juhan Truuvali.

Sulev Mältsemees hat für die Staatskanzlei, die Tallinner Stadtverordnetenversammlung und die Stadtverwaltung sowie für andere Einheiten der kommunalen Selbstverwaltung und ihre Verbände wiederholt Expertenaussagen zu Themen der Entwicklung der lokalen Selbst- und Regionalverwaltung gemacht.

Vor allem verbindet man seine Tätigkeit mit der Stadt Tallinn. Sulev Mältsemees war 1996 einer der Initiatoren der in Tallinn durchgeführten ersten internationalen Konferenz über die Verwaltung der Hauptstadt wie auch der weiteren vier ähnlichen Veranstaltungen, die bis 2009 veranstaltet wurden. Zusammen mit seinen Kollegen hat Sulev Mältsemees im Auftrag der Stadt Tallinn unterschiedliche Forschungsvorhaben durchgeführt. In 2002 veröffentlichte er die umfangreiche Monographie (bestehend aus 306 Seiten) „Tallinna juhtimine“ (Verwaltung von Tallinn). In 2007 wurde er mit dem Dienstzeichen der Stadt Tallinn ausgezeichnet.

Sulev Mältsemees ist mit Vorträgen auf vielen internationalen Konferenzen sowohl in Estland als auch im Ausland aufgetreten, und auch selbst hat er viele Konferenzen veranstaltet. Er gilt auch als Autor von mehr als dreihundert Publikationen, darunter auch von ca. fünfzig Publikationen internationaler Ausbreitung. Außerdem hat er auf Deutsch mehr als hundert Stunden Vorlesungen über die sozialwirtschaftliche Entwicklung und die Organisation sowie Reformen der öffentlichen Verwaltung Estlands (vor allem der Kommunal- und Regionalverwaltung) gehalten, darunter an Universitäten in Düsseldorf, Frankfurt am Main, Flensburg, Mainz, Mannheim, und Zürich oder auch bei Veranstaltungen in Rathäusern von Kiel (1993) und Wismar (1994) wie auch für Delegationen, die in Estland auf Besuch gewesen sind.

Die Hauptrichtungen der Unterrichts-, Wissenschafts- und Entwicklungstätigkeit von Sulev Mältsemees sind „Organisation der kommunalen Selbstverwaltung in Estland und ihr Vergleich mit anderen Ländern“, „Regionale Verwaltung in Estland und im Ausland“, „Regionalpolitik in Estland und in der Europäischen Union“ und „Verwaltungsreform“. Unter seiner Betreuung sind zwei Doktorarbeiten (von Mikk Lõhmus und Raivo Linna) und einige Dutzende Magisterarbeiten verteidigt worden. In letzten Jahren hat Sulev Mältsemees die Doktorarbeit von Jüri Ratas, der seit Ende 2016 Ministerpräsident Estlands ist, betreut.

In 2002-2006 hat Sulev Mältsemees ein zweiteiliges Lehrbuch für Sozialgeographie mit Arbeitsheften (publiziert vom Verlag „Avita“) zusammengestellt, das auch auf Russisch erschienen ist. 2012-2015 verfasste er ausgehend vom neuen Lehrplan für

allgemeinbildende Schulen und im Auftrag desselben Verlags ein zweiteiliges Lehrbuch für Sozialgeographie auch für die gymnasiale Stufe.

Viele Jahre lang hat Sulev Mältsemees zum Vorstand des Estnischen Geographievereins gehört, bei der er in 2001-2003 Vorsitzender des Revisionsausschusses war. Ab 2011 ist Sulev Mältsemees Ratsvorsitzender des Tallinner Hauses der Wissenschaftler (*Tallinna Teadlaste Maja*).

Ab der ersten in 1984 durchgeföhrten Wissenschaftskonferenz zum Thema Wirtschaftspolitik (sog. Schiffs-Konferenz) hat Professor Sulev Mältsemees fast immer an diesen Veranstaltungen als Referent oder Moderator (in Tartu-Värska, Värska, Jäneda) teilgenommen. Er ist auch einer der Redakteure der dreisprachigen internationalen Wissenschaftszeitschrift „*Eesti majanduspoliitilised väitlused*“ („Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik“). Seine unterstützenden und beratenden Beiträge sowohl bei der Durchführung der Konferenzen als auch der Ausgabe der Zeitschrift sind immer willkommen gewesen.

Neben dem Gesagten ist Sulev immer ein guter und freundlicher Kollege und ein gegenüber anderen sehr aufmerksame und unterstützende und immer gefasster Gefährte gewesen, der gründliche Kenntnisse, ein gutes Analysevermögen, großes Interesse für die Probleme der ganzen Welt und aber auch fürs Bestehenbleiben unserer estnischen Gesellschaft, unserer Natur, Kultur, Sprache und Nation hat. Sulev ist ein aufmerksamer Mann für seine Frau und lieber Großvater für seine zwei Enkelkinder. Er hat einen angenehmen und vielfältigen Sinn für Humor mit einem tollen philosophischen Touch! Und natürlich Schach! Wenn Sulev Zeit hat, dann verfolgt er mit großem Interesse unterschiedliche Schachturniers (unter anderem auch das in Tallinn schon seit Jahrzehnten durchgeföhrte internationale Paul Keres Memorial, aber auch andere Schachweltbewerbe) und stellt sich auch selbst öfters auf die Probe! Aber zu seinen Interessenbereichen gehören selbstverständlich auch andere sportliche Tätigkeiten, vor allem solche Sportspiele wie Volleyball und Basketball, in letzter Zeit auf Wochenenden auch Tischtennis. Bridge als die aus Studienzeit stammende Leidenschaft wird wegen Zeitmangels heute eher vernachlässigt.

Sulev Mältsemees, unser seriöse und engagierte Kollege und emeritierter Professor feiert am 7. August 2017 seinen 70. Jubiläum! Es sind ganz sicher arbeitsame, inhaltsreiche, wertvolle und interessant vergangene Jahrzehnte gewesen!

Sulev, wir wünschen Dir viel Glück, gute Gesundheit, Erfolg und eine Fortsetzung der sachlichen Zusammenarbeit auch in der Zukunft!

Tallinn, Februar-März 2017

Im Namen von Kollegen und vom Zeitschriften-und Konferenzen-Ausschuss,
Matti Raudjärv (Chefredakteur),
langjähriger Freund und Kollege von Sulev

PROFESSOR SULEV MÄELTSEMEES – ACTIVITIES CREATIVELY RICH IN CONTENT AND SENSE THROUGH DECADES

The second special edition of our journal¹, 1-2017, is mainly dedicated to Professor **Sulev Mältsemees** who was born at Lihula on 7 August 1947. He graduated from the University of Tartu *cum laude* in 1970 as an economic geographer. The subject of his diploma paper (supervisor Prof Salme Nõmmik) was the organisation and optimisation of personal services. His job placement after the university was the post of a junior researcher at the Estonian affiliate in Tallinn (Rahukohtu 3, now known as the Stenbock House) of the Central Institute of Economic Mathematics of the Academy of Sciences of the U.S.S.R. In 1975 he defended his dissertation of the Candidate of Geography degree *Analysis and Forecast of the Regional Development of Services*, supervised by Hans Jalasto, Candidate of Economics, after which he worked as a senior researcher for three years at the abovementioned Institute of Economic Mathematics.

In 1978 Sulev Mältsemees was elected as the Head of the Chair of Service Economics of the Faculty of Economics of the Tallinn Polytechnical Institute (now Tallinn University of Technology /TUT/).² During that period he started to develop successful cooperation with his colleagues in the same speciality at the institutes of service technology in Moscow, Omsk and Vladivostok. S. Mältsemees was one of the first researchers in Estonia who started to study the experience of foreign countries (above all in the then German Democratic Republic, but also in Hungary and other countries) in the area of development and organisation of services. It was difficult to receive the respective information at that time, even from socialist countries, to speak nothing of Western countries. Therefore he was very lucky to receive a fellowship grant in 1983 from DAAD (*Deutscher Akademischer Austauschdienst*) to work at the Institute of Social and Economic Geography of the Johann Wolfgang Goethe University in Frankfurt-am-Main (with Director Prof Josef Matznetter). In parallel to his fellowship studies he also delivered a course of lectures of 32 hours *Economic Geography of the Estonian S.S.R.* there.

On the initiative of the Director of the Institute Rein Otsason, Sulev Mältsemees was elected in 1986 to the post of the Head of the Sector of Social Infrastructure and Regional Economics formed at the Institute of Economics of the Academy of Sciences after merging the earlier Sector of Social Infrastructure with the Legal Sector. In 1988 he was

---

¹ The first Special Edition 2-2016 was dedicated to Professor Emeritus Janno Reiljan of the University of Tartu.

² The undersigned has been in touch with the activities of Sulev Mältsemees for decades (sometimes also in cooperation), being a student of the Chair of Service Economics in 1969–1974, then for a long period (1975–1992) a full time researcher of the same chair (1975–1978), external lecturer (1975–1987) and a senior researcher, leading researcher, member of the academic staff – ordinary associate professor (1987–1992); in 1990–1994 the Vice-Dean of Development of the Faculty of Economics of the TUT and in 1992 founder in TUT of the first Chair of Economic Policy in Estonia after regaining independence, the head of the chair and professor (1992–1997); since 1996 until now also employed by the University of Tartu (Faculty of Economics, Pärnu College, Narva College).

elected as the Research Director of the Institute of Economics of the Estonian Academy of Sciences. There S. Mäeltsemees started research into regional self-management and local government activities which had been forgotten in Estonia in the course of half the century. Local councils of people's deputies were functioning instead of the latter as a part of the central power. Institute of Economics of the Estonian Academy of Sciences became a leading research institute in the field of regional self-management in the U.S.S.R. It represented U.S.S.R. in the International Working Group of Socialist Countries on Regional Self-Management and Local Government Activities, all-Union conferences were organised in Tallinn, publications were published on these subjects (mainly in the form of preprints that could be published fast without Glavlit censure).

From 1988 he actively participated in the preparation of the conception of Estonian Self-management (IME). S. Mäeltsemees participated in the Working Group for the preparation of our Basic Principles of Local Government Act which was adopted on 10 November 1989 (on the same day when the Berlin Wall fell). He has participated also later in the preparation of several acts on local government (e.g. the Local Government Organisation Act in 1993, the Local Government Associations Act in 2002).

In December 1989 almost democratic elections (of local municipality councils) were held in Estonia for the first time after half the century and S. Mäeltsemees was elected as a member of the Tallinn City Council. In 1992–93 he was the full-time Chairman of the Tallinn City Council. In 1993–96 he was a member of the Tallinn City Council and Vice-Chairman of the Council, and the Chairman of the Administrative Council of the Tallinn City Centre. He was a member of the Administrative Council of the Tallinn City Centre also in 1996–1999.

From 1990 to 1993 he was in charge of the National Expert Committee of the Administrative Reform, consisting of 26 members (mainly researchers), which had been set up to re-establish local municipalities and which analysed the readiness of municipalities of the first level of the two-level local government structure – the former village soviets, rural towns and cities – to perform the duties of local governments. In 1992–93 S. Mäeltsemees was the local government expert at the Constitutional Assembly.

From the end of 1980s S. Mäeltsemees made his contribution to the re-establishment of the activities of Estonian local government associations (Association of Estonian Cities and Association of Municipalities of Estonia). He was awarded the Plate of Merit by the Association of Estonian Cities in 2005 and the Gold Badge of the Association of Municipalities of Estonia in 2011 for his work in this area and also for subsequent cooperation with local government associations. S. Mäeltsemees was elected as the Chairman of the Council of Elders of the Association of Estonian Cities in 1997 (renamed in 2004 as the Council of Elders of the Association of Municipalities of Estonia).

From 1993 to 1997 he was elected to the post of the Rector of the Estonian Institute of Public Administration, the further training centre of the public service. This period

included further training courses organised for thousands of officials of our state and local government agencies and politicians, incl. dozens of business trips abroad for training purposes (e.g. secretaries general, county governors, county secretaries, chairmen of rural municipality councils and city councils, and rural municipality mayors and city mayors), above all to the Federal Republic of Germany but also to England and Sweden and to the EU institutions in Brussels and the European Institute of Public Administration in Maastricht. He developed close cooperation and conducted joint further training projects with the Federal Academy of Public Administration (*Bundeskademie für öffentliche Verwaltung*) in Bonn-Bad Godesberg (now Brühl) of the Federal Republic of Germany.

After terminating the employment relationship with the Estonian Institute of Public Administration, S. Mäeltsemees worked for the then Minister of Regional Affairs for about a year. In 1996–1998 he prepared the full text of the conception „Basic Principles for the Development of Public Administration“ based on its different parts prepared by the Administrative Reform Committee with about 25 members (members of the Riigikogu, ministers, county governors, heads of local municipalities and their associations, etc.), set up by the Government of the Republic.

In 1998, S. Mäeltsemees was elected as the Professor of Regional Policy of the Tallinn University of Technology and in 2004 as the Dean of the Faculty of Social Sciences (which was the Faculty of the Humanities until 2010) and worked at that post until becoming professor emeritus on 1 January 2017. In 2000–2015 he was the Chairman of the Council of the TUT and in 2007 he was awarded the honorary medal „Mente et Manu“ of the university.

In 2003 the Estonian Society of DAAD-Alumni was founded and Sulev Mäeltsemees was elected as the Chairman of the society. He had a DAAD fellowship grant also in 2003, visiting the Federal Republic of Germany – first a month at the leading German institution of higher education in the area of public administration – German University of Administrative Sciences in Speyer (*Deutsche Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer*) with its well-known researcher Prof. Herbert von Arnim. For the second month he stayed at the Institute of Municipal Law of the Osnabrück University (*Institut für Kommunalrecht der Universität Osnabrück*), with Director Prof. Jörn Ipsen.

While in TUT, he continued the development of constructive cooperation with the Federal Republic of Germany which had started many years ago, this time with the Federal University of Applied Administrative Sciences in Brühl (*Hochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung*) which is the leading university for preparing officials in the Federal Republic of Germany. Starting from the turn of the century, about 15 students of public administration of the TUT have taken study trips of one week every other year to Brühl and to several EU institutions and also government agencies of the state of Nordrhein-Westfalen, and in each following year a similar group of their students have visited Estonia.

An Expert Group of the European Charter of Local Self-Government was set up in 1998 at CLRAE – Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, and one full member and one substitute member were appointed to the Group from each member state of the Council of Europe. S. Mältsemees was the full member for Estonia until 2011. His substitute member was Vallo Olle, Docent of the University of Tartu, Doctor of Law, who has been a full member of that Expert Group since 2012, with S. Mältsemees as his substitute member. In 2002–2010, S. Mältsemees was an Estonian expert of the working group of the European leading local government research centre DEXIA (in Paris).

In 2002–2005, S. Mältsemees was a member of the Committee of Development of Public Administration and Local Government of the Academic Council of the President of the Republic. In 2002 the President of the Republic awarded him with the Order of the White Star, Fourth Class, for his contribution to the re-establishment of local governments. In 2005 the Ministry of Internal Affairs awarded him the Badge of Honour of the Citizen's Day.

S. Mältsemees has provided numerous expert assessments in the issues of development of local government and regional management to the Chancellery of the Riigikogu, Tallinn City Council and City Government and to other Estonian local municipalities and their associations. His activities have been above all related to the City of Tallinn. S. Mältsemees was one of the initiators of the first International Conference on Management of Capital Cities held in Tallinn in 1996 and the four subsequent conferences held with intervals of a few years (until 2009). Together with his colleagues he has carried out several research projects commissioned by the Tallinn City. In 2002 he published a sizable (306 pp.) monograph *Management of Tallinn* and in 2007 he was awarded the Badge of Merit of the Tallinn City.

S. Mältsemees has made presentations at many international conferences in Estonia and abroad and has also organised them in Estonia. He is the author of more than 300 publications, including approximately 50 publications with international distribution, he has delivered lectures in German on the subjects of Estonian socio-economic development and organisation and reforms of public administration (above all local self-government and regional administration) in the total volume of more than 100 hours, including a half of this volume at universities of foreign countries (Düsseldorf, Frankfurt-am-Main, Flensburg, Mainz, Mannheim, Zürich) or presentations in town halls (Kiel-1993, Wismar-1994) and the other half to foreign delegations visiting Estonia.

The main orientations of the academic, research and development activities of S. Mältsemees are „Organisation of local government activities in Estonia and its comparison with foreign countries“; „Regional administration in Estonia and in foreign countries“; „Regional policy in Estonia and in the European Union“; „Administrative reform“. He has supervised two defended doctoral theses (Mikk Lõhmus and Raivo Linnas) and dozens of master theses.

In 2002–2006, S. Mältsemees prepared an upper secondary school textbook on Social Geography in 2 parts, with workbooks (published by the Avita Publishing House), which was published also in Russian. In 2012–2015 he wrote an upper secondary school textbook on Social Geography in 2 parts on the basis of the new syllabus, at the request of the same publishing house.

S. Mältsemees has been a Member of the Board of the Estonian Geographical Society for years, in 2001–2013 he was the Chairman of the Internal Audit Committee of the society. Since 2011 he has been the Chairman of the Council of the Tallinn House of Scientists.

Professor Sulev Mältsemees has almost always participated in the scientific conferences on economic policy (in Tartu-Värska, Värska, Jända) as a speaker or a moderator since the first conference in 1984 („the Ship Conference“). He is one of the editors of the international journal *Estonian Discussions on Economic Policy* published in three languages. He has been a great support and assistance with his ideas and advice both in the organisation/continuation of conferences and publishing of the journal.

In addition to the activities mentioned above, Sulev is a good and friendly colleague, a caring and supporting companion with deep knowledge, he is composed, capable of in-depth analysis, very interested in global problems and in the preservation of our Estonian society, nature, culture, language and nation. Sulev is a caring spouse and a good-natured grandfather for two grandchildren. He has a cool sense of humour with great variety and fine philosophy! And certainly chess if he finds time – both watching the competitions (for instance, the international Paul Keres chess tournaments which have taken place in Tallinn for years and other chess tournaments) and the interest in testing his abilities and play himself! Surely also other sports activities (above all volley-ball and basketball from sports games, and in the recent years table tennis in almost every weekend) with good company and sauna. The passion from the university times – playing bridge – has been left aside due to the lack of time.

7 August 2017 this year is the 70th birthday of the hard-working, serious and dedicated man, Professor Emeritus Sulev Mältsemees! These have certainly been busy decades of his life, rich in content, valuable and interesting!

Congratulations to you, Sulev, we wish you good health, success and efficient cooperation also in the future!

In Tallinn, in February-March 2017

On behalf of colleagues and the conference staff and the editorial staff of the journal,
Matti Raudjärv, Chief Editor
Long-time friend and colleague of Sulev

KOKKUVÕTTED

ZUSAMMENFASSUNGEN

SUMMARIES

MIKROÖKONOMISCHE MODELLE FÜR FUNCTIONAL OVERLAPPING COMPETING JURISDICTIONS (FOCJ)¹²

Mariia Chebotareva³, Peter Friedrich⁴

Universität Tartu

1. Definitionen und Typen von FOCJ

Die Autoren befassen sich mit mikroökonomischen Modellentwürfen für mikroökonomische FOCJ Theorien. **Functional Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJ)** können eine der Kooperationsformen zwischen Kommunen bilden, um Güter und Leistungen zu erstellen und abzugeben. Die **Diskussion** über Functional Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJs) als Organisationsform zur Dezentralisierung und Selbstverwaltung wurde von Bruno S. Frey und Reiner Eichenberger eröffnet. Weitere Autoren erörtern FOCJs als Form der über-gemeindlichen Zusammenarbeit, ihre Eignung für grenzüberschreitende kommunale Zusammenarbeit und als alternative kommunale Körperschaft ohne Gebietshoheit. Verschiedene Studien betrafen historische Anwendungsfälle und die Einführung von FOCJ zur Lösung von Problemen in verschiedenen Politikbereichen, z.B. Bildung, Forstwirtschaft, Bevölkerungsökonomie, Wirtschaftsförderung und Gesundheits-ökonomie. Das Verhalten der FOCJ als Eigentümer und Wirtschaftssubjekt hat man noch nicht detailliert untersucht. Es gibt nur sehr wenige Versuche, eine Theorie des Wirtschaftsplans eines FOCJ zu entwickeln. Deshalb bemühen sich die Autoren in den folgenden **Abschnitten**:

- die Charakteristika der FOCJ als Instrumente gemeindlicher Zusammenarbeit zu beschreiben,
- vier Typen von FOCJ zu definieren,
- theoretische Ansätze zu erörtern, die zur Formulierung einer mikroökonomischen FOCJ Theorie beitragen können,
- theoretische Modelle für Aktivitätsphasen und FOCJ Typen vorzuschlagen und
- auf zukünftige Erweiterungsmöglichkeiten hinzuweisen.

FOCJ (Functional Overlapping Competing Jurisdictions) sind funktional, denn sie widmen sich speziellen Dienstleistungen im Erziehungswesen, in der Wasserversorgung, der Müllbeseitigung, usw. Der Ausdruck overlapping beinhaltet, dass die Verwaltungsgebiete des FOCJ nicht mit jenen der politischen Gemeinden zusammenfallen müssen. Die FOCJ konkurrieren um Mitglieder und Leistungsempfänger. FOCJs

---

¹ Den vollständigen Text des Artikels „Microeconomic Models of Functional Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJs)“ findet der Leser auf der beigefügten CD.

² The authors acknowledge the support of the Estonian Science Foundation's grant 8580 and doctoral grant No. 544916-EM-12013-1-FI-ERA MUNDUS-EMA21.

³ Mariia Chebotareva, MA, School of Economics and Business Administration, University of Tartu, Narva Rd 4, 51009 Tartu, Estonia; mariia91@ut.ee

⁴ Peter Friedrich, PhD, Prof. of Public Finance (em.), School of Economics and Business Administration, University of Tartu, Narva Rd 4, 51009 Tartu, Estonia, University of the Federal Armed Forces Munich (em.); peter.friedrich@ut.ee

besitzen einen Autonomiespielraum, und sie weisen eine demokratische Struktur auf. Sie unterscheiden sich gemäß ihrer Funktionen, hinsichtlich ihrer Rechtsform und gemäß ihrer Organe. Sie weisen differierende Entscheidungsrechte über Gebühren usw., Entscheidungsabläufe und Mitgliederzahlen auf. Weiterhin führen Mitgliedereintritts- und -ausscheidungsregeln, Möglichkeiten der Belieferung von Mitgliedern und Nichtmitgliedern sowie die Art ihrer Produkte, ihre Kapitalintensität, ihre Produktions-technik, ihre Finanzierungsweisen und ihre Konkurrenzbeziehungen, Ziele, usw. zu Eigenheiten der FOCJ.

Die Autoren unterscheiden vier **Typen von FOCJ:**

- FOCJ vom Typ I besitzt Einwohner (citizens) als Mitglieder,
- FOCJ vom Typ II besitzt öffentliche Körperschaften oder rechtlich selbständige öffentliche Anstalten als Mitglieder, z.B. Kommunen, Länder, Nationalstaaten, die Europäische Union.
- FOCJ vom Typ III weist als Mitglieder Subjekte des öffentlichen und des privaten Rechtes auf.
- FOCJ vom Typ IV ist auch offen für die Mitgliedschaft natürlicher Personen sowie für Personen des öffentlichen und privaten Rechts, z.B. Bürger, Vereine, Kammern, Kirchen, Kommunen, private und öffentliche Unternehmen.

Diese FOCJ Definitionen erlauben auch die Berücksichtigung der Hauptaspekte **interkommunaler Zusammenarbeit**, z.B. Kompetenzen, Ressourcen, die in die Zusammenarbeit eingebracht werden, die Freiwilligkeit zur dauerhaften Zusammenarbeit und die indirekte Kontrolle der Entscheidungen über Leistungen seitens der Mitglieder, insbesondere der Gemeinden. Allerdings dienen FOCJ nicht der informellen gemeindlichen Zusammenarbeit über Abmachungen oder Verträge. FOCJ bilden **Wirtschaftssubjekte interkommunaler Zusammenarbeit** des öffentlichen oder privaten Rechts, die eine oder mehrere Funktionen ausüben und die Budgets, Mitglieder, Geschäftsführungs- und Entscheidungsorgane sowie eine demokratische Struktur aufweisen, (z.B. Schulgemeinden in der Schweiz, Special purpose districts in den USA und Zweckverbände in Deutschland). Sie können FOCJ der Typen I und II bilden und unter Beteiligung von privaten Wirtschaftseinheiten auch jene des Typs III und IV darstellen.

2. Die Basis für FOCJ Theorien

Frey und Eichenberger entwickelten das **Konzept des FOCJ vom Typ I** als Gemeindeart, um die Konkurrenz zwischen Gemeinden zu verstärken, gemäß den Wünschen der Bürger die kommunale öffentliche Produktion von Gütern zu koordinieren und um das territoriale Monopol der traditionellen Kommunen zu beseitigen. In den Auseinandersetzungen um FOCJ I wurde auf den vergrößerten Einfluss der Bürger, aber auch auf deren vielfältige Belastungen mit Wahlentscheidungen und den wachsenden Einfluss wohlhabender Bürger verwiesen. Die institutionellen Grundlagen für die Konzeption einer mikroökonomischen FOCJ Theorie wurden geschaffen. Die **anderen Typen II, III und IV** wurden, insbesondere hinsichtlich ihrer Eignung als Wirtschaftseinheit kommunaler Zusammenarbeit, hinterfragt. Die Vor- und Nachteile verschiedener Rechtsformen erörterte man hinsichtlich ihrer FOCJ

Aufgabenerledigung, der Entscheidungsbefugnisse ihrer Organe, der Möglichkeiten, Gebühren von Mitgliedern und Kunden zu erheben, ihrer Finanzierungsmöglichkeiten, ihrer Beschäftigungsverhältnisse und der FOCJ-Regulierungsmöglichkeiten. Die Literatur über Private-Public-Partnership beschäftigt sich mit dem Einfluss privater Wirtschaftssubjekte auf FOCJ Entscheidungen. Literaturbeiträge sprechen auch spezielle FOCJ Probleme in der Gründungsphase, der laufenden operativen Phase und Fragen der Konkurrenz um Mitglieder an. Bisherige mikroökonomische Modelle fußen auf der Theorie zu öffentlichen Unternehmen, Quangos, Management-Eigentümerbeziehungen und auf der Klubtheorie.

Die **Standorttheorie** bietet ebenfalls Bausteine für eine FOCJ Mikrotheorie, insbesondere die industrielle Standorttheorie Webers und deren Weiterentwicklungen sowie Agglomerationstheorien, Theorien der Absatzgebiete, Coverage Modelle und Standorttheorien bei Berücksichtigung von Verkehrs- und Informationssnetzen eröffnen Möglichkeiten, die FOCJ Theorie zu gestalten. Insbesondere Standorttheorien für öffentliche Unternehmen und public facilities theories, bieten erfolgversprechende Ansätze. Jene Standorttheorien, die mehrere Entscheidungsträgern und zyklische Koalitionen berücksichtigen, lassen sich übertragen. **Prinzipal-Agent Beziehungen** kennzeichnen auch die FOCJ, z.B. intern zwischen Management und den Beschäftigten oder extern zwischen Mitgliedern und dem Management, oder zwischen über geordneten Gebietskörperschaften und einem FOCJ. Deshalb bietet sich die Übertragung von Prinzipal-Agent Modellen sowie der Theorie vertikalen Verhandelns auf FOCJ an. Die **Public Choice** Forschung beschäftigt sich mit nicht marktwirtschaftlichen Entscheidungen und mit der Anwendung ökonomischer Methoden in den politischen Wissenschaften. Sie erforscht die Implikationen von Entscheidungsverfahren (z.B. in FOCJ), die Ableitung von Bewertungsregeln, die Rolle von Bürokratie und die Auseinandersetzungen von Gebietskörperschaften unterschiedlicher Ebenenzugehörigkeit, die Wirkungen externer Effekte und resultierende Koordinierungsnotwendigkeiten. FOCJ relevant sind auch die Theorien zu Wahlverfahren und zur Abstimmung mittels Zu- oder Abwanderung gemäß Tiebout.

Spieltheoretische Modelle betreffen Konflikte und Kooperationen zwischen Entscheidenden, z.B. zwischen Mitgliedern im FOCJ oder zwischen Mitgliedern und Management. Die Entscheidenden sind Spieler, die Strategien wählen, um bestimmte Ergebnisse (Pay offs) zu erzielen. Insbesondere kooperative Spiele besitzen Bedeutung für das Modellieren eines FOCJ-Wirtschaftsplans. Viele Determinanten des Verhandelns, z.B. Zeitdruck, Drohmöglichkeiten, Verhandlungsabbruchwahrscheinlichkeiten, Vorstellungen über Fairness, Rückgriffmöglichkeiten auf Ressourcen, usw. werden in Verhandlungabläufen berücksichtigt. Die Wirkungen von Regulierungen der FOCJ-Verhältnisse, z.B. infolge von Festlegungen in den Statuten des FOCJ, lassen sich spieltheoretisch ermitteln. Da die FOCJ in Marktverhältnisse eingebettet sind, erlangen auch die **Marktformen- und die Wettbewerbstheorie** Bedeutung für die Wirtschaftspläne der FOCJ. Sowohl im Bereich der Leistungsabgabe als auch bei der Beschaffung von Produktionsfaktoren und dem Einwerben von Mitgliedern trifft man unterschiedliche Marktformen an. Die Marktformen, auf der Abgabeseite, sind meist oligopolistisch und monopolistisch. Auf der Beschaffungsseite können mannigfaltige

Marktformen auftreten. Die Autoren gehen in den Modellen zur FOCJ Gründung von oligopolistischen Beziehungen zwischen den Gründungsmitgliedern aus. Bei den Modellen zur laufenden FOCJ Geschäftstätigkeit unterstellen die Autoren ein Monopol auf der Abgabeseite und auf den Beschaffungsmärkten vollständige Konkurrenz, während die Konkurrenz um Mitglieder mittels eines Duopols verdeutlicht wird. Teilweise greifen die Autoren auf die erwähnten Ansätze zur FOCJ Theoriebildung zurück.

3. Grundlegende Modelle der FOCJ Gründung, der laufenden FOCJ Geschäftstätigkeit und des Wettbewerbs um Mitglieder

Die folgenden Modelle beziehen sich vornehmlich auf FOCJ des Typs II. Bei der **FOCJ Gründung** entscheiden etliche Gemeinden, ob sie sich an einem FOCJ beteiligen und mit wieviel Kapital sie sich am Eigenkapital beteiligen wollen. Die Vorteile aus dem FOCJ steigen mit wachsendem Kapitalanteil (z.B. infolge wachsenden Stimmrechts einer Gemeinde), während die Bereitstellung von Kapital (auch in Form von Vermögen) zu erhöhten Nachteilen (z.B. Verlust von Vorteilen aus anderer Verwendung) führt. Die möglichen FOCJ Mitgliedsgemeinden maximieren ihren Beteiligungsanteil und bestimmen eine optimale Reaktionsfunktion. Die Lösung liegt darin begründet, dass die Beteiligungsanteile aller Gemeinden ein Eigenkapital von 100% ergeben müssen. Damit ist auch die Zahl der sich beteiligenden Gemeinden bestimmt.

Das **Geschäftstätigkeitmodell** bezieht sich auf ein FOCJ, das seine Mitglieder mit einer speziellen Leistung versorgt (z.B. Müllverwertung). Je nach der Höhe der Gebühren schwankt die Bereitschaft der Gemeinden, Leistungen des FOCJ in Anspruch zu nehmen. Von dem FOCJ wird Kostendeckung verlangt. Das Management setzt Material und Realkapital sowie Arbeit zur Produktion ein. Bei gegebenem Realkapital kann das Management die verlangten Leistungen extrem materialintensiv oder extrem arbeitsintensiv erbringen. Es entsteht ein Lösungsraum, der von diesen Extremwerten begrenzt wird. Die Gebühren führen zu Umsätzen - gemäß der unterstellten Nachfrageverhältnisse -, die zur Deckung der Kosten beitragen. Das Management besitzt eine Nutzenfunktion, wobei der Nutzen von der Ausbringungsmenge und der Beschäftigtenmenge abhängt. Mit der Produktion jener Ausbringungsmenge, bei der das Verhältnis der Grenzproduktivitäten beider variabler Faktoren dem Verhältnis der Grenzgewinne aus dem Einsatz dieser Faktoren gleicht, maximiert das Management seinen Nutzen. Ferner muss die Gebühr den durchschnittlichen Kosten entsprechen.

Beim **Wettbewerb um Mitglieder im FOCJ Duopol** erfahren die Gemeinden beim Eintritt in eines der FOCJs (z.B. 1) einen Nutzen, der bei kleiner Gesamtmitgliederzahl zunächst zu nimmt und bei größerer Mitgliederzahl wieder abfällt. Es ergibt sich eine Aufteilung der Gemeinden auf beide FOCJ (1 oder 2) in der Weise, dass eine „Grenzgemeinde“ existiert die indifferent zwischen beiden FOCJ ist, da der Nutzen bei Beteiligung am jeweiligen FOCJ an beiden FOCJ gleich hoch ausfällt. Alle jene Gemeinden, die höheren Nutzen aus Beteiligung an FOCJ1 erzielen, treten in dieses FOCJ ein. Die anderen Gemeinden mit höherem Nutzen aus der Mitgliedschaft in FOCJ 2 treten dort ein.

4. Erweiterungen der Grundmodelle zur FOCJ Gründung, zur laufenden Geschäftstätigkeit und zur Konkurrenz um Mitglieder

Erhält das FOCJ eine festgelegte **Zuweisung zum Gründungskapital**, so wird der Betrag, den die Gemeinden aufbringen müssen, kleiner, die Anteile der FOCJ Gemeinden werden größer und die Zahl der FOCJ-Mitglieder verringert sich. Falls die **laufende Geschäftstätigkeit des FOCJ** mit Hilfe einer Zuweisung, die der Zuschussgeber unabhängig von der Ausbringungsmenge gewährt, subventioniert wird, steigen die Finanzmittel aus der Leistungslieferung, d.h. Umsatz plus Zuschuss. Der Lösungsraum erweitert sich im Modell nach rechts, die Lösung bewegt sich in Richtung auf eine größere Ausbringungsmenge und die Gebühr sinkt. Die **FOCJ Konkurrenzlösung um Mitglieder** ändert sich nicht, falls beide FOCJ eine Zuweisung erhalten, die den Nutzen der Mitgliedsgemeinden in gleicher Weise erhöht. Falls ein FOCJ einen höheren Zuschuss als die Konkurrenzgemeinde erhält, dann steigt der Nutzen ihrer Mitglieder stärker als jener der Mitglieder des Konkurrenz FOCJ. Jenes FOCJ, das eine höhere Nutzenerhöhung möglich macht, gewinnt Mitglieder.

Falls der **Zuschuss mit einer Gebietskörperschaft** höherer Ebene, z.B. einer Provinz, **ausgetragen wird**, könnte er wie laut Gründungsmodell vereinbart werden, in dem die zuschussgebende Gebietskörperschaft als Gründungsmitglied fungiert. Die Ergebnisse des Grundmodells stellen sich ein.

Manchmal muss nun die **Höhe des Zuschusses** zwischen der Provinz (Land) und dem FOCJ **ausgetragen** werden. Dann besitzt im Rahmen des **Modells der laufenden Geschäftstätigkeit** das Land eine Nutzenfunktion, die mit einer erhöhten Leistungstätigkeit des FOCJ den Nutzen des Landes steigen lässt, während erhöhte Zuschusszahlungen den Nutzen des Landes verringern. Das FOCJ erfährt eine Nutzenerhöhung aus erhöhter Produktion und aus dem Erhalt des Zuschusses. Mit Erhöhung der Produktion wird ein gesteigerter Zuschuss gewährt. Deshalb erhöht auch die Produktion den Nutzen aus dem Zuschuss. Die Nutzenfunktionen lassen sich als Indifferenzkurven in Abhängigkeit von dem Zuschuss darstellen. Je höherer der Zuschuss ausfällt, desto höher ist das Nutzenniveau des FOCJ, aber desto geringer ist das Nutzenniveau des Landes. Dort wo sich die Indifferenzkurven berühren und ihre Steigungen gleich hoch sind, resultiert eine pareto-optimale Menge, die die beiden Verhandlungspartner realisieren wollen. Mittels Maximierung der Nutzenzuwächse der Verhandlungspartner, die sich jeweils aus der Differenz zwischen dem Nutzen aus der Verhandlungslösung und den verlangten Mindestnutzen des Verhandelnden ergeben, wird unter einer Nebenbedingung, welche die mögliche Nutzenverteilungen bei Realisierung der pareto-optimalen Menge ausdrückt, eine Optimallösung für den Zuschuss, die Ausbringungsmenge und die Nutzen der Verhandlungspartner bestimmt. Mit wachsender Bewertung des Outputs erhöhen sich die Ausbringungsmenge und der Zuschuss.

Weiterhin berücksichtigen die Autoren im **Modell der laufenden Geschäftstätigkeit Risiken**. Soweit man sich auf die Nachfragerisiken konzentriert, lassen sich unterschiedliche Nachfragefunktionen mit differierenden Risiken einführen. Sie bewirken

unterschiedliche Lösungsräume mit jeweils variierenden Optimallösungen. Wählt das Management gemäß seiner Risikopräferenz eine Nachfragefunktion aus, so wird für diese – wie zuvor geschildert – eine Lösung gefunden. Die erwähnten demokratischen FOCJ **Selbstverwaltungsstrukturen** können ebenfalls in der FOCJ Theorie der laufenden Geschäftstätigkeit Berücksichtigung finden. Für den Fall, dass dem Management des FOCJ nicht nur eine Kostendeckungsvorschrift vorgegeben ist, sondern das Mitgliederorgan des FOCJ auch die Ausbringungsmenge fixieren darf, wird folgendes Modell konstruiert. Die Mitglieder erfahren mit steigender Leistungserstellung eine Erhöhung ihres Nutzens. Sie sind demnach an einem möglichst hohen Leistungsniveau bei laufender Geschäftstätigkeit interessiert. Das FOCJ muss jedoch seinem Management einen Mindestnutzen erlauben, damit die Manager die Interessen des FOCJ vertreten. Dieser Mindestnutzen betrifft eine Indifferenzkurve, die den Lösungsraum schneidet, der dadurch verkleinert wird und die möglichen Ausbringungsmengen einschränkt. Ist die **Mitgliedervertretung sehr mächtig**, so wird sie die Ausbringungsmenge so hoch festlegen, dass das Management gerade noch seinen Mindestnutzen erzielt. Eine **weniger mächtige Mitgliedervertretung** wird mit dem Management eine Ausbringungsmenge aushandeln. Während die FOCJ Mitglieder eine möglichst hohe Ausbringungsmenge erzielen wollen, versucht das Management, seine optimale Ausbringungsmenge laut Grundmodell zur laufenden Geschäftstätigkeit zu erzielen. Eine kleinere Menge als die optimale Ausbringungsmenge wird von den Mitgliedern nicht gewünscht. Deshalb verhandeln Management und Mitgliedervertretung um die Fixierung einer Ausbringungsmenge zwischen der größten Menge, die dem Mindestnutzen des Managements entspricht, und der Optimalmenge im Sinne des Managements. Wiederum kann eine Lösung bei Maximierung des Produkts der Nutzenzuwächse unter Berücksichtigung des Mindestnutzens des Managements und des Mindestnutzens der Mitgliedervertretung gefunden werden. Dadurch werden auf dem Verhandlungswege die Ausbringungsmenge, die Gebühr und die Nutzenniveaus festgelegt. Ist in den Statuten des FOCJ bestimmt, dass die Manager von der Mitgliedervertretung gewählt werden, dann muss das Management der Mitgliedervertretung ein Mindestnutzenniveau garantieren, damit es gewählt wird. Fixiert die Mitgliedervertretung die entsprechende Mindestausbringungsmenge kleiner als die optimale Menge im Sinne des Managements, so wird das Management gewählt und die Optimallösung realisiert. Fällt die Ausbringungsmenge, die für eine Wahl des Management erforderlich ist, höher aus als die Optimalmenge des Managements, während sie gleichzeitig kleiner als die Mindestnutzenmenge des Managements festgelegt wird, so schränkt sich der Verhandlungsspielraum ein und die Nash Lösung tendiert zu einer etwas größeren Ausbringungsmenge als ohne die Wahlerfordernisse.

5. Zukünftige Erweiterungsmöglichkeiten der Gründungsmodelle, der Modelle laufender Geschäftstätigkeit und der Konkurrenzmodelle

Die Autoren konzentrierten sich auf die Ableitung möglicher Wirtschaftspläne eines FOCJ vom Typ II. Die Modelle der Wirtschaftspläne können auch zur Berücksichtigung spezieller Eigenheiten der anderen drei **FOCJ Typen** erweitert werden. Die aufgezeigten Modelle eines FOCJ Wirtschaftsplans erlauben ferner die Ableitung von **Angebotsfunktionen von Leistungen und von Nachfragefunktionen nach Produktionsfaktoren**, so dass eine Integration des FOCJ in Marktkoordinierungen

möglich wird. So mögen Oligopole auf dem Absatzmarkt oder andere Marktformen beim Erwerb von Produktionsfaktoren Beachtung finden. Erweiterungen hinsichtlich unterschiedlicher **Fremd- und Eigenfinanzierungen** oder der Berücksichtigung von **Mehrprodukt FOCJ sind möglich.** Die Berücksichtigung unterschiedlicher **Produktionsfunktionen**, der Abgabe von Leistungen an Verwaltungen anderer Träger, (z.B. bei Rechts- und Amtshilfen), von finanzpolitischen Gestaltungen, verschiedener Formen **kommunaler Zusammenarbeit** bieten sich an. Die FOCJ-Einarbeitung in Managementkonzeptionen kann ebenfalls erfolgen.

MONETARY POLICY AND FORMATION OF INTEREST RATES¹ UNDER CONSIDERATION OF THE PRESENT SITUATION

Manfred O. E. Hennies²
University of Applied Sciences, Kiel

Introduction

The present economic situation in the European Union (EU), with the exception of particularities in some countries, is mainly characterised by the fact that the need for credit instruments in the economy as a whole is lower than the money supply. This explains why conventional monetary policy measures are largely ineffective. For this reason the European Central Bank (ECB) has, for some time, been prompted to resort to unconventional measures.

Generally speaking the fundamentals of monetary systems, in free-enterprise structured national economies, are analysed to emphasise the dependence of those responsible for monetary policy and their restraints. Thus current problems and possible measures or solutions can be more closely analysed.

Rudiments of Interest Rate Formation

Interest rates in a market economy are defined, on the one hand by the supply of money and on the other hand by the extent to which this is utilized for productive, consumer and speculative purposes, as well as for precautionary reserves and to finance public spending. The pluralistic expression “Interest” refers to the level of interest rates. This is formed through supply and demand in the individual sectors of the capital markets.

The banking sector, mainly the commercial banks, have a strong influence on the interest rates. The commercial banks offer customers the chance to deposit money, which will be needed at a later date, in current accounts or to invest in passive transactions. This enables the commercial banks to use these funds, after putting aside the minimum reserve, to provide further credits for their customers. This transfer of funds occurs through lending. In the case of such transactions the bank transfers the credit amount to the customer’s current account, thus creating, at the level of the surplus return, bank deposits. In this way the banks, in their entirety, increase the amount of money in circulation (money multiplier).

The declared goal of the ECB is to keep the annual inflation rate in the target area, set down verbally and numerically concretized by legislation, to around 2%. For that purpose it is important to control the amount money in the economy which, other things being equal, is a vital factor for the overall demand for goods and services and, therefore

---

¹ The full article “Geldpolitik und Zinsbildung unter besonderer Berücksichtigung der Gegenwärtigen Situation” is available on the CD enclosed with this publication.

² Dr. Manfred O. E. Hennies, Professor emeritus, University of Applied Sciences, Kiel; manfred.hennies@fh-kiel.de

for the development of conjuncture and price levels, and to maintain this target level. In addition to the required conditions of use for the commercial banks, set down by the ECB to guarantee stability, the fixed interest rate on the main refinancing operations is the main control device.

This key interest rate is the price level, together with the financial resources gained through passive transactions, at which the credit institutions receive their liquidity from the ECB and through which they are able to expand the basis of their lending business. An increase or decrease in key interest rates, set by the ECB, leads to an increase or decrease in the costs for refinancing. A decrease in interest rates leads to a decrease in the cost of Central Bank credit, but does not necessarily make credit institutes more likely to increase refinancing. Furthermore, the commercial banks must be given the opportunity to place these additional funds, in the form of credits, back into the national economy. This is the case when businesses and private, as well as public households require extraneous financing at a similar level and are prepared to borrow. Moreover, the economically orientated banks are only prepared to refinance and enter into lending transactions, if in spite of the costs and risks involved, they receive high enough interest as income.

Current Problems of Interest Rate Formation and Solutions

At present, the ECB is striving, through its zero interest rate policy, to avert the dangers of deflation. Complementary quantitative easing (QE) and the resulting drop in returns on bought up securities will hopefully lead to the commercial banks giving more credits to small and medium-sized enterprises which are unable to, or have difficulty in financing themselves through bonds. In the end, the main aim is to increase economic growth, or in the case of some countries, to set it in motion. The methods being used by the ECB to solve the financial policy problems must, however, be seen critically.

→ By infiltrating Central Bank money into the money cycle to a greater extent than ever before, since the introduction of the European Monetary Union, interest rates have sunk to an extremely low level. The ECB is trying to succeed, where fiscal policy has so far failed, in reinstating real economy conditions which will enable the realization of financial political aims. The zero interest policy blocks every attempt to achieve market-orientated interest rates and violates the fundamental principles of a market economy. Interest rates lose their selective function. This leads to financial resources being used for projects which, within a market-orientated interest rate formation, would have proved unprofitable. In the meantime, this may provide a positive impulse for economic development, but in the long term the misrouting of financial production factors leads to a reduction in a possible gain in efficiency and therefore destroys growth potential. This can also negatively influence international competitiveness.

→ The ECB's zero interest policy has led to a shrinking, to the lowest level, of the margin between the interest earned on credit and the refinancing costs, thereby weakening the basis of the lending business for the credit institutions. The result is that bank deposits yield little or no interest. This, furthermore has already led to some

banks charging account holders negative interest if their assets reach a certain level. The diminishing interest on deposits has led to a tendential reduction in saving. This is problematical for the banks because money deposited provides them with a source of liquidity. If the decrease in investment was, in reality, a result of less saving and more spending, this would have a positive effect on economic growth. For countries suffering economic depression and struggling to boost their economy, such developments could be helpful.

→ If a continuation of the zero interest policy, and the accompanying profit cuts, were to cause the banks to increase the cost of borrowing, then we would have a situation exactly opposite to that which the ECB hopes to achieve. The case shows how contra productive, even contradictory a policy of zero interest rates is.

→ On the other hand, if this compensation of earnings were to fail it is to be feared that, in the long run we would see more cases of bankruptcy in the banking sector and an increase in branch closures. This would have far reaching consequences for the economy as a whole. Unemployment amongst bank employees would increase and the banking sector would diminish, which would be a disadvantage for the economy and society as a whole. Local communities, private households and small and middle-sized businesses rely on the services of the local bank. This applies to regional and private customer services and in particular advisory services and external financing.

In this context it must be taken into account that the commercial banks are a vital element for the ECB in the implementation of its conventional monetary policy. In this respect, member states with a high concentration of branch banks could, through leaving the market and tightening the branch network, become more efficient in implementation of monetary policies.

→ Low loan interest causes difficulties for cautious investors such as insurance companies and pension funds. Experience shows that these financial institutions are hardly able to fulfil their obligations to their clients. Classic contracts such as capital life assurance with continued high interest guarantee can no longer be refinanced and become a dead weight. Such difficulties have been intensified by stricter regulations as in Solvency II, meaning that insurance firms and credit institutions are required to secure investments with high equity capital.

Currently economic recovery is not making headway. Since the monetary policy measures applied so far have largely failed, the question is now what can be done to stimulate national economic development. Whether conventional fiscal policy measures would be more successful is debatable, particularly as the room for maneuver is limited politically by constraints on debts.

Rather than issuing credits the commercial banks tend, because of constantly prevailing financial uncertainty, to deposit their reserves with the ECB, to invest speculatively or to move capital to flexible channels. This has lead, in political circles, to the idea that instead of pumping further liquidity into the money circuit, the financial market could be avoided altogether and the funds passed on directly to potential consumers. This idea

came originally from Milton Friedman who coined the term "helicopter money" in 1969. The aim is to widen the financial base for overall economic demand thereby creating the premises for surge in demand and initiating economic growth.

In general, helicopter money injected into the money circuit, regardless of its source, could lead, because of the resulting substitute effect, to an artificial reduction in demand on the capital markets. As a result interest rates would fall further than in the case of the zero interest policy. The aforementioned allocation and structure problems would be more severe. For this reason the idea of helicopter money is not the answer.

Conclusion

The zero interest policy which violates all principles of free economy should be abolished as soon as possible. It is vital that we return to a policy which does not lead to misallocation of national economic resources and structural distortion. In a currency area in which the individual countries often differ greatly in structure, and economic fluctuations vary, economic problems cannot be solved by implementing a uniform global monetary policy for all. By no means can we expect this to create real economic parameters for a policy based on financial stability. This is the responsibility of fiscal policy. The pragmatic solution to the present problems is to be found in a goal orientated coordination of monetary and fiscal policy.

BALTI RIIKIDE JA VENEMAA VAHELISED KAUBANDUSSUHTEDE: RAJASÖLTUVUS VÕI MAJANDUSLIK RATSIONAALSUS?¹

Raul Markus
Tallinna Tehnikaülikool²

Viljar Veobel
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused³

Pärast Nõukogude Liidu lagunemist ja Balti riikide taasiseseisvumist 1991. aastal on Eesti, Läti ja Leedu seadnud oma majandusliku headolu ja julgeoleku aluseks Euroopa integratsiooni ning ühinemise transatlantilise julgeolekuvõrgustikuga. Viimase kahekümneviie aasta vältel on nimetatud riigid liitunud Euroopa Liidu ja euroalaga ning edendatud tihedaid kaubandussidemeid Euroopa Liidu liikmesriikide ja assotsieerunud maadega. Samas ei ole Balti riigid hoolimata tagasilöökides vastastikustes suhetes täielikult katkestanud kaubandussidemeid ka Venemaaga. Ehki Venemaaga toimuva kaubavahetuse osatähtsus on Balti riikide jaoks võrreldes 1990-ndate aastate algusega tänaseks oluliselt vähenenud, on naaberriigi näol tegemist olulise kaubanduspartneriga ning Venemaal toimuvad arengud võivad kas otse või kaudselt mõjutada ka siinse regiooni kasuväljavaateid. Samuti on olulised ohud, mis kaasnevad majandussuhete kasutamisega poliitilistel eesmärkidel. Seega ei tohiks tänase Ukraina-konflikti ning vastastikku kehtestatud majandussanktsionide valguses jäätta Venemaa suunal toimuvat kindlasti mitte tähelepanuta.

Eelnevast tulenevalt on käesoleva artikli eesmärk analüüsida, kas naabritevaheliste seniste kaubandussuhete põhjal saab rääkida teatud „mustrist“ Balti riikide ja Venemaa vahelises kaubavahetuses, kus ühelt poolt soobis Venemaa kasvatat majanduslikku aktiivsust, teisalt on aga vajadusel valmis majandussuheteid poliitiliste eesmärkide nimel ohvriks tooma. Siinkohal said autorid inspiratsiooni kolmest teoreetilisest käsitledust – rajasöltuvuse teoriast, majanduse kasvuteooriatest koos äritsüklike mudelitega ning nn. väikese avatud majandusega riigi majandusmudelist. Esimene teoreetiline lähenemine loob raamistikku kaubandussuhete hindamiseks ajaloolises plaanis. Kaks ülejäänud käsitledust võimaldavad analüüsida vastastikuses kaubandussuheteid majanduslikust vaatenurgast. Eelneva põhjal diskuteeritakse artiklis põigusalt ka selle üle, milliseks võivad kujuneda naabritevahelised kaubandussuheteid pärast Ukraina-kriisi järgsete vastastikuste sanktsionide kaotamist. Artikli viimane osa peegeldab üksnes autorite nägemust võimalike kaubandussuhete tulevikuarengutest. Samas arvavad autorid, et käesolev artikkel loob hea aluse aruteludeks nii konkreetsest vastastikuste kaubandussuhete edasiste väljavaadete kui ka majanduskonjunktuuri puudutavate põhimõtteliste otsuste langetamise osas.

¹ Artikli täistekst „Der Handel zwischen Russland und den Baltischen Staaten: Pfadabhängigkeit oder wirtschaftliche Rationalität?“ asub publikatsiooni CD-I.

² Raul Markus (M.A. õigusteadus), Tallinna Tehnikaülikool, Logistikainstituut, Ehitajate tee 5, 19086 Tallinn, Eesti; raul@optium.ee

³ Viljar Veobel (Ph.D., rahvusvahelised suhted), Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, Riia 12, 51013 Tartu, Eesti; viljar.veobel@gmail.com

Rajasõltuvuse teoria (ingl. k. *path dependence*) väidab, et ajaloos varasemalt toimunud sündmused piiravad tänaseid valikuvõimalusi. Seeläbi mõjutavad minevikusündmused ka tulevikuväljavaateid, samas neid siiski mitte löplikult kindlaks määrateks. Käsitusele pandi alus 1980-1990-ndatel aastatel, leides teoriiale rakendust nii tehnoloogiliste uuenduste elluviimise põhjendamisel kui ka majandus- ja poliitikateadustes. Rajasõltuvus teoria oluliseks järelduseks on see, et ilma välise toeta ei suuda mudeli järgjiga ise selle negatiivseid omadusi aktsepteerida ja oma valikutes vajalikke muutuseid teha.

Balti riikide rajasõltuvuse kasuks Venemaast räägivad kaks aspekti. Esiteks on Eestil, Lätil ja Leedul varasem pikaajaline kogemus sellest, kuidas toimib veel praegugi Venemaale iseloomulik tsentralne planeerimine ning kuidas langetatakse otsuseid poliitilisel tasandil. Seega on Balti riikidel näiteks teise EL-i liikmesriikidega võrreldes omamoodi „suhteline eelis“ ka Venemaaga kaubandussuhete arendamisel. Teiseks on Balti riikidele iseloomulik ka viimastel aastakümnetel rakendatud liberaalne majanduspoliitika, mis oma olemuselt räägib kaubandussuhete edasise arendamise kasuks, sealhulgas ka Venemaaga. Samaaegselt räägivad aga kaks ajaloolist aspekti Venemaaga kaubandussuhete arendamise kahjuks. Esiteks on Balti riigid võtnud kaubandussuhetes viimase 15 aasta jooksul suuna EL-i liikmesriikidele ja partneritele, mis on vähendanud ka Venemaa osatähtsus Balti riikide kaubanduspartnerina, ning sellelt „rajalt körvale-astumine“ tähendab majanduslikku kahju ja mastaabiefektide äralangemist. On märkimisväärne, et Balti riikide hulgas on Venemaa osatähtsus kaubanduspartnerina suurim Leedu puul, mis samas on uuringute kohaselt poliitiliselt, majanduslikult, kultuuriliselt ja keeleliselt kõige „nõrgemini“ Venemaaga seotud (vt. näiteks Ehala, M. 2012. Rahvusrühmade etnolingvistiline elujõulitus Balti riikides. Akadeemia, No. 1/2012). On võimalik, et Venemaa oluline roll Leedu kaubanduspartnerina tuleneb ulatuslikest Venemaa-poolsetest investeeringutest Leetu, kuid sellele väitele on raske leida kinnitust, kuna puudub adekvaatne statistika, sest üldise tendentsina võib täheldada seda, et osa Venemaa investeeringutest tehakse kolmandate riikide kaudu (nt. osa Venemaa-poolseid investeeringuid Kreekasse ja Küprosele on tehtud kolmandate riikide kaudu). Teiseks asjaoluks, mis võib ajaloolises plaanis vastastikuste kaubandussuhete tihendamise kahjuks rääkida, on viimase aastakümme välitel Venemaa poolt rakendatud agressiivne poliitika Balti riikide suunal. Näiteks avaldas Venemaa reaktsioonina nn. Pronkssöduri-kriisiile Eestile 2007. aastal nii poliitiliste, majanduslike kui ka psühholoogiliste meetmetega ulatuslikku surveet. 2009. aastal kehtestas Venemaa Balti riikidest pärit toodetele karmima piirikontrolli, 2012. aastal seadis piirangud Eesti piima- ja lihasaadustele, 2013. aasta lõpul kehtestas piirangud Leedu piimatoodete impordile jne. Sellised sammud näitavad, et Venemaa jaoks ei osutu probleemiks kasutada kaubandus-suhteid naaberriikidega nende edasiseks destabiliseerimiseks.

Lisaks ajaloolisele arengule tuleks vastastikuseid kaubandussuhteid analüüsida ka majanduslikust vaatenurgast. Sellele loovad sobiva raami nii nn. majanduse kasvuteooriad (*economic growth theories* ja *business cycle models*) kui ka nn. väikese avatud majandusega riigi majandusmudelid (*small open economy models*), mis annavad võimaluse uurida vastastikuseid kaubandussuhteid sellest aspektist, kui palju on need olnud mõjutatud Vene turu lähedusest ja suurusest, Balti riikide majanduslikust avatusest ning riikide majandustsüklitest.

Theoria kohaselt võiks oodata kaubavahetuse tihenemist eeskätt majanduskasvu perioodil, rahuldamaks kasvavat sisenõudlust. Balti riikide ja Venemaa vaheliste majandussuhete kontekstis tähendaks see eeskätt aastaid 2000–2008. Samas kaubavahetuse andmed seda üheselt ei kajasta. Ehkki aastatel 2004–2006 koeti taas kaubavahetuse elavnemist, ei saa seda siduda Venemaa poolse üldise nõndluse kasvuga, sest aastatel 2000–2008 jäi nii Venemaa eksporti kui ka impordi osakaal kogutoodangus kas samaks või koguni vähenes. Samuti oli Venemaa kaubandusbilans nimetatud perioodil pidevas ülejäägis. Samas on riikide majandustüsiklid (reaalse SKP kasvude võrdluses) suhteliselt sarnased, mida teorias võiks samuti siduda ulatuslike kaubandussidemetega. Alust vastastikuste kaubandussuhete edendamiseks võivad autorite arvates anda samuti nii Vene turu suurus ja lähedus Balti riikidele kui ka Venemaa suhteliselt kiirem majandusšokkides taastumise võime vörreldes Balti riikide ja EL-i keskmisega maailmamajandust 2007. aastal tabanud kriisi näitel. Ehkki teoria lubab oletada teisiti, ei ole vastastikuste kaubandussuhete tihenemine suurendanud kogu regiooni julgeolekut ja stabiilsust ega motiveerinud Venemaad saama osa Euroopa Liidu siseturu eelistest.

Kokkuvõttes võib öelda, et Venemaa ja Balti riikide vahelises kaubavahetuses on viimase kahekümneviie aasta vältel puudunud stabiilsus ning tõusud on vaheldunud mõõnadega. Sellises olukorras on igati asjakohane hüpoteetiliselt küsida, kas tihedamate kaubandussuhete arendamine Venemaaga võiks pärast EL-i ja Venemaa vastastikuste sanktsioonide võimalikku tühistamist taas päevakorda tulla. Üldisemas plaanis on tegemist küsimusega, kas Balti riikide sõltuvus Venemaa turust, mis oma osatähtsusse poolest on aja jooksul – vörreldes 1990-ndate aastate algusega – küll oluliselt vähenenud, kuid vähemalt Leedu puhul siiski jätkuvalt kõrge, on Venemaa poliitilisest eba-stabiilsusest ja geopolitiilistest ambitsioonidest lähtuvate ohtude ning kohatise agressiivse välispoliitika (sh. väliskaubanduspoliitika) taustal Balti riikide seisukohast pikemas vaates vastuvõetav. Üldises plaanis on seega tegemist kõigi kolme Balti riigi seisukohast põhimõttelise küsimusega, kas edendada turu laiendamise eesmärgil taas kaubandussuhteid Venemaaga või mitte.

Artikli autorite arvates on siiski pigem töenäoline, et kaubandussidemed Venemaa ja Balti riikide vahel ei taastu vahetult pärast vastastikuste sanktsioonide võimalikku tühistamist EL-i ja Venemaa poolt. Ühest küljest räägib selle kasuks asjaolu, et Venemaa osatähtsus eksportdirituruna on Balti riikide jaoks juba viimasel neljal-viel aastal pigem vähenemas, mis viitab pikemaajalistele protsessidele majanduse ümberstruktureerimisel Balti riikides ning Eesti, Läti ja Leedu toodetele uute eksportturgude otsimisel. Teisest küljest valitses näiteks Eesti ettevõtjate seas juba 2007. aasta majandussuhete halvenemise taustal ebakindlus Venemaa turul kauplemise suhtes, kuna kardeti Venemaa poliitilisest ebastabiilsusest tulenevaid riske. Et vahepealsel ajal on Venemaa oma geopolitiilisi ambitsioone eeskätt endiste NSVL-i liiduvabariikide osas veelgi rohkem avanud, algatades või aidates kaasa geopolitiilistele konfliktidele Gruusias 2008. aastal ning Ukrainas alates 2013. aastast, siis on Venemaa lähtuv ebakindlus üldises plaanis veelgi suurenenud. See annab põhjust arvata, et vastastikused kaubandussuhted püsivad madalseisus veel mõnda aega.

PEALINN JA PEALINNA REGIOON KOHALIKU OMAVALITSUSE SÜSTEEMIS¹

Sulev Mältsemees²
Tallinna Tehnikaülikool

Pealinna probleemid on muutunud järjest aktuaalsemaks uurimisvaldkonnaks nii majandusteadlastele kui juristidele. Autori arvates aga peaegu puuduvad sellised interdistsiplinaarsed analüüsides, kus seostatult käsitletakse pealinna õiguslikke, majanduslikke, demograafilisi ja juhtimisalaseid probleeme. Samas just taoline lähenemine on vajalik muuhulgas ka selleks, et püüda välja töötada kompleksset linnapolitikat. Euroopa regionaliseerumise protsessis mõjutab linnade ja muude haldusüksuste arengut järjest enam piiriülene koostöö. Seega muutub aktuaalsemaks ka linnade ja eriti pealinna rahvusvaheline võrdlus.

Käesoleva artikli eesmärk on analüüsida pealinna ja pealinnaregiooni kohta Eestis just avaliku halduse interdistsiplinaarset aspektist. Võrdluseks tuuakse ka iseloomulikuid näiteid välisriigidest.

1. Linnaregioon mõnes välisriigis

Linnaregiooni uurimise tähtsus on kogu maailmas järult kasvanud viimasel paaril aastakümnel. Sel perioodil on pea kõigis riikides toimunud kiire urbaniseumine. 2008. aastast elab maakeral üle poole rahvastikust linnades. Linnade suuruse kasvuga on toimunud ka nende tagamaa varasemate maapiirkondade linnastumine, nn valglinnastumine. Linnaregioonidel on järjest olulisem roll ka nt Euroopa Liidu regionaalpoliitikas, sh struktuurivahendite kasutamises.

Kahjuks tuleb tödeda, et Eestis pole vastava valdkonna mõisted ajaga kaasa kainud. Sajandeid käitleti linnu kui ajaloolist ja õiguslikku kategooriat, mis oli õigustatud seetõttu, et „linnaõhk tegi vabaks“. Kuid alates XX sajandi keskpaigast on Lääne-Euroopa kohaliku omavalitsuse arendamisel ja õiguslikul reguleerimisel võetud aluseks põhimõte, mille kohaselt on maalised ja linnalised kohaliku omavalitsuse üksused õiguslikult staatuselt võrdsed. Seda kinnitavad ka riikides kasutatavad kohaliku omavalitsuse üksuste koondnimetusel (*die Gemeinde, kommuun, kunta*). Näiteks Soome 1995. aasta Vallaseaduse (*Kuntalaki*) §5 kohaselt „*vald võib kasutada linna nimetust, kui ta on seisukohal, et vastab linnataolisele kogukonnale esitatavatele tingimustele.*“

Interneti rahvastikustatistika andmebaasides tuuakse linnaelanike arvule juba enamasti eelistavamalt ära linnastunud piirkondade (*Urban Area* või *Urban Zone*) või pealinna-

---

¹ Artikkel „Hauptstadt und Hauptstadtreigon im System der Lokalen Gebietskörperschaften“ asub publikatsiooni CD-1.

² Sulev Mältsemees, PhD (geograafiakandidaat), emeriitprofessor, Tallinna Tehnikaülikool; sulev.mältsemees@ttu.ee

regioonides (*Metropolitan Area*) rahvaarv (tabel 1). Seda on vaja teada, sest muidu võib (pealiskaudsel) analüüsilt eksida.

Pealinnu on viimasel ajal linnade hulgast esiletõstetult käsitletud mitte ainult teaduspublikatsioonides vaid ka Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu regulat-sioonides, rahvusvaheliste organisatsioonide raportites jne. Taoline suur tähelepanu on igati põhjendatud, sest pealinnad on üldjuhul riigi suurimad linnad, innovatsioonikeskused ja majanduse arengu mootorid. Paljuski just pealinna rahvusvahelisest konkurentsivõimest sõltub globaliseeruvas maailmas kogu riigi konkurentsivõime.

Eriti pealinna analüüsides ja rahvusvaheliselt võrreldes peaks arvestama järgmiste valdkondadega:

1. Pealinna ja tagamaa koht riigi asustussüsteemis.
2. Pealinna ja tagamaa koht riigi õigusruumis.
3. Pealinna ja tagamaa koht riigi majandusruumis.
4. Pealinna ja tagamaa juhtimise mudelid.

2. Valglinnastumisest

Valglinnastumine sai Lääne-Euroopas ja Põhja-Ameerikas alguse juba 1960. aastatel. Postsotsialistlike riikides, sh Eestis algas see protsess 1990. aastatel, kui toimus üleminet turumajandusele, tekkis korteriturg ja paranesid inimeste võimalused oma teenitud või laenu raha eest muuta elukohta/elamistingimusi. Muuhulgas algas nõukogudeaegsete suvilate ümberehitamine aastaringseteks elumajadeks.

Valglinnastumist on Eestis seni uuritud peaosalikult iseorganiseerumise aspektist. Seda ka pealinna regioonis. Näitena võib siin tuua Tartu Ülikooli geograafide (Ahas u.a 2014; 1-7 jt) poolt mobiiltelefonide abil inimeste paiknemise ja liikumise uurimise. Need on ülimalt vajalikud uurimused, et saada ülevaadet inimeste liikumisvoogudest regioonis jne.

Kuid probleem on, kuivõrd valglinnastumine ja sellega seonduv peaks olema üksnes ühiskonna iseorganiseerumise ja turumajanduse (kinnisvara hinnad, auto- ja ühistranspordi sõidu kulud jms) meelevallas?

Avalik haldus, sh kohaliku omavalitsuse organid ongi demokraatlikus ühiskonnas selleks hoovaks, mille abil suunata (avalikes huvides) ühiskonna protsesse. Nende üks ülesanne on vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele (§ 3, lg 7) avalike teenuste osutamine soodsaimatel tingimustel.

Põhimõttelise tähtsusega on ka küsimus, mida me nimetame kohaliku omavalitsuse üksustele koostööks. Kas ikka teise valla või linna koolis õppimine on koostöö? See on lihtsalt teenuse ostmine teiselt linnalt või harvem ka vallalt. Kohaliku omavalitsuse üksustele koostööst rääkida alles seal ja siis, kui protsesse püütakse avaliku halduse institutsioonide poolt õiguslikult, organisatsiooniliselt jne suunata, koordineerida vms.

Avaliku halduse oluline ülesanne on vastavate regulatsioonidega luua õigus- ja majandusruum, mis vastab ühiskonna (antud etapi) vajadustele ja võimalustele ning võimaldab tõsta elanike heaolu. Õigusruumi loomine võib nõuda teatud juhtudel vastavate seaduste vastuvõtmist, kuid sageli piisab oma kohaliku omavalitsuse organi regulatsioonidest.

3. Pealinna Eesti õigusruumis

Kui Eesti Vabariik taastati 1992. aastal, siis kaotas kehtivuse ka ENSV 1978. aasta Konstitutsioon, mille viimane paragrahv (§ 169) sätestas, et “*Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi pealinna on Tallinn.*” Eesti Vabariigi 1992. aasta Põhiseaduses ei ole pealinna sätet. Võrdluseks Euroopa kõigi postsotsialistlike riikide põhiseadustes on pealinna märgitud ja ainult kaudselt on seda tehtud Läti Põhiseaduses (§15 “*Saeima asukoht on Riia*”).

1995. aasta veebruaris Riigikogus vastu võetud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 5 sätesta pealinna (“*Eesti Vabariigi pealinna on Tallinn*”) lõpetas need vaidlused. Eelkõige Tallinna Linnavolikogu algatusel mindi edasi pealinna sisuliste õiguslike, juhtimislaste ja majanduslike probleemide lahendamisel.

22. veebruaril 1994. aastal tegi Tallinna Linnavolikogu ettepaneku Vabariigi Valitsusele võtta vastu Pealinnameadus. Olulist inspiratsiooni saadi Saksamaa Liitvabariigi tolleaegse pealinna Bonni ja Nord-Rhein Westfalen liidumaa vahelise koostöö seadusest. Meie Pealinnameaduse eelnõu kahes ministeeriumis (Justits- ja Siseministeeriumis) toetust ei leidnud, mistõttu ka selle menetlemist parlamentis ei järgnenud.

1997. aastal moodustas Tallinna linnapea Edgar Savisaar töögrupi Tallinna staatust reguleeriva seaduse väljatöötamiseks. 1998. aastal võttis Tallinna Linnavolikogu selle töögrupi ettepanekul vastu otsuse, millega tehti Vabariigi Valitsusele ettepanek Tallinna staatuse seaduse vastuvõtmiseks Riigikogus. Vabariigi Valitsus nõustus Siseministeeriumi ettepanekuga mitte toetada seda eelnõu, kuid pidas seejuures vajalikuks Tallinna kui riigi suurima kohaliku omavalitsuse ja pealinna õigusliku seisundi eristamise vajalikkust teiste kohaliku omavalitsuse üksuste õiguslikust seisundist. Igas mõttes (nii territoriaalses kui ka sisulises mõttes) Tallinna piire ületavate keeruliste probleemide lahendamiseks moodustas Vabariigi Valitsus 1998. aastal asjatundjate komisjoni Tallinna õigusliku staatuse sätestamiseks. Selle eelnõu sisuline ettevalmistus ja arutelu katkes 1999. aasta märtsis toimunud Riigikogu valimistega.

2002. aasta sügisel esitasid kaks Riigikogu fraktsiooni (Keskerakonna fraktsioon ja Reformierakonna fraktsioon) Riigikogu menetlusse uue Tallinna staatust piudutava eelnõu, mida menetleti, kuid tulemusteta kuni 2003. aasta märtsis toimunud parlamenti-valimisteni.

2006. aasta märtsis esitas Tallinna Linnavolikogu Vabariigi Valitsusele ettepaneku Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja Riigieelarve seaduse muutmiseks. Sellega oleks kõigepealt antud Tallinna linna ametiasutuste pädevusse mõningate ülesannete

lahendamine, mis teistes valdades ja linnades on vastava volikogu ainupädevuses. Samuti nähti eelnõuga ette, et Tallinna linna eelarve osas toimuvad läbirääkimised Vabariigi Valitsusega otse, ilma Harju maavanema vahenduseta või tasandusfondi osas ilma Omavalitsusliitude Koostöökogu vahenduseta. Need ettepanekud ei leidnud Siseministeeriumis toetust.

Pealinna teistest valdadest ja linnadest erinevat õiguslikku reguleerimist on meil pidanud vajalikuks ka Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress (CLRAE) ning OECD.

4. Pealinna seaduse vajadusest Eestis

Pealinna seaduse eesmärke võib meil käsitleda kahest täiesti erinevast vaatenurgast:

1. Kas sellega tahetakse saavutada pealinna positsiooni, eelkõige rahvusvahelise konkurentsivõime tugevdamist? Ka Vabariigi Valitsuse poolt 19. mail 2005 heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegias aastateks 2005-2015 et pealinna regiooni ja teiste linnapiirkondade konkurentsivõime kvalitatiivne arendamine on riigi regionaalpoliitika üks olulisi eesmärke. Muuhulgas nähti Strateegia elluviimiseks koostatud vastavas tegevuskavas (p 2.6) riikliku linnapolitiika väljatöötamine, aga see ülesanne jäätiitmatuna.

2. Kas Pealinna seaduse abil püütakse saavutada meie kohaliku omavalitsuse üksuste majandus- ja haldussuutlikkuse erisuste vähendamist. Tallinn on rahvaarvult 4 000 korda suurem kui Ruhnu või Piirissaare vald ning neli korda suurem kui Tartu. 1993. aastal jagas Tallinna Linnavolikogu pealinna kaheksaks piiratud omavalitsusega linnaosaks. Meedias on avaldatud ettepanekuid, et need linnaosad võiksidki olla mitte piiratud vaid täieliku kohaliku omavalitsusega

Tallinna kui pealinna ja riigi suurima linna juhtimise probleemid on üldistavalta jagatavad kolme gruppina:

1. Suhted riigi kesktasandiga (selles valdkonnas on Tallinn ilmutanud juba kümme aastat omapoolset initsiativi, et seadustes reguleerida pealinna staatusest tulenevad õiguslikud ja majanduslikud probleemid).
2. Suhted horisontaalasandil eelkõige Harju maakonna teiste valdadega ja linnadega, aga ka laiemalt regionaalne koostöö Tallinna ja tema sotsiaalmajandusliku tagamaa vahel (see probleem teravdus järsult 2004. aasta algul seonduvalt Tallinna ühistranspordiga).
3. Linnasisedes suhted, sest Tallinnas on nagu juba märgitud 1993. aastast linnaosad, kelle koht linna juhtimises ja seosed eelkõige ametitega on tekitanud sageli väidlusi ja isegi konflikte.

Neist esimene – pealinna suhted riigi kesktasandiga sõltub riigi kesktasandi poliitilistest hoiakutest. Kahjuks on need viimase paarikümne aasta jooksul olnud kahetsusväärselt konfliktsed.

Nimetatud kolmest probleemist on Tallinnal endal kõige suuremad õigused ja võimalused viimase, kolmanda gruppi lahendamiseks. Riigikogus 1994. aastal ratifitseeritud

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikkel 6 näeb ette „*Kui see ei kahjusta tildisemaid seadusandlusega sättestatud tingimusi, võivad kohalikud võimuorganid oma sisemised juhtimisstruktuurid ise kindlaks määrata, et kohandada need kohalikele vajadustele ning tagada efektiivne juhtimine.*“

Pealinna sisesest ja pealinnaregiooni juhtimisest

Linnastumise (urbanisatsiooni) kire areng on toonud kaasa ka põhimõtteliselt uute lahenduste otsimise linna juhtimises. Üheks olulisemaks suunaks on linnade suuruse kasvades saanud linnasisese juhtimise probleem ja eeskõige detsentraliseerimine. Tallinna Tehnikaülikooli sotsiaalteaduskonna regionalpoliitika ja kohaliku omavalitsuse õppetoolis on läbi viidud mitmeid selleteemalisi uurimistöid, (peamised autorid Sulev Mältsemees ja Mikk Lõhmus).

2012. aastal viidi Tallinna Tehnikaülikoolis eelnevalt märgitud teadlaste juhtimisel läbi uurimistöö „Pealinnaregiooni omavalitsusüksuste koostöö ja haldusvõimekuse tööstmine“, mille tellis Harjumaa Omavalitsuste Liit ja rahastati Norra ja Euroopa Majanduspõirkonna Finantsmehhanismidest. Uurimistöö aruanne ja autorite poolt välja töötatud Pealinnapiirkonna koostöö seaduse eelnõu on kätesaadav internetis <http://43939.edicypages.com/dokumentatsioon>, kujuures võib märkida, et ettepanekud on rakendatavad mitte ainult pealinna vaid ka teiste suuremate linnade ja nende tagamaa koostöö kohta.

PROF. SULEV MÄELTSEMEES – OLULISEMAD PUBLIKATSIOONID

PUBLICATIONS OF PROF. SULEV MÄELTSEMEES

Mältsemees, Sulev; Sepp, Toomas; Võigemast, Jüri; Läns, Anne; Kasuri, Ott; Ludvig, Sirje; Silberg, Uno; Laius, Ago; Lõhmus, Mikk; Milt, Tähve; Eevel, Ive; Iila, Malle (2015). KOV VOLIKOGU LIIKME KÄSIRAAMAT. Tallinn: Vali Press OÜ.

Keerberg, A; Kiisla, A; Mältsemees, S. (2013). University implementing its community service role through curriculum development in a regional college. Discussions on Estonian Economic Policy. Topical issues of economic policy. Discussions on Estonian economic policy: Theory and practice of economic policy, 21 (2), 32–57.

Ratas, J; Mältsemees, S. (2013). Role of environment in strengthening competitiveness of cities by example of European Green Capitals and Tallinn. Discussions on Estonian economic policy: Theory and practice of economic policy, 21 (2), 106–122.

Mältsemees, S.; Lõhmus, M.; Ratas, J. (2013). Inter-Municipal Cooperation: Possibility for Advancing Local Democracy and Subsidiarity in Estonia. Halduskultuur - Administrative Culture, 14, 73–98.

Mältsemees, S. (2013). Pealinna regioon. Šank, E. (Editors-Abbr). Hea linn: Tallinna visioonikonverentsid (63–73). Tallinn: Tallinna visiooninõukoda.

Raudjärv, M., Mältsemees, S., Reiljan, J. (toim.) (2013). Discussions on Estonian Economic Policy XXI/1: Theory and Practice of Economic Policy in the European Union. Eesti majanduspoliitilised vätlused XXI/1. Majanduspoliitika teoria ja praktika Euroopa Liidus. CD-ROM. Berlin, Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar.

Raudjärv, M., Mältsemees, S., Reiljan, J. (toim.). (2013). Discussions on Estonian Economic Policy XXI/1: Theory and Practice of Economic Policy in the European Union. Eesti majanduspoliitilised vätlused XXI/1. Majanduspoliitika teoria ja praktika Euroopa Liidus. Berlin, Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar.

Mältsemees, S.; Mölder, K.; Habicht, H-L.; Raidmets, A.; Linnamägi-Liiva, A. (2013). Maailma ühiskonnageograafia: rahvastik ja majandus: I kursuse õpik gümnaasiumile: uus õppekava. Tallinn: Avita.

Mältsemees, S.; Kull, M.; Lõhmus, M.; Ratas, J. (2012). Wirtschaftliche und soziale Ziele der kommunalen Gebietsreform. S. Mältsemees, J. Reiljan, M. Raudjärv. Eesti majanduspoliitilised vätlused: Aktualised Euroopa Liidu riikide probleemid/ Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik: Aktuelle Probleme der EU-Mitgliedstaaten/ Discussions on Estonian Economic Policy: Current problems in the EU Member States (108–125). Berlin, Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar.

Mältsemees, S.; Kull, M.; Lõhmus, M. (2011). Rechtliche und wirtschaftliche Probleme der Verwaltung der Hauptstadtregion und ihre Lösungsmöglichkeiten. Sulev Mältsemees, Janno Reiljan. Eesti majanduspoliitilised vätlused: Majanduspoliitika teooria ja praktika/ Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik: Theorie und Praxis der Wirtschaftspolitik/ Discussions on Estonian Economic Policy: Theory and practice of Economic Policy (112–134). Berlin, Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar.

Mältsemees, S. (2010) Jaan Poska ja Tallinna juhtimine. Arjakas, K. (Editors-Abbr). Jaan Poska oma ja meie ajas: artikleid ja mälestusi (101–122). Tallinn: Linnaarhiv.

Mältsemees, S. (2010). Position of Capital Cities in Baltic Sea Economic Area. In: J. W. Kramer, G. Prause, J. Sepp (Editors-Abbr). Baltic Business and Socio-Economic Development 2007: 3rd International Conference Tallinn, Estonia, June 17–19, 2007 (615–629). Berliner Wissenschafts-Verlag. (Regional business and socio-economic development; 1).

Mältsemees, S. (2009). Rechts- und Wirtschaftsprobleme der Gebietsreform in Estland. Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik XVII. Lehrstuhl für Wirtschaftspolitik der Universität Tartu, Lehrstuhl für Regionalpolitik der Tallinner Technologischen Universität, Institut für Volkswirtschaftslehre und Wirtschaftspolitik der Fachhochschule Kiel (56–63). Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar.

Mältsemees, S. (2009). Die Bedeutung von PPP für die regionale wirtschaftliche Entwicklung in Estland. Hrsg Harald Pechlaner, Wolf von Holzschuher, Monika Bachinger. Unternehmertum und Public Private Partnership. Wissenschaftliche Konzepte und praktische Erfahrungen (246–268). Gabler Verlag.

Mältsemees, S. (2009). Viisteist aastat Tallinna linnaosi. 15 aastat Tallinna linnaosi (14–45). Tallinna Linnavolikogu kantselei.

Mältsemees, S.; Madise, Ü.; Vinkel, P. (2008). Dimension of Administrative Culture in Estonia. The European Dimension of Administrative Culture: Conference on The European Dimension of Administrative Culture. Strasbourg, 15–16 May 2007. Editors-Abbr Beck, J.; Thedieck, F. Nomos Verlagsgesellschaft, 144–160. (Schriften der Deutschen Sektion des internationalen Instituts für Verwaltungswissenschaften; 33).

Mältsemees, S.; Lõhmus, M. (2008). Revenue base of Estonian local governments, regional disparities and economic problems in the municipalities of the capital city area. In: Eesti majanduspoliitilised vätlused XVI/ Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik XVI/ Discussions on Estonian Economic Policy XVI (119–134). Berlin; Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar.

Mältsemees, S. (2008). The Capital City in the Local Self Government System in Central and Eastern European and Caucasus Countries. *Public Policy and Administration: Challenges and Synergies, CD-ROM: The 16th NISPacee Annual Con-*

ference "Public Policy and Administration: Challenges and Synergies". Bratislava, May 15 – 17, 2008. Nordik, 12.

Mäeltsemees, S.; Lõhmus, M. (2008). Economic Problems in the Municipalities of the Capital City Area/ Galvaspilsetas apkartnes pašvaldību ekonomikas problemas. In: Krastinš, O.; Vanags, E. (Editors-Abbr). Statistikas zinātnisko pētījumu rezultāti 2008. Zinātniskie raksti/ The Results of Statistical Scientific Research 2008. Research papers (192–204). Riga, Latvia: Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde.

Мяэльтсемеэс, Сулев; Ляэне, Сулев (2008). Местное самоуправление. Эстония энциклопедический справочник (38–41). Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Mäeltsemees, S. (2007). Eesti linnapolitiika aluseid. Raudjärv, R. (Editors-Abbr). Eesti majanduspoliitilised vätlused (artiklid) [Elektroniline teavik] = Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik (Beiträge) = Discussions on Estonian economic policy (articles) (55–57). Berlin; Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag; Mattimar.

Madise, Ü.; Mäeltsemees, S.; Aas, K.; Vinkel, P. (2007). Administrative Culture in Estonia. In: Thedieck, F. (Editors-Abbr). Foundations of Administrative Culture in Europe (135–145). Nomos.

Mäeltsemees, S. (2007). Capital Cities of Baltic Sea Region : their Position in Human Habitation System, Public Administration and Economy. In: Statistikas un pārvaldes problēmas: zinātniskie raksti = Problems of statistics (160–170). Riga: Latvijas Statistikas Institūts.

Mäeltsemees, S. (2007). Las Capitales en el Sistema de Autonomía local de Europa. In: Prieto Romero, C.; Galan Galan, A. (Editors-Abbr). Los Distritos: Gobierno de Proximidad (561–595). Madrid: Thomson-Civitas.

Mäeltsemees, S. (2007). Funding of Cities in Estonia: Tendencies and Decisions. In: Urban Policy and Cities in Latvia (17–18). Association of Major Cities of Latvia, Riga.

Mäeltsemees, Sulev (2007). 130 aastat linnavolikogu. Linnavolikogu Tallinnas 130 (6–11). Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Mäeltsemees, S. (2007). Visioonikonverents ärgitab mõtteid. Sünergilne Tallinn (51–52). Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Mäeltsemees, S. (2007). Konstantin Päts ja Tallinna juhtimine. Velliste, A. (Editors-Abbr). Alasi ja haamri vahel: artikleid ja mälestusi Konstantin Pätsist (63–79). Tallinn: Konstantin Pätsi Muuseum.

Ruoppila, S.; Lember, V.; Drechsler, W.; Kauppinen, I.; von Hertzen, N.; Kiiski, E.; Mäeltsemees, S.; Lõhmus, M.; Lääne, S. (2007). Possibilities of Joint Public Services Provision between the Cities of Helsinki and Tallinn.

Mältsemees, S. (2006). Einige Ausgangspunkte der Städtepolitik Estlands. XIII majanduspoliitika teaduskonverents: XIII teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid = Die XIII wirtschaftspolitische Konferenz: Beiträge der XIII wissenschaftliche[n] und ausbildende[n] Konferenz = 13th scientific conference : reports-papers of the XIII scientific and educational conference: XIII majanduspoliitika teaduskonverents: XIII teadus- ja koolituskonverents, Tartu - Värska, 30. juuni - 2. juuli 2005. Tallinn; Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, Mattimar, 154–171. (Eesti majanduspoliitilised väljlusid; 13).

Mältsemees, S., Olle, V (2006). Institutional framework of inter-municipal co-operation. In: Report of the Council of Europe (47–55). Strasbourg: Council of Europe, Conseil de l'Europe.

Mältsemees, S. (2006). Finances publiques territoriales dan'l Union Europeene. Evolutions 2000-2005. In: Sub-national Public Finance in the European Union. Trends 2000-2005 (-). Pariis: DEXIA Edition.

Mältsemees, S. (2006). Sub-national Governments : European Leaders in Public Investment. In: Sub-national Public Finance in the European Union. Trends 2000-2005 (-). Paris: DEXIA Edition.

Mältsemees, S. (2006). Wirtschaftlicher Erfolg und sozialer Preis. Osteuropa: Sozialstaaten unter Druck (21–24). Center for the Study Of the Balkans Societies and Cultures (CSBSC, Graz). (Ost-West-Gegeninformationen; 4).

Mältsemees, Sulev (2006). Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ja tema koht demokraatlikus ühiskonnas. Mältsemees Sulev (Editors-Abbr.). 20 aastat Euroopa kohaliku omavalitsuse hartat ja selle tähdendus Eestile (3–9). Tallinn: Infotrükk OÜ.

Mältsemees, S. (toim.) (2006). 20 aastat Euroopa Kohaliku omavalitsuse hartat ja selle tähdendus Eestile. Tallinn: Infotrükk OÜ.

Mältsemees, S. (2006). Local Self-government: Administrative-territorial Division and Organisation. In: Estonica [Võrguteavik]: encyclopedia about Estonia (12 pp.). Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Mältsemees, S. (2006). Local Self-government: Definition, its Position in Public Administration and Historical Development. In: Estonica [Võrguteavik]: encyclopedia about Estonia (10 pp.). Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Mältsemees, S. (2006). Kohalik omavalitsus: Haldusterritorialne jaotus ja korraldus. Estonica [Võrguteavik]: esseistlik teabekogu Eestist (10 l.). Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Mältsemees, S. (2006). Kohalik omavalitsus: mõiste, koht avalikus halduses ja ajalooline areng. *Estonica* [Võrguteavik]: esseistlik teabekogu Eestist (12 l.). Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Мяэльтсемээс, С. (2006). Экономическая и социальная география для гимназии. Часть I, [Современная политическая карта мира. Население мира]. Таллинн: Avita.

Mältsemees, S. (2006). Maailma ühiskonnageograafia töövihik gümnaasiumile. 2. osa, [Maailma majandus]. Tallinn: Avita.

Mältsemees, S. (2006). Maailma ühiskonnageograafia gümnaasiumile. 2. osa, [Maailma majandus]. Tallinn: Avita.

Mältsemees, S.; Lõhmus, M. (2006). Tallinna juhtimise detsentraliseerimine. Riigikogu Toimetised, 13, 133–141.

Mältsemees, S. (2005). Wirtschafts- und Verwaltungspolitik - Zusammenhänge und Gegensätze. XIII majanduspoliitika teaduskonverents: XIII teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid: (Tartu - Värska, 30. juuni - 2. juuli 2005) = Die XIII wirtschaftspolitische Konferenz: Beiträge der XIII wissenschaftliche[n] und ausbildende[n] Konferenz : (Tartu - Värska, 30. Juni - 2. Juli 2005) = 13th scientific conference : reports-papers of the XIII scientific and educational conference : (Tartu - Värska, 30 June - 2 July 2005). Berlin; Tallinn: Berliner Wissenschafts-Verlag; Mattimar, 420–427.

Mältsemees, S. (2005). The capital city in the local self-government system in Europe. 4th International City Administration Conference "Capital city administration: opportunities and challenges". Tallinn, 22-24 September 2004. Tallinn: Tallinn University of Technology, 14–38.

Mältsemees, S. (2005). Humanitaarteaduskond ja tema arengu suundi. Tallinna Tehnikaülikooli aastaraamat 2004 (32–39). Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus.

Mältsemees, S. (2005). Pealinna koht riigis ja TTÜ koostöö Tallinna juhtimise valdkonnas: [ettekanne IV rahvusvahelisel konverentsil „Pealinna juhtimine: võimalused ja väljakutsed“ 22. sept. 2004 Tallinnas]. Tallinna Tehnikaülikooli aastaraamat 2004 (308–317). Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus.

Mältsemees, S. (2004). Die regionale Verwaltung Estlands und ihre Verwaltungskommunictionsrichtungen. Eesti majanduspoliitilised perspektiivid Euroopa Liidus: XII teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid = Wirtschaftspolitische Perspektiven Estlands als Mitglied der Europäischen Union: Beiträge der XII wissenschaftliche[n] und ausbildende[n] Konferenz.= Economic policy perspectives of Estonia in the European Union: reports-papers of the XII scientific and educational conference: Eesti majanduspoliitilised perspektiivid Euroopa Liidus: XII teadus- ja koolituskonverents,

Tartu - Värska, 1.-3. juuli 2004. Tallinn; Berlin: Mattimar; Berliner Wissenschafts-Verlag, 331–339. (Eesti majanduspoliitilised väitlused; 12).

Mältsemees, S. (2004). Rechtsparteien dominieren die politische Landschaft. Die Rechte in Ost- und Südosteuropa (35–39). Center for the Study of Balkan Societies and Cultures (CSBSC, Graz). (Ost-West Gegeninformation; 3).

Mältsemees, S. (2004). [Tallinna] Linna Rahvasaadikute Nõukogu. Tallinn: entsüklopeedia (120–121). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Mältsemees, S. (2004). [Tallinna] Linnavalitsus. Tallinn: entsüklopeedia (308). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Mältsemees, Sulev (2004). [Tallinna] Linnavolikogu. Tallinn: entsüklopeedia (308–09). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Mältsemees, S. (2003). Status von Tallinn in der öffentlichen Verwaltung Estlands (rechtliche und wirtschaftliche Probleme). Eesti majanduspoliitika teel Europa Liitu: XI teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid = Die Wirtschaftspolitik Estlands auf dem Weg in die Europäische Union: Beiträge der XI wissenschaftliche[n] und ausbildende[n] Konferenz = Estonian economic policy on the way towards the European Union: reports-papers of the XI scientific and educational conference: Eesti majanduspoliitika teel Europa Liitu: XI teadus- ja koolituskonverents, Tartu - Värska, 26.-28. juuni 2003. Editors-Abbr. Die Wirtschaftspolitik Estlands auf dem Weg in die Europäische Union“. Tallinn; Berlin: Mattimar; Berliner Wissenschafts-Verlag, 438–447.

Erkmann, Kuno; Lääne, Sulev; Mältsemees, Sulev; Vahtramäe, Üllar; Välimäe, Toomas; Ludvig, Sirje; Müürsepp, Kurmet (2003). 10 aastat Eesti Omavalitsusliitude Ühendust: 10 aastat maakonna omavalitsusüksuste liitude tegevust. [Tallinn]: Eesti Omavalitsusliitude Ühendus.

Mältsemees, S. (2002). Regionalpolitik Estlands im Prozess der Eurointegration. In: „Die Integration der Europäischen Union und ihre Wirkungen auf die Wirtschaftspolitik Estlands“. Beiträge der X internationalen wissenschaftlichen Konferenz. Europa Liiduga liitumise mõju Eesti majanduspoliitikale: X teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid = Die Integration der Europäischen Union und ihre Wirkungen auf die Wirtschaftspolitik Estlands: Beiträge der X wissenschaftliche[n] und ausbildende[n] Konferenz = Effect of accession to the European Union on the economic policy of Estonia: reports-papers of the X Scientific and Educational Conference: Europa Liiduga liitumise mõju Eesti majanduspoliitikale : X teadus- ja koolituskonverents, Tartu - Värska, 27.-29. juuni 2002. Tallinn; Berlin: Mattimar; Berlin Verlag A. Spitz, 372–379. (Eesti majanduspoliitilised väitlused; 10).

Lääne, S.; Mältsemees, S. (2001). Euroopalikku omavalitsust taastamas. Tuleviku taassünd (105–112). Tallinn: Ilo.

Kukk, L.; Mältsemees, S. (1999). Kohalik omavalitsus Austrias. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool.

Mältsemees, S. (1995). Local Government Reform in Estonia. In: Lugus.O.; Hachey, G.A. jr. (Editors-Abbr). Transforming the Estonian Economy (126–139). Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus.

Mältsemees, S. (1995). Die lokale Selbstverwaltung und die Rechte der nationalen Minderheit in Estland. Meissner, B.; Loeber, D.; Hasselblatt, C.. Der Aufbau einer freiheitlich-demokratischen Ordnung in den baltischen Staaten: Staat, Wirtschaft und Gesellschaft (136–150). Hamburg: Bibliotheca Baltica.

Mältsemees, S. (1994). Basic Information on Local Governments in Estonia. In: Lowther, E. (Editors-Abbr). Local governments in the CEE and CIS, 1994: an anthology of descriptive papers (73–84). Budapest: Institute for Local Government and Public Service.

Mältsemees, S. (1993). Contradictions of the Restoration Period of the System of Local Self-Government in the Republic of Estonia. Local Economy Quarterly, 2, 3–8.

Apinis, P.; Selge, I.; Kukk, K.; Hansson, A.; Mältsemees, S.; Roose, E.; Miljan, T. (1993). Die Wirtschaft der Baltischen Staaten im Umbruch. Köln: Verlag Wissenschaft und Politik.

Mältsemees, S. (1993). Kohalike omavalitsuste rahvusvahelised sidemed. Eesti Jurist, 13–14.

С. Мяэльтсемээс. Административная реформа в Эстонии / Таллинн: Академия наук ЭССР, 1990 36 стр.

Сулем Мяэльтсемээс, Рейн Отсасон. Вопросы хозяйственного механизма и регионального управления социально-экономическим развитием в СССР / Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986 43 стр.

S. Mältsemees on ligi tuhande Eesti Entsüklopeedia artikli autor.

REIN OTSASON – TEADLANE, POLIITIK, PANKUR (1931-2004)

Rein Otsason sündis 24. mail 1931. aastal Tartus. Tema lapsepõlv möödus Otepää kandis Lõuna-Eestis. 1949. aastal lõpetas ta eksternina Tallinna 2. keskkooli, olles kõik eksamid teinud maksimumhindel (viis). Seejärel asus ta õppima tolleaegsesse Tallinna Polütehnilisse Instituuti (nüüd Tallinna Tehnika ülikool), mille lõpetas *cum laude* 1954. aastal ökonomistina. Tema esimene töökohad oli ENSV Põllumajanduse Ministeerium.

R. Otsasoni teadlasetee algas 1958. aasta sügisel, kui ta astus NSVL Majanduse Instituudi aspirantuuri Moskvas. Aasta enne majanduskandidaadi kraadi kaitsmist (1964. aastal) alustas R. Otsason tööd Eesti NSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudis, algul nooremteadurina, peagi vanemteadurina. Aastail 1965-1971 oli ta valitud sama instituudi tööstuse ökonomika sektorijuhatajaks.

Seejärel siirdus R. Otsason tööle Moskvasse, kus ta oli aastail 1972-1976 NSVL Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi vanemteadur ja 1976-1980 NSVL Riikliku Plaanikomitee Majanduse Teadusliku Uurimise Instituudi sektorijuhataja. Tema teise Moskva eluperioodi lõpp langes aega, mil sealsed partei ja nõukogude ametnikud hakkasid otsima majandusteadlast, keda võiks saata Budapesti, põhjalikumalt tutvuma Ungari majandusreformidega. Valik langes R. Otsasonile.

1980. aastal alustas R. Otsason diplomauditööd Ungaris, kus ta oli 1984. aastani NSVL Ungari saatkonna 1. sekretär. Ungari oli tol perioodil üks enimarenenud majandusega sotsialistlike riike, kus arendati väikeettevõtlust ja püüti tsentraliseeritud plaani-majanduse kõrval võimaluste piires kasutusele võtta turumajanduslike elemente. 1984. aastal kaitses R. Otsason majandusteaduste doktori kraadi. Seejärel tuli ta tagasi Eestisse, kus ta valiti Eesti NSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi direktoriks.

1984. aastal osales R. Otsason majanduspoliitika konverentsil (nn Värska konverentsil), mis sel aastal toimus laevareisina Emajõel ning Peipsi ja Pihkva järvel ning Pihkva oblastis Velikaja jõel laeva „Vanemuine“ pardal. Seal kutsus ta käesolevate meenutuste autor Sulev Mältsemehe (töötas siis Tallinna Polütehnilise Instituudi teenindus-ökonoomika katedri juhatajana) tööle Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituuti. Direktor Rein Otsasoni ettepanekul ühendati seal instituudi suurim, enam kui paarikümne töötajaga sotsiaalse infrastrukturi sektor ja väikese, mõne töötajaga õiguse sektor ning moodustati sotsiaalse infrastrukturi ja regionalökonoomika sektor. Viimase juhatajaks valitigi S. Mältsemees, kes 1988. aastal valiti sama instituudi teadusdirektoriks.

Just R. Otsasoni initsiativil alustati sotsiaalse infrastruktuuri ja regionaalökonomika sektoris regionaalse isemajandamise ning ka poole sajandi jooksul Eestis unustatud kohaliku omavalitsuse uurimist. Viimase asemel toimisid riigi keskvõimu ripatsina kohalikud rahvasaadikute nõukogud. Eesti TA Majanduse Instituut kujunes NSV Liidus regionaalse isemajandamise juhtivaks teaduskollektiiviks. Kuigi regionaalse isemajandamisega tegeldi aktiivselt Moskvas (Dmitri Valentei jt) või Novosibirskis (Alexander Granberg), sai just meie Majanduse Instituut NSVL teadusasutuste esindajaks tolleaegsete Euroopa sotsialistlike riikide vahel moodustatud rahvusvahelise koordinatsioonigrupis. Koos R. Otsasoniga avaldas S. Mältsemees preprinti *Вопросы хозяйственного механизма и регионального управления социально-экономическим развитием в СССР / Сулеев Мяэльтсемээс, Рейн Отсасон. Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986 43 сmp.* Preprinti vorm oli otstarbekas. sest see võimaldas publikatsiooni kiirelt avaldada ja väga tähtis – mööda minna tolleaegsest teadlaste, kirjanike jt hirmuvalitsejast Glavlit'ist.

1989. aastal korraldati Tallinnas R. Otsasoni initsiativil suur ja esinduslik üleliiduline konverents „Liiduvabariigi rahvamajanduse juhtimise probleemid“, kus osales ligi paarsada tolleaegset NSVL juhtivat eelkõige regionaalökonomika teadlast (lisaks D. Valenteile, A. Granbergile ka Leedu hilisem peaminister Kazimira Prunskiene jpt). Avaldati viis köidet teese *Проблемы управления народным хозяйством союзных республик. (нр Секция 1, Проблемы республиканского хозяйственного расчета: тезисы докладов всесоюзной конференции (Таллинн, апрель 1989 г.) / Академия наук ЭССР; [редколлегия: С. В. Мяэльтсемээс (председатель)]*.

R. Otsason arendas intensiivselt instituudi rahvusvahelisi suhteid ja seda eelkõige Ungari erinevate institutsioonidega (sealsete uurimisinsituutidega, aga ka plaanikomiteega). Majanduse Instituudi prioriteeteks uurimisteemaks sai regionaalse isemajandamise kõrval majandusmehhanismi (eriti teeninduses) täiustamine, kusjuures instituudi mitmed teadlased (Urve Venesaar jt) käisid valdkonnaga tutvumise reisil Ungaris.

Koos tolleaegse ENSV Teenindusministeeriumi Projekteerimise ja Tehnoloogia Instituudi direktori Juhhan Sillastega ja teenindusministri asetäitja Erki Truvega analüüsitas teenindussfääril majandusmehhanismi täiustamist (*Хозяйственный механизм в сфере бытового обслуживания : опыт Эстонской ССР / Р. А. Отсасон, Ю. Х. Силласте, Э. Р. Труве. Москва: Экономика, 1988; 110 lk.*).

Meeleparane teema oli R. Otsasonile ka agrotööstuskompleksi urimine. Ta avaldas preprintina „*Тенденция и проблемы совершенствования хозяйственного механизма АПК в условиях интенсификации производства: (опыт СССР) / Р. Отсасон; Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986 40 lk.*“

1980. aastate lõpus algas Eestis suurte poliitiliste muudatuste ettevalmistus. 1987. aasta 26. septembril ilmus ajalehes „Edasi“ nelja mehe (Siim Kallas, Tiit Made, Edgar Savisaar, Mikk Titma) isemajandava Eesti (IME) ettepanek. See võeti meie poliitiliselt muidu üsna apaatseks muutunud ja riigi iseseisvuse taastamise lootuse kaotanud

(väheste eranditega) elanike poolt vastu erakordse vaimustusega. Ettepanek tõi kaasa kahe alternatiivse suure (enam kui poolesajalikmelise) uurimisgruppi moodustamise. Laialdase, aga juba mõttes iseseisva riigi poliitilise, sotsiaalse ja majandusliku arengu spektriga tegelevad uurimisgrupid kaasasid väljastpoolt oma uurimisasutust paljusid ühe või teise valdkonna asjatundjaid, eelkõige praktikuid.

Üks uurimisgrupp oli IME-Probleemnõukogu büroo Mainor juures, mida juhtis Edgar Savisaar ja teine Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi juures, mida juhtis Rein Otsason. R. Otsasoni üks meelisteemasid oli oma raha. Tal õnnestus mõneks nädalaks sõita USASe ja siinkirjutaja mäletab, et vahetult enne ärasöitu oli R. Otsason veel võrdlemisi skeptiline impeeriumi koosseisus ühes liiduvabariigis oma raha kasutuselevõtu suhtes. Tagasituleku järel oli temast saanud aga meie oma raha kiire kasutuselevõtu veendumud toetaja.

Pärast ligi viieaastast tööd Majanduse Instituudi direktorina kinnitati R. Otsason 1988. aastal Eesti NSV Riikliku Plaanikomitee direktoriks, kus ta jätkas uurimistööd Eesti isemajandamise, eelkõige rahanduse valdkonnas. 15. detsembril 1989 otsustas Valitsus taastada Eesti Panga. 28. detsembril 1989 võeti vastu Eesti Vabariigi Pangaseadus ja samal päeval nimetati Rein Otsason taasloodud Eesti Panga esimeseks presidendiks. 1. jaanuaril 1990 alustas Eesti Pank tegutsemist iseseisva emissioonipangana. R. Otsasoni õlule langes seega Eesti Panga juhtimine pöördelisel aastatel, mil alles valmistati ette pangandust reguleerivaid õigusakte ja kavandati üleminekut Eesti kroonile. Meie panganduses toimunud põhimõtteliste muudatuste ilmestamiseks märgime, et 15. mail 1990 kinnitas Eesti Panga nõukogu kommertsbankade asutamise korra.

Järgnenud rahareformi ettevalmistamisega võimendus ka R. Otsasoni juba varem alanud vastuolu peaminister E. Savisaarega. 12. aprillil 1990 võttis Eesti Vabariigi Ülemõukogu Presiidium vastu otsuse üleminekuks oma rahale sama aasta jõuludeks – 24. detsembris 1991. Tulenevalt vastuoludest peaministri ja Eesti Panga presidendi vahel ei saanud see teoks. Peamiseks tüliküsimuseks oli reformi kiirus – kas minna oma rahale üle kohe, nagu nägi ette Eesti Panga oma rahale ülemineku R. Otsasoni juhtimisel välja töötatud kontseptsioon või kasutada Valitsuse (peamine nõustaja rootslane Bo Kragh) ettepanekuna vaheetappi, nagu tegid naabrid lätlased (*Läti rublis*).

Koos E. Savisaarega töötas R. Otsason 27. märtsi 1991 seadusega „Eesti Vabariigi rahareformi komitee moodustamise kohta“ (RT 1991, 13, 173) moodustatud Rahareformi Komitees, mida juhtis peaminister E. Savisaar ja mille töös osales Eesti Panga presidendina ka R. Otsason. 1991. aasta septembris asendati R. Otsason Eesti Panga presidendi ametikohal Siim Kallasega, kelle ametiajal toimus ka sisuline rahareform (rublade vahetus kroonideks 1992. aasta juunis). Küll aga jäi R. Otsasoni allkiri kaunistama meie 1- ja 2-krooniseid kupüüre, mis valmisid varem. R. Otsason allkirjastas 10. mail 1991 ka lepingu firmaga Thomas De La Rue & Co Ltd. 5–500 krooniste kupüüride trükkimiseks.

Nii Rein Otsasoni kui Siim Kallast nimetatakse „Eesti krooni isadeks“ nende vastutava rolli tõttu rahareformi ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Just R. Otsasonile langes

keeruline ülesanne – trükkida olematu riigi jaoks olematu raha eest kiiresti ja kvaliteetselt Eesti kroone. Rahareformi ettevalmistamise eest autasustas Vabariigi President Arnold Rüütel 2003. aastal R. Otsasoni Riigivapi III klassi teenetemärgiga.

Järgnevalt rakendas R. Otsason oma energiat ja rahandusalaseid teadmisi praktikas, asutades uue kommertspanga – Eesti Krediidipanga, mis alustas tegevust 15. märtsil 1992. R. Otsason oli selle panga president kuni lahkumiseni meie hulgast 2004. aastal. Aastail 1992-2000 oli ta Eesti Krediidipanga juhatuse esimees, aga 2000. aastast panga nõukogu esimees. Oma abikaasa Valentina Otsasoniga olid nad ka pangu suuromanikud.

Kasutades nii oma laialdasi rahandusalaseid teadmisi kui ulatuslikku rahvusvaheliste suhete võrgustikku, õnnestus R. Otsasonil tagada Eesti Krediidipanga püsima jäätmine kriisiaastatel 1997–1999, mil mitmed finantsasutused pankrotistusid. 1990. aastate lõpul alustas R. Otsason koostööd Moskva Linnavalitsusele kuuluva Moskva Pangaga, mille tulemusel omandas viimane 2003. aastal oma Läti tüturettevõtte Latvian Business Bank kaudu 18,7% Eesti Krediidipanga aktsiatest. Pärast R. Otsasoni surma sai Latvian Business Bank Eesti Krediidipanga suuromanikuks, omandades 2. augustil 2005. aastal 60% panga aktsiatest. Kuni selle teinguni 2005. aastal oli Eesti Krediidipank üks viimased traditsioonilisi pangateenuseid pakkuvaid finantsasutusi, mille enamusosalus kuulus Eesti omanikele.

Elu lõpuaastail lülitus R. Otsason aktiivsemalt n.ö. suurde poliitikasse. Ta liitus 2001. aastal loodud Ühendusega Vabariigi Eest – Res Publica ja osales 2003. aastal parlamentivalimistel, kuid Riigikogule eelistas ta töö jätkamist oma loodud pangas. Panga piirest laiemal ühiskondliku tegevuse osas võib märkida, et ta oli Tallinna Järve Haigla Taastusravi Fondi nõukogu esimees.

Kahjuks ei pidanud tervis pingelisele tööle vastu ja 30. oktoobril 2004. aastal lahkus see mitmekülgsete võimeteega, energiat ja ideid täis mees 73 aastasena meie hulgast. R. Otsasoni 75. sünniaastapäeval 24. mail 2006. aastal asutati Eesti Krediidipanga poolt sihtasutus Rein Otsasoni Fond, mille eesmärgiks sai heategevus ning rahanduse või majanduse eriala üliõpilaste õpingute ja teadustegeluse toetamine. Esimesed kolm stipendiumi andis fond välja täpselt aasta hiljem. Ühtlasi ilmus nii eesti kui vene keeles tema 75. sünniaastapäevaks Juhan Aare koostatud mälestusteraamat „Rein Otsasoni kolm elu“ (Rakvere: VR Kirjastus, 2006. ISBN 978-9949-13-600-1, 88 lk).

Emeritprofessor Sulev Mältsemees
Rein Otsasoni töökaaslane Eesti Teaduste Akadeemia
Majanduse Instituudis, ühiste teadustööde kaasautor

REIN OTSASON – WISSENSCHAFTLER, POLITIKER, BANKIER (1931-2004)

Rein Otsason ist am 24. Mai 1931 in Tartu geboren. Im Jahre 1949 absolvierte er Tallinner 2. Mittelschule. Nach Oberschulabschluss nahm er sein Studium am Tallinner Polytechnischen Institut (heute Tallinner Technische Universität) auf, das er 1954 als Ökonom absolvierte. Sein erster Arbeitsplatz war im Ministerium für Landwirtschaft.

In den Jahren 1965-1971 war R. Otsason Sektorenleiter beim Wirtschaftsinstitut der Akademie der Wissenschaften der Estnischen SSR. Danach ist er nach Moskau gegangen, wo er 1972-1976 als wissenschaftlicher Senior-Mitarbeiter beim Wirtschaftsinstitut der Akademie der Wissenschaften der UdSSR und 1976-1980 als Sektorenleiter beim Institut für Wissenschaftsforschung der Wirtschaft beim Staatlichen Planungsausschuss der UdSSR arbeitete. 1980 hat Rein Otsason in Ungarn, wo er bis 1984 als Beamter bei der Botschaft der UdSSR in Ungarn angestellt war, seine Diplomatenlaufbahn angefangen. Damals galt Ungarn, wo Kleinunternehmen verbreitet waren und wo man versuchte, bei Gelegenheit neben zentralisierter Planwirtschaft auch marktwirtschaftliche Elemente einzubeziehen, als eines der wirtschaftlich am höchsten entwickelten Länder des ganzen sozialistischen Blocks. R. Otsason promovierte 1984 und ihm wurde der akademische Grad des Doktors der Wirtschaftswissenschaften verliehen. Danach kehrte er zurück nach Estland, wo er zum Direktor des Wirtschaftsinstituts der Akademie der Wissenschaften der Estnischen SSR gewählt wurde.

1984 beteiligte sich R. Otsason an der Konferenz der Wirtschaftspolitik (sog. Värska Konferenz), die im genannten Jahr als eine Schifffahrt den Fluss Emajõgi entlang durchgeführt wurde. Während dieser Fahrt machte er Sulev Mältsemees, dem Autor dieser Erinnerungen, der damals Leiter des Lehrstuhls für Dienstleistungswesen beim Tallinner Polytechnischen Institut war, den Vorschlag, eine Stelle beim Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften zu übernehmen. Auf Vorschlag von Rein Otsason, des Direktors des Instituts, wurden zwei Sektoren des Instituts, d.h. der mit seinen Paar Duzend Mitarbeitern der größte Sektor für soziale Infrastruktur und der kleine Rechtssektor mit nur einigen wenigen Mitarbeitern vereint, und es wurde der Sektor für soziale Infrastruktur und der Regionalökonomik gebildet. Zum Leiter des Sektors wurde S. Mältsemees ernannt, der 1988 zum Wissenschaftsdirektor des gleichen Instituts gewählt wurde.

Es war R. Otsason, auf dessen Initiative beim Sektor für soziale Infrastruktur und Regionalökonomik mit Forschung der regionalen Selbstversorgung und der im Laufe vom halben Jahrhundert in Vergessenheit geratenen lokalen Gebietskörperschaften angefangen wurde. Anstelle der letztgenannten Gremien funktionierten als Anhänger der staatlichen Zentralmacht immer noch Volksabgeordnetenräte. Im Bereich regionaler Selbstversorgung ist das Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften zur führenden Forschungseinrichtung in der ganzen UdSSR geworden. Obwohl man sich mit diesem Thema auch in Moskau (Dmitri Valentei u.a.) oder in Novosibirsk (Alexander Granberg) aktiv beschäftigte, ist gerade unser Wirtschaftsinstitut als Vertreter der Forschungseinrichtungen der UdSSR Mitglied bei der von damaligen

sozialistischen Ländern gebildeten internationalen Koordinationsgruppe geworden. R. Otsason und S. Mältsemees veröffentlichten zusammen als Vorabdruck den Artikel: *Вопросы хозяйственного механизма и регионального управления социально-экономическим развитием в СССР / Сулем Мяэльтсемээс, Рейн Отсасон. Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986 43 стр.* Der Vorabdruck als Publikationsform galt damals als absolut zweckmäßig, weil sie eine schnelle Veröffentlichung und eine Vermeidung der Zensur durch Glavlit, die damalige Schreckensherrschaft der Wissenschaftler, Schriftsteller usw., ermöglichte, was nicht gerade unwichtig war.

1989 wurde auf Initiative von R. Otsason in Tallinn eine große und repräsentative Konferenz zum Thema „Probleme der Leitung der Volkswirtschaft einer Sowjetrepublik“ durchgeführt, an der fast zweihundert damalige führende sowjetische Wissenschaftler vor allem aus dem Bereich Regionalökonomie (neben D. Valentei, A. Granberg z.B. auch die spätere Ministerpräsidentin Litauens Kazimira Prunskiene u.a.) teilgenommen haben. Zu diesem Thema wurden fünf Bände von Thesen veröffentlicht *Проблемы управления народным хозяйством союзных республик. (з.В. Секция 1, Проблемы республиканского хозяйственного расчета: тезисы докладов всесоюзной конференции (Таллинн, апрель 1989 г.) / Академия наук ЭССР; [редколлегия: С. В. Мяэльтсемээс (председатель)]*.

R. Otsason widmete sich intensiv der Förderung der internationalen Beziehungen des Instituts, vor allem zu ungarischen Institutionen (zu dortigen Forschungsinstituten, aber auch zum Planungsausschuss). Zu einem der Forschungsschwerpunkte des Instituts ist neben regionaler Selbstversorgung das Thema der Verbesserung des Bewirtschaftungsmechanismus geworden. In diesem Zusammenhang ist es auch mehreren Wissenschaftlern des Instituts (Urve Venesaar u.s.) gelungen, nach Ungarn zu fahren, um sich dort mit dieser Thematik zu befassen.

Zusammen mit Juhan Sillaste, dem Direktor des damaligen Instituts für Projektierung und Technologie beim Ministerium für Dienstleistungen der ESSR und dem Vize-minister für Dienstleistungen Erki Truve hat Rein Otsason auch die Thematik der Verbesserung des Wirtschaftsmechanismus im Dienstleistungsbereich analysiert (*Хозяйственный механизм в сфере бытового обслуживания: опыт Эстонской ССР / Р. А. Отсасон, Ю. Х. Силласте, Э. Р. Труве. Москва: Экономика, 1988; 110 lk.*).

R. Otsason interessierte sich auch für die Untersuchung der sog. Agrar-Industrie-Komplexe. So veröffentlichte er als Vorabdruck folgenden Artikel: „*Тенденция и проблемы совершенствования хозяйственного механизма АИК в условиях интенсификации производства: (опыт СССР) / Р. Отсасон; Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986 40 lk.*“

Ende der 1980-er bahnten sich in Estland Vorbereitungen auf große politische Veränderungen an. Der in September 1987 in der Zeitung „Edasi“ erschienene und von hiesiger Bevölkerung mit Begeisterung aufgenommene Artikel und der dort von vier Autoren (Suum Kallas, Tiit Made, Edgar Savisaar, Mikk Titma) gemachte Vorschlag

über selbstversorgendes Estland (IME) hatte die Bildung von zwei großen (aus mehr als fünfzig Personen bestehenden) alternativen Forschungsgruppen zur Folge. Diese Forschungsgruppen, die sich mit diesem breiten Spektrum der politischen, sozialen und wirtschaftlichen Entwicklung eines in Gedanken schon selbständigen Staates befassten, haben neben Spezialisten der eigenen Forschungsanstalt auch Fachleute anderer Branchen, vor allem Praktiker in die Arbeit einbezogen.

Die eine Forschungsgruppe arbeitete beim IME-Problemat Mainor, an dessen Spitze E. Savisaar stand, und die andere beim Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften unter der Leitung von R. Otsason. Eines der Lieblingsthemen von R. Otsason war Geld. Es gelang ihm, eine einige Wochen lange Reise in die USA zu machen, und der Autor dieser Reihen kann sich noch gut daran erinnern, dass R. Otsason vor seiner Abfahrt sich noch relativ skeptisch bezüglich der Möglichkeit der Einführung von eigener Währung in einer Republik im Bestand des Imperiums ausdrückte. Nach der Rückkehr war er aber zum überzeugten Befürworter der schnellen Einführung der eigenen Währung geworden.

Nach fast fünf Jahren Arbeit als Direktor des Wirtschaftsinstituts wurde R. Otsason 1988 zum Direktor des Staatlichen Planungsausschusses der Estnischen SSR ernannt, wo er seine Forschungsarbeit in den Bereichen selbstversorgendes Estland, vor allem aber des Finanzwesens fortsetzte. Am 15. Dezember 1989 fasste die Regierung den Beschluss über die Wiederherstellung der Estnischen Bank. Am 28. Dezember 1989 wurde das Bankgesetz der Republik Estland verabschiedet und am gleichen Tag wurde Rein Otsason zum ersten Präsidenten der wiederhergestellten Estnischen Bank ernannt. Am 1. Januar 1990 hat die Estnische Bank als die selbständige Emissionsbank angefangen. Somit hatte R. Otsason die Last der Leitung der Estnischen Bank in diesen entscheidenden Jahren, als die Rechtsakten für die Regelung des Bankwesens erst vorbereitet und der Übergang auf die Estnische Krone geplant wurden. Um die im unseren Bankwesen stattgefundenen prinzipiellen Änderungen zu illustrieren, sei angeführt, dass am 15. Mai 1990 vom Rat der Estnischen Bank die Regeln für die Gründung von Kommerzbanken genehmigt wurde.

Im Zusammenhang mit der Vorbereitung der Währungsreform verstärkte sich auch der schon früher angefangene Konflikt zwischen R. Otsason und dem Ministerpräsidenten E. Savisaar. Das Präsidium des Obersten Rates der Republik Estland fasste am 12. April 1990 den Beschluss über den Übergang auf eigene Währung zu Weihnachten selben Jahres, d.h. zum 24. Dezember 1991. Wegen bestehender Widersprüche zwischen dem Ministerpräsidenten und dem Präsidenten der Estnischen Bank ist es nicht umgesetzt worden. Das Hauptproblem bestand in der Geschwindigkeit der Reform – ob die eigene Währung gleich eingeführt werden muss, wie es nach der unter der Leitung von R. Otsason ausgearbeiteten Konzeption der Estnischen Bank vorgeschrieben war, oder ob doch auf Vorschlag der Regierung (Hauptberater Bo Kragh) eine Zwischenetappe, wie es die Nachbarn in Lettland mit ihrem Lettischen Rublis machten, zu benutzen wäre.

R. Otsason war zusammen mit E. Savisaar Mitglied im mit dem Gesetz vom 27. März 1991 gebildeten und vom Ministerpräsidenten E. Savisaar geleiteten Währungs-

reformausschuss, und auch als Präsident der Estnischen Bank hat er anfangs an dessen Arbeit teilgenommen. Im September 1991 wurde R. Otsason als Präsident der Estnischen Bank durch Siim Kallas ersetzt. Während der Amtszeit von Siim Kallas ist auch die eigentliche Währungsreform (der Wechsel vom Rubel auf die Krone in Juni 1992) erfolgt. Die Unterschrift von R. Otsason schmückt aber die schon früher gedruckten 1- und 2-Kronen-Scheine. Auch hat R. Otsason am 10. Mai 1991 mit der Firma Thomas De La Rue & Co Ltd. den Vertrag fürs Drucken von 5- bis 500-Kronen-Scheine unterzeichnet.

Dank der Rolle bei Vorbereitung und Durchführung der Währungsreform werden sowohl Rein Otsason als auch Siim Kallas als „Väter der Estnischen Krone“ bezeichnet. Gerade R. Otsason hatte die komplizierte Aufgabe, für einen nichtexistenten Staat für nicht vorhandenes Geld schnell und mit hoher Qualität Estnische Kronen zu drucken. Der Estnische Präsident hat 2003 Rein Otsason für seinen Beitrag bei der Vorbereitung der Währungsreform mit dem Staatswappen-Ehrenzeichen III Klasse ausgezeichnet.

Danach setzte R. Otsason seine ganze Energie und seine Kenntnisse der Finanzbranche ein, um eine neue Kommerzbank – Eesti Krediidipank – zu gründen, die ihre Tätigkeit am 15. März 1992 aufgenommen hat. R. Otsason war als Präsident dieser Bank bis zu seinem Tod in 2004 tätig. In den Jahren 1992-2000 war er Vorstandsvorsitzender der Eesti Krediidipank und ab 2000 Vorsitzender des Bankrates. Zusammen mit seiner Frau Valentina Otsason war er auch Großeigentümer der Bank. Dank umfangreichen Kenntnissen und dem Netzwerk internationaler Beziehungen von R. Otsason ist die Eesti Krediidipank auch in den Jahren 1997-1999, als viele Finanzinstitute Konkurs machten, bestehen geblieben. Ende der 1990-er Jahre hat R. Otsason die Zusammenarbeit mit Moskauer Bank, einer der Moskauer Stadtverwaltung gehörenden Bank, eingeleitet, und als Ergebnis dieser Entwicklung hat die Moskauer Bank über ihr Lettisches Tochterunternehmen Latvian Business Bank in 2003 18,7 % der Aktien der Eesti Krediidipank aufgekauft. Nach dem Tod von R. Otsason und Erwerb von 60 % der Aktien der Bank ist die Latvian Business Bank am 2. August 2005 Großeigentümer der Eesti Krediidipank geworden. Bis dahin galt die Eesti Krediidipank als eine der letzten Finanzinstitute mit traditionellen Bankleistungen, deren Mehrheitsbeteiligung Estnischen Eigentümern gehörte.

Während seiner letzten Lebensjahre fing R. Otsason an, sich aktiver an sog. großer Politik zu beteiligen. Er wurde Mitglied der in 2001 gegründeten Vereinigung Res Publica und kandidierte bei Parlamentswahlen 2003. Doch anstatt der Arbeit bei Riigikogu entschied er sich für die Fortsetzung der Arbeit in der von ihm selbst gegründeten Bank. Neben Banktätigkeit könnte hier auch seine gemeinnützige Arbeit als Ratsvorsitzender der Stiftung für Rehabilitation beim Järve Krankenhaus erwähnt werden.

Am 24. Mai 2006, dem 75. Geburtstag von R. Otsason, hat die Eesti Krediidipank eine Stiftung für Wohltätigkeitszwecke und Unterstützung von Studien der Studenten der Finanz- und Wirtschaftsbranche sowie von ihrer Wissenschaftstätigkeit gegründet. Die ersten drei Stipendien wurden von der Stiftung genau ein Jahr später vergeben. Zur

gleichen Zeit ist auch das von Juhan Aare verfasste und sowohl auf Estnisch als auch Russisch geschriebene Buch „Die drei Leben von Rein Otsason“ / „Rein Otsasoni kolm elu“ (Rakvere: VR Kirjastus, 2006. ISBN 978-9949-13-600-1) erschienen.

Professor emeritus, PhD
Sulev Mältsemees
an der Tallinner Technischen Universität

REIN OTSASON – SCIENTIST, POLITICIAN, BANKER (1931–2004)

Rein Otsason was born in Tartu on 24 May 1931. He started his studies at the then Tallinn Polytechnical Institute (now the Tallinn University of Technology) from which he graduated in 1954 as an economist.

After that R. Otsason went to work in Moscow where he was a senior researcher of the Institute of Economics of the Academy of Sciences of the U.S.S.R. in 1972–1976 and Head of Sector of the Scientific Research Institute of Economics of the State Planning Committee of the U.S.S.R. in 1976–1980.

In 1980, R. Otsason started his diplomatic career in Hungary where he was the First Secretary of the Embassy of the U.S.S.R. in Hungary until 1984. Hungary was a socialist country with one the most developed economies at that period where small business activities were developed and efforts were made to introduce elements of market economy as much as possible in the conditions of centralised planned economy. In 1984, R. Otsason was awarded the doctoral degree in economics. Then he returned to Estonia where he was elected as the Director of the Institute of Economics of the Academy of Sciences of the Estonian S.S.R.

In 1984, R. Otsason participated in the Conference on Economic Policy (the „Värska Conference“) which was held that year in the form of a cruise on the Emajõe River. There he invited Sulev Mältsemees, author of these remembrances (who was the Head of the Chair of Service Economics of the Tallinn Polytechnical Institute) to work at the Institute of Economics of the Academy of Sciences. According to the proposal of its Director Rein Otsason, the largest sector of the institute, Sector of Social Infrastructure with more than twenty employees was merged with the small Legal Sector of a few employees to form the Sector of Social Infrastructure and Regional Economics. S. Mältsemees was elected as the head of the latter and was elected in 1988 to the post of the Research Director of the same institute.

On the initiative of R. Otsason also the Sector of Social Infrastructure and Regional Economics started research into regional self-management and also into local municipalities forgotten in Estonia in the course of half a century. Local councils of people's deputies were functioning instead of the latter as a part of the central power. Institute of Economics of the Estonian Academy of Sciences became the leading research institute in the field of regional self-management in the U.S.S.R. Although regional self-management was also actively studied in Moscow (Dmitri Valentei, etc.) and Novosibirsk (Alexander Granberg), our Institute of Economics became the representative of research institutions of the U.S.S.R. in the international coordination group set up between the then socialist countries of Europe. Together with R. Otsason, S. Mältsemees published the preprint *Вопросы хозяйственного механизма и регионального управления социально-экономическим развитием в СССР / Сулеv Мяэльтсемээс, Рейн Отссон. Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986 43 стр.* (Issues of the economic mechanism and regional management of socio-economic development in the U.S.S.R.). The preprint form was useful as it allowed fast publishing of the

publication and – very importantly – to bypass Glavlit, the tyrant of researchers, authors, etc. at that time.

In 1989 a large and representative All-Union conference *Problems of Management of National Economy in a Union Republic* was organised in Tallinn on the initiative of R. Otsason, in which approximately two hundred leading researchers of the U.S.S.R. above all in the field of regional economics participated (in addition to D. Valentei, A. Granberg, also the later Prime Minister of Lithuania Kazimira Prunskiene and many others). Five volumes of theses *Проблемы управления народным хозяйством союзных республик* (Problems of Management of National Economy in a Union Republic) were published (e.g. *Секция 1, Проблемы республиканского хозяйственного расчета: тезисы докладов всесоюзной конференции (Таллинн, апрель 1989 г.) / Академия наук ЭССР; [редколлегия: С. В. Мяэльтсемээс (председатель)]* (Section 1: Problems of Accountancy of a Republic: Theses of Papers of the All-Union Conference).

R. Otsason developed intensive international relations of the institute, primarily with different institutions of Hungary (their research institutes but also the Planning Committee). Besides regional economics, the priority research subject of the Institute of Economics was the improvement of the economic mechanism (particularly in the area of services) and several researchers of the institute (Urve Venesaar, etc.) visited Hungary to become familiar with this field of studies.

Together with Juhan Sillaste who was the Director of the Institute of Construction Design and Technology of the Ministry of Services of the E.S.S.R., and Erki Truve, the Deputy Minister of Services, he analysed possibilities for improvement of the economic mechanism of the area of services (*Хозяйственный механизм в сфере бытового обслуживания: опыт Эстонской ССР / Р. А. Отсасон, Ю. Х. Силласме, Э. Р. Труве. Москва: Экономика, 1988; 110 lk*) (Economic mechanism in the area of personal services: experience of the Estonian S.S.R.).

Also research into the agroindustrial complex was a favourite subject for R. Otsason. He published as a preprint „*Тенденция и проблемы совершенствования хозяйственного механизма АПК в условиях интенсификации производства: (опыт СССР) / Р. Отсасон; Таллинн: Академия наук ЭССР, 1986, 40 lk.* (Trends and problems of enhancement of the economic mechanism of the agroindustrial complex in the conditions of intensification of production activities (experience of the U.S.S.R.).

At the end of 1980s the preparations for major political changes started in Estonia. In 1987 the proposal for Estonian Self-Management (IME) was published by four men (Suum Kallas, Tiit Made, Edgar Savisaar, Mikk Titma) in the *Edasi* newspaper. The proposal led to setting up two large (with more than 50 members) alternative research groups. The research groups that were working on a broad spectrum of political, social and economic development, bearing in mind already an independent state, involved many experts of different fields from outside their research institution, above all practitioners.

One research group, led by Savisaar, was the IME Problems Council at Mainor, and the other, led by R. Otsason, was at the Institute of Economics of the Estonian Academy of

Sciences. Own currency was a favourite subject for R. Otsason. He could visit the USA for a few weeks and the author remembers that right before his departure R. Otsason was still rather sceptical about the introduction of own currency by one union republic within the empire. But after his return he became a convinced supporter of the fast introduction of our own currency.

After about five years at the post of the Director of the Institute of Economics, R. Otsason was appointed in 1988 as the Director of the State Planning Committee of the Estonian S.S.R. where he continued scientific research in the field of Estonian self-management, above all in the area of finance. On 15 December 1989 the Government decided to re-establish the Bank of Estonia. On 28 December 1989 the Bank Act of the Republic of Estonia was passed and Rein Otsason was appointed as the first President of the re-established Bank of Estonia on the same day. On 1 January 1990 the Bank of Estonia started operation as an independent issuing bank. Thus R. Otsason was in charge of the Bank of Estonia during the epochal years when banking legislation was prepared and transition to the Estonian kroon was planned. The fundamental changes that took place in our banking sector can be characterised by the fact that the Supervisory Board of the Bank of Estonia approved the procedure for the establishment of commercial banks on 15 May 1990.

During the subsequent preparation of the monetary reform also the already existing conflict of R. Otsason with the Prime Minister E. Savisaar became more tense. On 12 April 1990 the Presidium of the Supreme Soviet of the Republic of Estonia adopted the decision on the transition to our own currency by Christmas of the same year – 24 December 1991. This did not happen due to conflicts between the Prime Minister and the President of the Bank of Estonia. The main issue in the conflict was the speed of the reform – whether to introduce our own currency immediately according to the conception of introduction of our own currency by the Bank of Estonia, developed under the leadership of R. Otsason, or to use an intermediate stage according to the proposal of the Government (with the Swede Bo Kragh as the main adviser) like our neighbours Latvians did (*Latvian rublis*).

Together with E. Savisaar, R. Otsason was a member of the Currency Reform Committee set up with the Act passed on 27 March 1991; Prime Minister E. Savisaar was the chairman of the committee and R. Otsason participated in the committee as the President of the Bank of Estonia. In September 1991 R. Otsason was replaced by Siim Kallas at the post of the President of the Bank of Estonia and the actual currency reform took place at the time of the latter President (exchange of roubles against kroons in June 1992). But the signature of R. Otsason was still on our bank notes of 1 and 2 kroons which had been printed earlier. R. Otsason signed also the contract with the company Thomas De La Rue & Co Ltd. on 10 May 1991 on printing the bank notes of 5 to 500 kroons.

Both Rein Otsason and Siim Kallas are regarded as “fathers of the Estonian kroon” due to their crucial role in the preparation and conduction of the currency reform. R. Otsason had a particularly complicated mission – to have Estonian kroons printed fast and at high quality for a non-existent state for non-existent funds. President of the Republic Arnold

Rüütel awarded R. Otsason with the Order of Merit of the National Coat of Arms, Third Class, in 2003 for the preparation of the currency reform.

After that R. Otsason applied his energy and financial knowledge in practice by establishing a new commercial bank – Eesti Krediidipank (Estonian Credit Bank) which started operation on 15 March 1992. R. Otsason was the president of the bank until he passed away in 2004. In 1992–2000 he was the Chairman of the Management Board of Eesti Krediidipank and from 2000 the Chairman of the Supervisory Board of the bank. He and his wife Valentina Otsason were also major shareholders of the bank.

By applying his broad financial knowledge and with the help of his extensive network of international relations, R. Otsason succeeded in keeping Eesti Krediidipank in business during the period of crisis in 1997–1999 when several financial institutions went bankrupt. At the end of 1990s R. Otsason started cooperation with the Bank of Moscow owned by the Government of Moscow, as a result of which the latter acquired 18.7% of the shares in the Eesti Krediidipank in 2003 through its Latvian subsidiary Latvian Business Bank. After the death of R. Otsason the Latvian Business Bank became the major shareholder of Eesti Krediidipank, acquiring 60% of the shares in the bank on 2 August 2005. Until that transaction in 2005, Eesti Krediidipank had been one of the last financial institutions providing traditional bank services with Estonian majority shareholders.

During the last years of his life, R. Otsason participated again more actively in the main political arena. He joined the Union for the Republic – Res Publica established in 2001 and participated in the parliamentary elections in 2003 but instead of working in the Riigikogu he preferred to continue his work in the bank he had created. Among his broader social activities outside the bank we can mention his work at the post of the Chairman of the Supervisory Board of the Medical Rehabilitation Foundation of the Tallinn Järve Hospital.

Eesti Krediidipank established the Rein Otsason Foundation on 24 May 2006, the 75th anniversary of the birth of R. Otsason, for the purposes of charity and support of studies and research activities of students of finance or economics. The foundation issued the first three grants exactly three years later. Also a book of memoirs by Juhan Aare “Rein Otsasoni kolm elu” (Three lives of Rein Otsason) (Rakvere: VR Kirjastus, 2006. ISBN 978-9949-13-600-1, 88 lk) was published both in Estonian and in Russian on the 75th anniversary of his birth.

Professor Emeritus Sulev Mältsemees
Colleague of Rein Otsason at the Institute of Economics of the
Estonian Academy of Sciences, co-author of joint research papers

KROONIKA

CHRONIK

CHRONICLE

XXIV RAHVUSVAHELSE MAJANDUSPOLIITIKA TEADUSKONVERENTS – NELJANDAT KORDA JÄNEDAL (2013-2016)

2016 – oli ka maailmakuulsa eesti maletaja Paul Kerese aasta

Möödunud, 2016. aastal Jänedal korraldatud 24. rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents toimus eesti malegeeniese, Paul Kerese (7. jaanuar, 1916 Narva – 5. juuni, 1975 Helsingi)¹ 100. sünniaastapäeva mälestusaastal, nn **Paul Kerese aastal**.² Seda meenutati ka meie konverentsil Jänedal (30.06-02.07.2016)³.

Konverentsi avas ja tervitas kõiki osalisi konverentsiseeria algataja ning XXIV konverentsi peakorraldaja-koordinaator **Matti Raudjärv** (Tartu Ülikool /TÜ/). Esmakordselt olid konverentsil külalisosapejööd Georgia Tehnikaülikoolist (turismipoliitikaga tegelev Marina Metreveli, kes on ka Georgia Parlamenti liige) ja Tbilisi Riiklikust Ülikoolist (majanduspoliitika professor Irina Gogorishvili).

Avamisele järgnes plenaaristung (juhatas M. Raudjärv), mille raames tegi oma kogemustele tuginedes huvitava ettekande **Uno Silberg** (Eesti Sisekaitseakadeemia ja Kose vald, volikogu) teemal – Eesti haldusreformist eile, täna ja homme. Sellele järgnes ümarlaud *Eesti riigi- ja haldusterritoriaalsest reformist ning diskussioonid üldteemal: Kas seekord õnnestub või ... maskeering muutuste asemel?* Ümarlauas osalesid aktiivselt **Väino Kivirüüt** (Vara vald, vallavanem), **Sulev Mältsemees** (TTÜ), **Matti Raudjärv** (TÜ), **Janno Reiljan** (TÜ), **Uno Silberg** (Kose vald) ning paljud konverentsil osalejad, sh kolleegid Saksamaalt.

Konverentsi teisel päeval toimus neli istungit ettekannete ja diskussioonidega.

---

¹ Joonealune käesoleva artikli lõpus on lugejale Paul Kerestest täiendavaks kokkuvõtlikuks infomatsiooniks.

² **FIDE** (Fédération internationale des échecs; World Chess Federation; Rahvusvaheline maleliit ehk Rahvusvaheline maleföderatsioon – asutati 1924. aasta 20. juulil Pariisis) **kuulutas aasta 2016 Paul Kerese aastaks.**

FIDE on rahvusvaheline spordialaliit, mis seob endas erinevaid maleliite üle kogu maailma, olles ühtlasi ka rahvusvaheliste maleturniiride juhtorgan. Rahvusvaheline Olümpiakomitee (ROK) on FIDE-t tunnustanud kui kõrgeimat maleorganisatsiooni, kes vastutab üldiselt male ja nii regionaalsete kui ka rahvusvaheliste meistrivõistluste korraldamise eest. FIDE on UNESCO liige. Rahvusvahelise maleliiduga on liitunud 158 riigi maleliidud, kellegist 142 on ÜRO liikmesriigid.

FIDE paneb paika nii individuaalmängude kui ka rahvusvaheliste võistluste reeglid. Rahvusvaheliste võistluste reeglid kanduvad tõle ka regionaalsetele võistlustele. FIDE annab välja ka erinevaid tiitleid, näiteks rahvusvaheline kohtunik, kellel on õigus olulisi võistlusi juhendada. FIDE arvutab mängijatele Elo reitinguid, mille alusel antakse välja tiitlid: FIDE meister, rahvusvaheline meister, rahvusvaheline suurmeister.

³ Konverentsitööst vabal ajal oli korraldajatel kavas ka väike kiirmaleturniir korraldada ning sellest teavitatigi avamisel ka osalejaid. Kuna samal ajal toimusid aga Euroopa meistrivõistlused jalgpallis, mille mängud televisiooni kaudu üle kanti, siis oli suur osa inimesi eeskätt sellest huvitutud ning paraku pidime maleturniirist loobumisega leppima. Aga ehk edaspidi! Siiski võib ütelda, et spordiprogramm ikkagi toimus, aga eeskätt nn tugitooli spordina.

I listung: Juhatasid **Claus-Friedrich Laaser, Klaus Schrader** (mõlemad Kieli Ülikooli juures asuv Kieli Mailmamajanduse Instituut /Kieli MMI/, Saksamaa LV).

Ettekanded:

1. **Detlev Ehrig** (Bremeni Ülikool, Saksamaa LV) – A new role for the European Central Bank? Remarks on a special German conflict
2. **Armin Rohde, Bettina Günther** (mõlemad Greifswaldi Ülikool, Saksamaa LV), (saksa keeles, tõlgega eesti keelde) – Wrong Tracks of the Eurosystems Recent Monetary Policy
3. **Indrek Saar, Kerly Randlane** (mõlemad: Eesti Sisekaitseakadeemia) – Riiginõuete sissenõudmisse efektiivsus Eestis

II istung: Juhatas **Üllas Ehrlich** (TTÜ).

Ettekanded:

1. **Sirje Pädam, Üllas Ehrlich** (mõlemad TTÜ) – Eesti keskkonnamaksude eesmärgid
2. **Tiina Kaart** (TTÜ) – Eesti lendorava (*Pteromys volans L.*) populatsiooni majanduslik väärthus
3. **Janno Reiljan** (TÜ) – Riigi tervikliku innovatsioonisüsteemi kujundamine

III istung:

Juhatasid **Detlev Ehrig** (Bremeni Ülikool) ja **Armin Rohde** (Greifswaldi Ülikool).

Ettekanded:

1. **Klaus Schrader, Claus-Friedrich Laaser** (/Kieli MMI/, Saksamaa LV; inglise keeles, tõlketa) – How Structural Deficiencies Hamper Estonia's Competitiveness
2. **Viljar Veebel** (Kaitseväe Ühendatud Õpperasutused) – Balti riikide ja Venemaa vahelised kaubandussuhted viimasel aastakümnel ning suhete paranemise väljavaated tulevikus
3. **Ulrika Hurt** (TTÜ) – Sidusgruppide roll rahvusvahelise kaubaveo info digitaliseerimisel: Eesti Single Window näide

IV istung:

Juhatasid **Wolfgang Eibner** (Ernst-Abbe nim. Jena Kõrgkool, Saksamaa LV) ja **Janno Reiljan** (TÜ)

Ettekanded:

1. **Irina Gogorishvili** (Tbilisi Riiklik Ülikool, Georgia) – Foreign economic policy of Georgia since gaining the Independence
2. **Marina Metreveli** (Georgia Tehnikaülikool, Georgia-Tbilisi; Georgia Parlament), **Irina Gogorishvili** – Major trends of the tourism development state policy of Georgia
3. **Karin Lindroos** (TTÜ) – Avalikkuse osalemine keskkonnamõju hindamise ja plaanimisprotsessis rannikumere tuuleparkide näitel Eestis

Konverentsi lõpetas Matti Raudjärv, tänades kõiki ettekandjaid, osalejaid, artiklite autoreid, retsensente, tõlke ja teisi asjaosalisi, kes konverentsi korraldamisele-läbiviimisele kaasa aitasid. Ühtlasi tuletati meelde, et 2017. aastal toimuv konverents on juubelikonverents, mis toimub 25. korda.

Traditsioonilised kultuuri, spordi- ja tervise ning loodusprogrammid toimusid järgmiselt:

Konverentsi esimese päeva, neljapäeva öhtul, esinesid kohalikud lõõtspillimängijad ca tunnise meeoleoluka kavaga Jäneda hotelli kaminasaalis – nimelt Tapa Muusikakooli lõõtsa ning karmoška õpetaja Martin Müller ja tema noor andekas õpilane Randmar Tuulemäe.

Reede öhtul toimusid vestlused-diskussioonid, kohaliku SPA külastamine ning sprodiprogramm Euroopa meistrivõistluste nälol jalgpallis televisiooni vahendusel.

Laupäeva ennelöunal toimus sisuthe ja informatiivne kolmetunnine temaatiline tore ekskursioon kohaliku muuseumi juhataja Georg Särekanno juhatusel teemal: Tööstuspärand, asustuse ja eluolu muutused läbi aegade Ambla kihelkonnas. Külastati ning infomatsiooni saadi järgmistes paikades:

- *Jäneda mõisa tootmiskompleks* – viinavabrik, tööhobuste tall, karjakastell, tõllakuur, valitsejamaja ja moonakate eluasemed, mõisa meierei ja talunike meierei, mõisa forellikasvatus, telliskivitehas jm.);
- *Piibe maantee ja Suur Virutee* – Jäneda, kui vanimate kauba- ja sõjateede ristumiskoht, Jäneda linnamägi, Piibe maantee mõju kohalikule elule muinasajast tänaseni;
- *Ambla alev* – terviklikult hästi säilinud 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi esimese poole miljööväärtuslik asula (kujunemise aeg ja tegurid, vana hoonestus, piimakoda, vallamaja, sild, tuletörjetühingu seltsimaja, kauplused, käsitöölistemajad, koolimaja);
- *Ambla kirik ja kirikaed* (kirikukihelkonna keskus, huvitavate leidudega kabel, Eesti üks kunstiväärtuslikemaid Esimese maailmasõjas ja Vabadussõjas langenute monument). Siin andis asjalikke selgitusi nii eesti kui saksa keeles EELK Ambla Maarja koguduse õpetaja Tõnu Linnasmäe;
- *Tapa linn* – Tapa mõis, soomusrongide rügement, nõukaaeg ja tänane EV (ja NATO) tähtis sõjaväebaas, Tapa raudteejaam, Valgejõgi (vana maanteesild, plekitööstus, elektrijaam, Valgejõe saar);
- Tagasitee Jänedale läbi *Lehtse* (Lehtse mõisa varemed, Pruuna mõis, Lehtse küla, Jäneda raudteejaam).

Ekskursioon lõppes Jänedal järjekordsest ühise maitsva lõunasöögiga Musta Täku Tallis ning seejärel mindi koduteele – kes auto, kes rongi ja kes hiljem ka lennukiga. Mõtted olid aga ühisid – sellele konverentsile tuleme tagasi ja siis näeme jälle!

Allakirjutanu tagasisoidlik mõte – ehk hakkame konverentsil spordi- ja vabaaja-programmi raames pärast ettekandeid-diskussioone ka malet mängima!? Usun, et asi on seda väär! Ühendame konverentsil majanduspoliitika malega – mõlemad on vastutusrikkad ja väga tõsised tegevused (humoriga – „käib töö ja vile koos“?)! Me saaksime Jänedal ju lausa rahvusvahelised välkmaleturniirid korraldada!? Mötleme veel! Teeme Jänedal 2017 algust!

Tallinnas,
juulis-augustis 2016, oktoober 2016 – aprill 2017

Lugupidamisega
Matti Raudjärv

NB! Lõpetuseks nüütid kokkuvõtlikult veel veidi joonealusena Eesti suurmehest Paul Keresest.⁴

---

⁴ **Paul Keres sündis 7. jaanuaril 2016 Narvas**, kuid veetis oma lapsepõlve- ja noorusaastad Pärnus. Ta lõpetas 1934 Pärnu Poeglaste Gümnaasiumi, õppis 1937–1943 **Tartu ülikoolis** matemaatikat ning oli alates 1936. aastast Üliõpilasseeltsi Liivika liige.

Noorukina võitis ta tähtsaid turniire ning juba 1937 sai **Paul Keres rahvusvaheliseks suurmeistriks (NB! 21. aastaselt!!!)** ning päris 1938 Hollandis peetud AVRO turniiri võidu eest maailmameistri matti õiguse Aleksandr Alehhiniga (matši paraku ei toimunud). **Sellest ajast oli ta aastakümneid maailmameistri tiitli peamisi pretendente.** 1939. aastal võitis Eesti malevõistkond, kuhu kuulus ka Paul Keres, Buenos Airese maleolümpial pronksmedalist.

1941. aastal **abielus** Paul Keres Maria Konstantsi Rivesega (24. aprill 1917 – 30. oktoober 2014). Abielust sündis poeg ja kaks tütar. Pojapoeg Paul Keres on vandeadvokaat. Harald Keres oli tema vend (15. november /vkj. 2. november 1912 Pärnu – 26. juuni 2010 Tartu, maetud Tartus Raadi kalmistule), eesti füüsik, akadeemik (1954. aastal sai Harald Keres professori kutse teoreetilise füüsika erialal; 1961. aastal valiti ta Teaduste Akadeemia akadeemikkuks teoreetilise füüsika erialal. Alates 2000. aastast oli Harald Keres Tartu Ülikooli emeriitprofessor).

1948. aastal Haagis ja Moskvas peetud turniiril, mis selgitas maailmameistri pärast Aleksandr Alehhini surma (1946), jagas Paul Keres kolmandat-neljandat kohta Samuel Reshevskyga, saades 10,5 punkti 20-st. Turniiri võitis Mihail Botvinnik.

Pretendentide turniiril, mille võitja sai MM-tiitlimatšile, oli Paul Keres 1950. aastal Budapestis neljas, 1953. aastal Zürichis ja Neuhausenis teine-neljas (jagades kohta Samuel Reshevsky ja David Bronsteiniga), 1956. aastal Amsterdamis oli ta teine, 1959. aastal Bledis, Zagrebis ja Belgradis toimunud võistlusel teine ja 1962. aastal Curaçao'l jälle teine (Paul Keres võitis temaga teist-kolmandat kohta jaganud Jefim Gelleri vastu lisamatši, mis selgitas välja, kumb neist pääseb vahetult järgmise tsükli kaheksa pretendendi hulka.)

Paul Keres oli NSV Liidu teeneline meistersportlane, kolmekordne NSV Liidu male-tšampion (1947, 1950 ja 1951) ning kuulus seitsme korda (1952, 1954, 1956, 1958, 1960, 1962, 1964) NSV Liidu võistkonda, kes võitis maleolümpia.

1974. aastal halvenes Paul Kerese tervis ja ta ei osalenud enam suurtel võistlustel. **Ta võitis viimase suurema turniiri 1975. aastal Tallinnas**, kõigest mõni kuu enne oma surma. Paul Keres suri Helsingis 5. juunil 1975, 59-aastaselt infarkti, kui ta oli teel tagasi koju, **turniirivõiduga Vancouverist** Tallinnasse. Paul Kerese riiklikele matustele tulji üle 100 000 inimese, teiste hulgas Eesti NSV tolleaegsed avaliku elu tegelased ja **FIDE president Max Euwe** (president aastatel 1970-1978), kes oli Kerese ammuine hea sõber. Paul Keres on maetud Tallinnas **Metsakalmistule**.

Paul Kerese **mängustiil** oli erakordselt mitmekesine. Tema saavutused ja isiksus aitasid propageerida malet nii kodu- kui ka välismaal. Tema väljakujunemisel oli suur osa kirimalel, mida ta mängis armastusega veel ka hilisemas eas. Ta tegutses edukalt ka maleprobleemide esitlejanäärutlejana.

Paul Keres on kirjutanud hulgaliselt **maleraamatuid**, sealhulgas püsiva väärtsusega teoseid **eriti lipu- ning vankri-löppmängust**. Löppmängu käsitlev "Praktische Endspiele" (Hamburg 1973) kuulub maailma sellelaadse kirjanduse paremkokku. Teosed: "Malekool" I-III (1948-1955), "Maailmameistri turniir Haag-Moskva 1948" (1949), "Valitud partiid 1931-1958" (1961), "100 partiid" ("100 партий"; ilmunud vaid vene keeles), "Maleaabits" (1969, Kereselt löppmängude osa, raamatu avangu ja keskmängu osa Iivo Nei'lt), "4x25" (1975, koos Iivo Nei'ga).

1969 – valmis Paul Keres' est režissör Ülo Tambeki portreefilm "Tuld kuningale".

1991 – NSV Liidu postiaagentuuri poolt välja antud postmargil kujutati Paul Keres't tema 75. sünniaastapäeval.

1992-2010: tema portree on ka Eesti Panga 5-kroonistel käibel olnud rahatähtedel.

Tallinnas, kesklinna lähedal Tõnismäel, paikneb Paul Kerese monument. Tallinna Vana-linnas tegutseb Paul Kerese Malemaja. Tema järgi on nimetatud tänav Tallinnas Nõmme linnaosas.

Pärnus, Kuninga tänavaga Põhikooli ees asub tema mälestusmärk (skulptor Mare Mikof, 1996) ning Pärnu rannarajooni Rannapargi kesklinna poolses servas Ammende Villa lähedal on Kerese-nimeline tänav Paul Kerese endise kodumaja ja -aiaga.

Narvas on Kerese linnaosa, tänav ja väljak.

7. jaanuarist 2001 annab Eesti Spordiselts Kalev välja Paul Kerese mälestamiseks "Ausa mängu" auhindia.

7. jaanuaril 2016, Paul Kerese 100. sünniaastapäeval:

* AS Eesti Post andis välja postmargi nr 615, mis on pühendatud Paul Kerese mälestusele;

* Narva kesklinnas avati Paul Kerese pronksist monument (autorid on Aivar Simson ja Paul Mänd), kus teda on kujutatud istumas malelaua taga (monument asub tema endise, sõjas purustatud kodumaja ja selle asemele ehitatud mitmekorraselise elamu vastas oleval alleel Aleksander Puškin tänavaal *Nõukogude Arme hävititas 1944. aastal jõhkralt ja hääbiväärselt imekauni keskaegse vanalinna Narva linna (allakirjutanu ema Salme ja tädi Linda ning varasem tulbi kolleeg härra Leo Kõrsma /valdas korralikult 7-8 keelt/ elasid sel ajal Narvas); tösi – narvalased on tänaseks oma võimaluste piires ehitandud uue ja hästi korrasstatud linna – see on igati väär lugupidamist!/. Tänasele elamule on Paul Kerese mälestuse jäädvustamiseks kinnitatud tahvel eesti keelse kirjaga; kõrval asub pärüs hea ning korraliku teenindusega Kerese-nimeline kaubanduskeskus ja kohvik suurepärase fotodega Paul Keres'est nii malelaua taga kui mujal). Mälestusmärgil-monumendil on kujutatud 1975. aastal Vancouveris toimunud Paul Kerese ja Walter Browne'i matši tegelik mänguseis pärast viimast, 43. käiku. See jäi Paul Kerese karjääri viimaseks piatiks. Mustadega mänginud Paul Keres andis Browne'i kuningale tuld (monumendil on Keres aga ekslikult pandud mängima valgete malenditega, kuigi tegelikult mängis ta mustadega. Tagurpidi asetatud malelaua tööt on ta kohtumist kaotamas. **Aga tegelikult võitis meie Paul Keres nii oma elu viimase selle matši kui kogu oma viimase turniiri! Hiilgav – mäletamist, lugupidamist ja austust vääriv!**). M.R., muide – monumendil on huvilistel võimalik meie malegeeniusse vastas malelaua taga istet võtta ning partii üle, aga ka üldse elust, mõtiskleda /keelavaid kirju pole näinud/;*

* Eesti Pank andis välja 2-eurose mälestusmündi, tiraaziiks 500 000 münti.

28. mail 2016 korraldas Riigikogu aseesimees (tänane peaminister) Jüri Ratas kuuendat korda vabaõhu maleturniiri Tallinnas Nõmmel, Paul Kerese tänavaal. 2011. aastal toimunud esimesel turniiril osales 24 mängijat, seekord oli osalejaid 190.

2016. aastal toimusid Eesti maakondades ja linnades paljud mitmesugused Paul Keresele pühendatud maleturniirid.

14.-18. detsembrini 2016 toimusid Eesti Maleliidi eestvedamisel Tallinnas Euroopa kiir- ja välkmale meistrivõistlused, millest võitis osa üle 550 maletaja 28-st riigist. See oli esimene kord, kui Eestis toimus nii suur maleturniir. See õnnestus väga hästi, mida kinnitasid ka võistluste pidulikul lõpetamisel Euroopa Maleliidi esindaja Peter Pisk ja EM-i peakohtunik Stephane Escafre. Sellega sai kogu aasta kestnud „Paul Keres 100“ malefestival ilusa ja väärilise lõpetuse.

14.-15. jaanuarini 2017 korraldas Eesti Spordiselts Kalev Tallinnas, Original Sokos Hotell Viru konverentsiruumides juba 26. korda Paul Kerese mälestuseks traditsioonilise rahvusvahelise kiirmaleturniiri "Meenutades Paul Kerest".

Märkus: allakirjutanu on joonealuste koostamisel kasutanud erinevaid allikaid (sh entsüklopeediate ja ka Wikipediat; viimane pole küll teaduslikus mõistes korrektnie allikas. Kuna Paul Kerese kohta toodud andmed on käesoleval juhul lugeja jaoks eeskätt informatiivse iseloomuga, siis kasutas allakirjutanu siin just nimetatud varianti), samuti on artikli autor allikate tekste korrigeerinud ning täiendanud, st pole tehtud otsest tsiteerimist.

* * *

PS: Reedel, 21. aprillil 2017 Tallinnas toimunud konverentsi korraldamise ja ajakirja väljaandmise toimkonna koosolekul otsustati Matti Raudjärve ettepanekul, et Jänedal, XXV konverentsi teisel päeval reedel 30.06.2017, pärast konverentsitöö lõppemist, korraldada konverentsil osalejate vahel välkmaleturniir. Pole tähtis, kes võidab või kaatab (eeldatavalt pole konverentsil osalejate seas nn maleprofesse!?), vaid see on oluline, et osaletakse! Arvestades, et konverentsil osalejad pole mitte ainult Eestist, siis võib seda maleturniiri ehk ka rahvusvaheliseks nimetada. Jänedal, Jänedala Mõisa kompleksi direktor härra Enno Must on lubanud meie maleettevõtmist kõige vajalikuga toetada. Tore, ja tänu juba ette!

Oleks igati suurepärane kui sellest mini-maleturniirist kujuneks ilus traditsioon ja ilmselt vist ka üpris originaalne täiendus teaduskonverentsidele (vähemalt meie omale)! See oleks meie konverentsi kummardus ja lugupidamine nii Paul Keresele kui üldse malele. Unistada ju ikka võib!?

Naljaga pooleks – pole ju paha, kui toimunud majanduspoliitika teaduskonverentsse asukoha ja eripärade tõttu tagantjärgi järgmiselt liigitada:

- **I** = laevakonverents, laeval „Vanemuine“: Tartu-Värsk-Pihkva-Värsk-Tartu (Värsk, 1984); ööbimine Värskas, Põhjalaagris;
- **(I), II-III** = nn barakkonverentsid (Värsk, 1984, 1994-1995), [toimusid Eesti Vabariigi ohvitseride suvise Põhjalaagri (eksisteeris enne okupatsiooni) ja Eesti õpetajate suvise täiendkoolituse kompleksi (koolitused toimusid nõuka-ajal) hoonetes ja barakkides /ööbimine/]
- **IV-XX** = sanatooriumikonverentsid Värsk Sanatooriumi ruumides (Värsk, 1996-2012)
- **XXI-XXIV** = mõisakonverentsid Jänedala Mõisakompleksis (Jänedala, 2013-2016)
- **XXV** = mõisa- ja malekonverentsid Jänedala Mõisakompleksis (Jänedala, 2017 ...)

Elame veel!

22. aprillil 2017, Tallinnas, Pirita-Kosel

Teie Matti Raudjärv

DIE XXIV. INTERNATIONALE WIRTSCHAFTSPOLITISCHE WISSENSCHAFTSKONFERENZ – DAS VIERTE MAL IN FOLGE IN JÄNEDA (2013-2016)

2016 – war auch das Jahr des weltberühmten Schachspielers Paul Keres

Die vorige, im Jahre 2016 in Jänerda stattgefundene 24. internationale wirtschaftspolitische Wissenschaftskonferenz, wurde im Gedächtnisjahr der estnischen Schachgenie, Paul Keres (7. Januar 1916 in Narva – 5. Juni 1975 in Helsinki), im sogenannten **Paul Keres Jahr abgehalten**.¹ Daran wurde auch auf unserer Konferenz in Jänerda erinnert (30.06-02.07.2016).

Die Konferenz wurde vom Initiator der Konferenzserie **Matti Raudjärv** (Universität Tartu /UT/) eröffnet und der Hauptorganisator-Koordinator der XXIV. Konferenz begrüsste alle Teilnehmer. Das erste Mal nahm an der Konferenz eine Lehrkraft der Universität Georgia teil – Marina Metreveli, die sich mit der Tourismuspolitik beschäftigt, gleichzeitig Mitglied des Parlaments von Georgia ist, und Irina Gogorischvili aus der Staatlichen Universität Tbilisi, ihre Thematik ist die Wirtschaftspolitik.

Der Eröffnung schliesst sich die Plenarsitzung an (die Moderation von M. Raudjärv). – Über die estnische Verwaltungsreform – gestern, heute, morgen. Darauf folgte der Runde Tisch. Einen interessanten Vortrag hielt auf seinen Erfahrungen basierend **Uno Silberg** (Estnische Akademie für die innere Sicherheit und die Gemeinde Kose) zum Thema über die estnische Staats- verwaltungsterritoriale Reform und die Diskussionen zum allgemeinen Thema: Gelingt es diesmal oder ... eine Maskierung statt Änderungen? Am Runden Tisch beteiligten sich aktiv **Väino Kivirüüt** (die Gemeinde Vara vald, Gemeindevorsitzender), **Sulev Mältsemees** (TUT), **Matti Raudjärv** (UT), **Janno Reiljan** (UT), **Uno Silberg** (die Gemeinde Kose) und viele Konferenzteilnehmer, darunter die Kollegen aus Deutschland.

Am zweiten Tag der Konferenz wurden vier Sitzungen mit Vorträgen und Diskussionen abgehalten.

I. Sitzung: Es moderierten **Claus-Friedrich Laaser, Klaus Schrader** (Beide aus dem Institut für Weltwirtschaft der Universität Kiel /IfW Kiel/, Bundesrepublik Deutschland).

Vorträge:

1. **Detlev Ehrig** (Universität Bremen, Deutschland) – A new role for the European Central Bank? Remarks on a special German conflict
2. **Armin Rohde**, Bettina Günther (beide Universität Greifswald, Deutschland) - Wrong Tracks of the Eurosystems Recent Monetary Policy

---

¹ **FIDE** (Fédération internationale des échecs; World Chess Federation wurde 1924 am 20. Juli in Paris gegründet, rief das Jahr 2016 als das Jahr von Paul Keres aus.

3. **Indrek Saar, Kerly Randlane** (beide aus der Estnischen Akademie für innere Sicherheit) – Die Effektivität der Einforderung der staatlichen Forderungen in Estland
II. Sitzung: Es moderierte **Üllas Ehrlich** (TUT).

Vorträge:

1. **Sirje Pädam, Üllas Ehrlich** (beide TUT), Die Ziele der estnischen Umweltsteuern
2. **Tiina Kaart** (TUT) – Der wirtschaftliche Wert der Population vom estnischen *Pteromys volans L.*
3. **Janno Reiljan** (UT) – Die Gestaltung des einheitlichen staatlichen Innovationssystems

III. Sitzung: Es moderierten **Detlev Ehrig** (Universität Bremen) und **Armin Rohde** (Universität Greifswald)

Vorträge:

1. **Klaus Schrader, Claus-Friedrich Laaser** (IfW Kiel, Deutschland) – How Structural Deficiencies Hamper Estonia's Competitiveness
2. **Viljar Veebel** (Die vereingten Lernanstalten der Streitkräfte) – Die Handelsbeziehungen zwischen den Baltischen Staaten und Russland im vorigen Jahrzehnt und die Möglichkeiten ihrer Besserung in der Zukunft
3. **Ulrika Hurt** (TUT) – Die Rolle der Vernetzungsgruppen bei der Digitalisierung des internationalen Warentransportinfos – auf Beispiel des Eesti Single Window

IV. Sitzung: Es moderierten **Wolfgang Eibner** (Ernst-Abbe-Hochschule Jena, Deutschland) und **Janno Reiljan** (UT)

Vorträge:

1. **Irina Gogorishvili** (Staatliche Universität Tbilisi, Georgia) – Foreign economic policy of Georgia since gaining the Independence
2. **Marina Metreveli** (Staatliche Technische Universität Georgia, Georgia-Tbilisi; Mitglied des Parlaments Georgien), **Irina Gogorishvili** – Major trends of the tourism development state policy of Georgia
3. **Karin Lindroos** (TUT) – Die Teilnahme der Öffentlichkeit bei der Bewertung des Umwelteinflusses und im Planungsprozess auf Beispiel der Windparks im Strandmeer in Estland

Das Schlusswort zur Konferenz sprach Matti Raudjärv, der sich bedankte bei allen Referenten, Teilnehmern, Autoren, Rezensenten und Dolmetschern und allen anderen Beteiligten, die bei der Durchführung behilflich waren. Gleichzeitig wurde daran erinnert, dass im Jahre 2017 die Jubiläumskonferenz stattfindet. Die Konferenz tagt schon zum 25. Mal.

Es wurden auch die traditionellen Kultur-, Sport- und gesundheitsfördernde und Naturprogramme durchgeführt.

In Tallinn, Januar 2017

Mit freundlichen Grüßen
Matti Raudjärv

XXIV INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ON ECONOMIC POLICY – FOR THE FOURTH TIME AT JÄNEDA (2013–2016)

2016 – was also the year of the world-famous Estonian chess player Paul Keres

The 24th International Scientific Conference on Economic Policy held at Jäneda last year, in 2016, took place in the year of commemoration of the 100th anniversary of the birth of the Estonian chess genius Paul Keres (7 January 1916 Narva – 5 June 1975 Helsinki), in so to say the **Year of Paul Keres**.¹ This was remembered also at our conference at Jäneda (30.06–02.07.2016).

The conference was opened and all participants were greeted by the initiator of this series of conferences and the main organizer/coordinator of the XXIV Conference, **Matti Raudjärv** (University of Tartu (UT)). The visiting lecturers Marina Metreveli from the Georgian Technical University (engaged in tourism policy and also Member of the Georgian Parliament) and Irina Gogorishvili from the Tbilisi State University (engaged in economic policy) participated in the conference for the first time.

The opening address was followed by the plenary meeting (chaired by M. Raudjärv) at which **Uno Silberg** (Estonian Academy of Security Sciences and Kose Rural Municipality Council) made an interesting presentation based on his experience on the subject – On the Estonian Administrative Reform Yesterday, Today and Tomorrow. This was followed by the *Round Table on the Estonian state reform and administrative-territorial reform and discussions on the general subject: Will It Work This Time or ... Camouflage Instead of Changes?* **Väino Kivirüüt** (Chairman of the Vara Rural Municipality Council), **Sulev Mältsemees** (Tallinn University of Technology), **Matti Raudjärv** (UT), **Janno Reiljan** (UT), **Uno Silberg** (Kose Rural Municipality) and many participants in the conference, including colleagues from Germany, participated actively in the Round Table.

Four sessions with presentations and discussions were held on the second day of the conference.

Session I: Chaired by **Claus-Friedrich Laaser, Klaus Schrader** (both from the Kiel Institute for the World Economy of the Kiel University /Kiel IfW/, Federal Republic of Germany).

Presentations:

1. **Detlev Ehrig** (University of Bremen, Federal Republic of Germany) – A new role for the European Central Bank? Remarks on a special German conflict.
2. **Armin Rohde, Bettina Günther** (both from the University of Greifswald, Federal Republic of Germany) – Wrong Tracks of the Eurosystem's Recent Monetary Policy

---

¹ **FIDE** (Fédération internationale des échecs; World Chess Federation – founded in Paris on 20 July 1924) declared 2016 the Year of Paul Keres.

3. Indrek Saar, Kerly Randlane (both: Estonian Academy of Security Sciences) – Effectiveness of Enforcement of Public Claims in Estonia

Session II: Chaired by **Üllas Ehrlich** (Tallinn University of Technology).

Presentations:

1. **Sirje Pädam, Üllas Ehrlich** (both Tallinn University of Technology), Purposes of Estonian Environmental Taxes

2. **Tiina Kaart** (Tallinn University of Technology) – Economic Value of the Estonian Flying Squirrel (*Pteromys volans L.*) Population

3. **Janno Reiljan** (UT) – Formation of the Comprehensive Public Innovation System

Session III:

Chaired by Detlev Ehrig (University of Bremen) and **Armin Rohde** (University of Greifswald).

Presentations:

1. **Klaus Schrader, Claus-Friedrich Laaser** (Kiel IfW, Federal Republic of Germany) – How Structural Deficiencies Hamper Estonia's Competitiveness

2. **Viljar Veebel** (Estonian National Defence College) – Trade Relations between the Baltic States and Russia in the Last Decade, and Prospects for the Improvement of the Relations in the Future

3. **Ulrika Hurt (Tallinn University of Technology)** – Role of Stakeholders in the Digitalisation of Information on International Cargo Transport: Case of Estonian Single Window

Session IV:

Chaired by Wolfgang Eibner (Ernst-Abbe University of Applied Sciences in Jena, Saksamaa LV) and **Janno Reiljan** (UT)

Presentations:

1. **Irina Gogorishvili** (Tbilisi State University, Georgia) – Foreign Economic Policy of Georgia since Gaining the Independence

2. **Marina Metreveli** (Georgian Technical University, Tbilisi, Georgia; Georgian Parliament), **Irina Gogorishvili** – Major Trends of the Tourism Development State Policy of Georgia

3. **Karin Lindroos** (Tallinn University of Technology) – Participation of the General Public in the Process of Environmental Impact Assessment and Planning: the Case of Estonian Offshore Wind Farms

The conference was closed by Matti Raudjärv who thanked all speakers, participants, authors of papers, peer reviewers, interpreters and other contributors to the organisation and conduction of the conference. The participants were also reminded that the conference that will be held in 2017 will be a jubilee conference taking place for the 25th time.

Also traditional cultural, sports and health, and nature programmes were conducted.

In Tallinn, January 2017

Sincerely, Matti Raudjärv

JÄRJEKORDNE TSÜKKEL ÖPPE- JA TEADUSTÖÖD GEORGIAS

Allakirjutanu (Matti Raudjärv), viibis 13. oktoobrist kuni 14. novembrini 2016¹ Euroopa Liidu 7. raamprogrammi Marie Curie aktsiooni toetusel Georgia (Gruusia²) ülikoolides öpp- ja teadustööl.³ Peamiselt küll Georgia Tehnikaülikooli⁴ äri-inseneriteaduskonna insenerimajanduse osakonnas, kuid samuti Kutaisi Riiklikus Ülikoolis,⁵ Telavi Riiklikus Ülikoolis⁶ ning Tbilisi Riiklikus Ülikoolis. Peale öpp- ja teadustegevuse oli vabal ajal võimalus põodus ka Georgiaga tutvuda.⁷

Kogu tegevus Georgias, mille eest allakirjutanule vastavalt lepingule töötasu ei makstud, oli majanduspoliitika erinevatele valdkondadele pühendatud, kuid kõrvale ei jäänud ka juba hulk aastaid maaailma riikide ja nende majanduste jaoks aktuaalsed teemad, nagu teenused ja teenindusühiskond ning „Majandus 4.0, Tööstus 4.0, Energeetika 4.0, Kaubandus 4.0 jt“ koos innovatsiooni, digitaliseerimise, tehnoloogiate ja robotiseerimise arengutega. Seda nii avaliku sektori kui ka regionaalse ja kohaliku omavalitsuse poliitika (sh Eestis kavandatavate vastavate haldus- ja riigi- reformide) kontekstis.

Esmalt (14.-15.10.2016), toimus Georgia Tehnikaülikooli (GTÜ) insenerimajanduse osakonna korraldamisel järjekordne, neljas rahvusvaheline kahepäevane teaduskonverents GTÜs ja Kutaisi RÜ-s teemal „Majanduse arengu rahvuslikud mudelid: eile, täna, homm“. Esimesel päeval GTÜ-s Tbilisis oli allakirjutanult korraldajate poolt tellitud ettekanne konverentsi plenaaristungile teemal „Eesti fiskaalsüsteem ja selle

---

¹ Väljalend Tallinnast oli 12. oktoobi hilisöhtul üle Riia lõppmaandumisega Tbilisis 13. oktoobi varahommikul. Tbilisist toimus äralend 14. novembri varahommikul läbi Riia Tallinnasse, kuhu jõuti sama päeva pärastlõunal. Lennuplaanid pole suuremad asjad reisijate jaoks (sest nemad pole ju inimesed, vaid firmadele kasumitoojad!), sest kohati on ümberistumiseks ülivähe aega ja teinekord pead pool päeva lennujaamas ootama; sageli tuleb ka öösel lennata (pean silmas lähireise ja ei räägi kontinentidevahelistest reisidest) ning mitu ööd-päeva poolnes olema. Aga – kui ei meeldi, ära lenda – olgem optimistid!!!

² Riigi nimetus „Gruusia“ tuleneb vene keelest sõnast „Грузия“, mida kasutati valdavalt nõukogude ajal, kuid mõneti kasutatakse ka tänapäeval.

³ Sama programmi toetusel viibis allakirjutanu Georgias ka märtsis-aprillis 2014 ligi viis nädalat ning tegevus oli analoogne käesoleva aastaga.

⁴ Georgia Tehnikaülikool asub Georgia pealinnas Tbilisis.

⁵ Kutaisi linn asub Lääne-Georgias, olles suuruselt-rahaarvavalt riigi teine linn, on Imereetia ning Lääne-Georgia majanduslik ja kultuuriline keskus.

⁶ Telavi linn asub Ida-Georgias ning on Kahheetia regiooni keskuseks. Kahheetia on eeskätt kuulus ja eristatav teistest Georgia piirkondadest selle poolest, et seal valmistatakse kõige paremaid Georgia veinisorte, mille aluseks on eriti tuntud tumepunase viljalihaga viinamari Saperavi (nn „must vein“ oma eriti tumepunase, mustale lähedase värvuse tõttu).

⁷ Töiste tegevuste kõrval oli võimalus nii kodudes kui teistes kohtades korduvalt kohalike inimeste ja kolleegide huvitavatest vastuvõttudest, vestlustest, sõbralikkusest ja külalislahkusest osa saada. Samuti oli elamuseks mitmete looduskaunite ja tähelepanuväärsete ajalooliste kohtade ning huvitavate arhitektuuri-, kultuuri- ja kultusobjekte külastamine.

Kõigile allakirjutanuga kohtunud ja sündmusi korraldanud inimestele selle eest veelkordset ja järelkordset palju tänu. Minu lugupidamine!

arengu suundumused“.⁸ Kuulajate arvates ettekanne õnnestus. Oma ettekandes püüdsin piiratud aja raames (ca kolmveerand tundi) slaidiprogrammi abil anda võimalikult kompleksse ülevaate meie eelarve kujundamisest ja printsipidest ning maksusüsteemist, sh riiklikud ja kohalikud maksud; tulumaks füüslistele ning juriidilistele isikutele, erinevad käibemaksumäärad, aktsiisid, erisoodustused ja nende maksustamine jt. Peatutud sai ka probleemidel – riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete ning rahastamise tänane ebaselgus; kohalike maksude vähene, pea olematu roll; praegune nn proporsionaalne tulumaks või astmeline tulumaks; meie olukord, et juridilised isikud (ettevõtted) on tulumaksust vabastatud kui nad investeerivad oma kasumi uesti ettevõttesse; välisfirmade kasumi väljavimine Eestist; Eesti maksusüsteemi autonoomsus ja Euroopa Liidu institutsioonid jms. Kuulajaid huvitas ka see, kuivõrd meil maksupettusi esineb, kuivõrd poliitikud ja teised nn avaliku elu tegelased meil Eestis sellega „silma paistavad“ ning mida nendega ette võetakse. Vastasin niivõrd kui meil sellest avalikult on teada antud, sh prokuraturi tegevus ja kohtusaagad. Kindlasti jäid mitmed probleemid aja puudusel ka käsitlemata, kuigi nii mõnegi maksu juurde sai veel hiljem kuulajatega suheldes tulla. Lisaks tehtud ettekandele avaldati mahukas samateemaline venekeelne artikkel ülikooli teadusajakirjas, mille vastu on huvi ka Georgia valitsusinstitutsioonid juba tundnud.

Pärast plenaaristungit toimus insenerimajanduse osakonna fuajes emeriteerunud õppejõududele pühendatud tahvli pidulik avamine, millele järgnes väike snäki-kohvi-veinipaus ja seejärel jätkus konverentsitöö sektsioonides. Samal päeval oli allakirjutanul võimalus koos kahe konverentsil osalenuga (grusiin-megreel Aleko ja leedulane Vitas) ka Georgia eratelekanali „Uus Georgia“ tunnises väitlussaates osaleda. Arutluse all olid nii majanduslikud kui poliitilised probleemid. Näiteks, Euroopa Liidu institutsioonide suur bürokraatialembus ja reformimise vajadus; Lähis-Ida, Aafrika jt piirkondade, sh mõnedest Balkanimaade põgenike tulv Euroopa Liidu riikidesse, nende edasine saatus (sh integratsiooni realsus) ja mõju Euroopa liidu riikidele, sh nii Euroopa Liidu kui tema liikmesriikide eelarvetele ning arengutele (sh nn „öied ja marjad“); NATO kohaloleku suurenemine Balti riikides, Poolas ja mujal Euroopas; suhted Venemaaga; Georgia ja Eesti majandus- ning kaubandussuhted, kõrgkoolide ja üliõpilaste ning õppejõudude koostöö; kultuurisidemed jm. Õhtul toimus konverentsil osalenute ühine kohalike traditsioonidega söömaaeg.

Teisel päeval sõideti Lääne-Georgiasse, kus konverents jätkus Kutaisi RÜ-s. Seal rääkis allakirjutanu oma teise, spontaanse ettekande raames üldisemast majandus-poliitikast (struktuuripoliitika; protsessipoliitika, sh tööviljakuse kasvu ja palga kasvu vahekorrad ning teised aktuaalsed küsimused), samuti kahe riigi ülikoolide koostöö arengutest, sh Eestis toimuvatest rahvusvahelistest majanduspoliitika teaduskonverentsidest ning ajakirjas „Estonian Discussions on Economic Policy/ Estnische Gespräche über

---

⁸ Allkirjutanu viibis Tbilisis-Kutaisis ka kolmandal konverentsil oktoobris 2015 ning tegi siis plenaaristungil ettekande Georgia ja Eesti majandus- ning kaubandussuhetest. Samal teemal ilmus ka artikkel GTÜ teadusajakirjas.

Wirtschaftspolitik/ Eesti majanduspoliitilised väitlused“ artiklite avaldamise võimalustest.⁹

Alates 17. oktoobrist toimusid allakirjutanul juba traditsioonilised loengud, konsultatsioonid-juhendamised, seminarid ning referaatide ettekanded-kaitsmised-arutelud GTÜ auditooriumides, aga samuti loengud Telavi RÜ-s. Loengud olid ühisid nii üliõpilastele kui õppejõududele, muu tegevus oli suunatud eeskätt üliõpilastele. Loengutsükkel oli rajatud kompleksteemale „Majanduspoliitika alused“, mille raames tõin teoria kõrval ka rohkesti näiteid nii Eesti kui Euroopa Liidu majanduspraktikast ning vastavusest majanduse teoreetiliste seisukohtadega. Loengutes oli kuulajate huvi suur ning küsimusi esitati palju (eriti professorite ja doktorantide poolt). Küsimusi oli pea iga Eesti majanduse valdkonna ja inimeste eluolu kohta, kusjuures igale küsimusele vastates tuli mõnikord ka põhjendada ja lahti seletada – misks on asjad just nii ja mitte teisiti! Ma ei rääkinud mitte ainult meie edusammudest, vaid ka ebaõigetest-küsitarvusi tekitanud otsustest, ebaõnnestumistest ning probleemidest. Selline, meie tegelikkusest reaalse ülevaate andmine oli kuulajate jaoks igati meelepärane, sest ma ei püüdnud meie tegevusi ja olukorda ei ilustada ega liigselt kiita. Tegemist oli ju igati intelligentse auditooriumiga ning igaügune nn „udujustu ajamine“ oleks kohe välja paistnud. Kohtumised-konsultatsioonid Tbilisi RÜ-s toimusid õppejõudude ja doktorantidega edasise koostöö kavandamise eesmärgil.

Eraldi oli allakirjutanul võimalus konsulteerida GTÜ-i neid majandusprofessoreid, kes majanduspoliitika ainetega õppe- ja ka teadustöös tegelevad. Nende soovil sai neile tasuta antud oma õppematerjale (sh allakirjutanu poolt koostatud originaalne slaidiprogramm aine „Majanduspoliitika alused“ kohta) kasutamiseks edaspidises õppetöös kohalike üliõpilastega.

Vahepeal, 21. oktoobril, toimusid allakirjutanu loengud ka Ida-Georgias Kahheetias, Telavi RÜ-s, kus osalesid samuti nii üliõpilased kui õppejõud. Ka sealsele ülikoolile sai kingitud õppematerjale (sh jäi nende arvutisse slaidiprogramm õppeaines „Majanduspoliitika alused“) abiks tööl üliõpilastega. Ühtlasi oli ülikooli välissuhete osakonnas (juhataja Tamar Aslanishvili) päris suur huvi meie iga-aastasel rahvusvahelisel majanduspoliitika teaduskonverentsil osalemise ja kolmekeelsetes teadusajakirjas artiklite avaldamise vastu.¹⁰

---

⁹ Konverentsile järgnes Kutaisi RÜ-i rektori professor Giorgi Ghvartadze pidulik vastuvõtt-õhtusöök kohaliku lauljate-pillimeeste kvarteti suurepäraste laulude ja muusika saatel. Allakirjutanu soovil kõlasid nii „Suliko“ kui mõned teisedki südamlikud ja populaarsed Georgia rahvaste laulud-viisid.

Allakirjutanule anti konverentsil asjatundliku esinemise eest ka GTÜ rektori akadeemik Archil Prangishvili, Kutaisi RÜ rektori professor Giorgi Ghvartadze ja GTÜ insenerimajanduse osakonna juhataja professor Alexandre Sichinava allkirjade ning vastavate institutsioonide pitsatijäljenditega sertifikaat.

¹⁰ Teistkordset Kahheetia külastusel (11.11.2016, ilm oli selge, soe ja päikesepaisteline), õnnestus näha töelist (vähemalt allakirjutanu arvates) maamajapidmist-suvilat, kus oli kõik vajalik olemas – suurepärane vaade Kaukasuse ülal lumisele peahelikule (kaugusel ca 15-20 km), kolmekordse kivihoone juures viinamarjaistandik (+ muud viljad). Hoone esimesel korrusel abiruumid (meie

Laupäeval, 29. oktoobril oli huvitav nö vabaaja kohtumine Tbilisi RÜ-i professori Irina Gogorishvili hubases kodus koos teiste kollegidega, sh GTÜ professori ja Georgia Parlamentiliikme Marina Metreveli¹¹ ga (mõlemad nimetatud kollegid osalesid ka aastal 2016 Jänedal rahvusvahelisel majanduspoliitika XXIV teaduskonverentsil, kus nad tegid sisukad ettekanded). Mõlemad kollegid jäid meie konverentsiga ja ajakirjaga igati rahule ning lubasid ka edaspidi meie sündmustel aktiivsed olla.

2.-5. novembrini 2016 viibis Georgias (Kutaisi, Tbilisi) Tartu Ülikooli rektor professor Volli Kalm ja ülikooli delegatsioon, mille koosseisu oli ka allakirjutanu (ühines kollegidega Tbilisis) arvatud. Kava kohaselt küllastas rektor koos delegatsiooni-niga esmalt Kutaisi RÜ-i (02.11), seejärel viibiti Tbilisi RÜ-is (03.11) ja Ilja RÜ-s Tbilisis (04.11). Kavaväliselt küllastas rektor ka Tbilisis asuvat Georgia Tehnikaülikooli (04.11).

Neljapäeval, 3. novembril, pärast Tartu Ülikooli rektori ja delegatsiooni sisukat vastuvõtta Tbilisi RÜ-i rektoraadis¹¹ rektori doktor George Sharvashidze, prorektori professor Mikheil Chkhenkeli ja nende kaaskonna poolt, kohtus allakirjutanu ülikooli peahoones, Nõukogu saalis ka oma kolleegi, sama ülikooli majandusteaduskonna majanduspoliitika professori Irina Gogorishvili¹² ja ülikooli tulevaste majanduspoliitika valdkonna doktorantidega.¹³ Kuna allakirjutanule on tehtud ettepanek mõne sealse doktorandi juhendamiseks või kaasjuhendamiseks, siis oli kohtumine huvitav, sisukas ja konstruktivne. Nii oli näiteks ühe võimaliku doktoritöö teemana arutluse all mõne Georgia piirkonna regionaalse arengu uurimine ning uute majanduspoliitiliste lahenduste väljatöötamine. Mõtlemisainet pakkusid ka kaalutlused erinevate välisinvesteeringute efektiivsuse võrdlemise, edasiste otsustuste ja majanduspoliitiliste käitumiste teemal. Aga oli ka teisi konkreetseid mõttearendusi, kusjuures tulevased doktorantuurikandidaatid ja minu kolleg olid valmis edaspidi nii Eesti kui Euroopa Liidu kogemusi uurima, samuti olid nad meie teaduskonverentsidel osalemisest ning teadusartiklite avaldamisest huvitatud (osaliselt on seda juba ka tehtud – kaks Georgia

---

mõistes kelder, mida seal aga üldjuhul ei ehitata) ca kahetonnised hoidlad nii punase kui valge veimi jaoks; teisel korrusel seadmed nii veini valmistamiseks kui pärastiseks chacha tegemiseks; samuti on teine korrus iseolemiseks ja külaliste vastuvõtmiseks ning korrus körgemal (st kolmandal korrusel) avarad ja suurepärased magamistoad köige vajalikuga ning suured röödud looduse nautimiseks. Ja see on vaid ühe tagasihoidliku kuid külalistest äärmiselt lugupidava (sööke-jooke ja tooste oli rohkem kui piisavalt) ülikooli professori Ida-Georgias Kahheetias, Alazani tasandikul paiknev elamine – maakodu puhkamiseks.

¹¹ Nn Tbilisi RÜ-i päeval (neljapäeval, 3. novembril), andisid kohaliku ülikooli rektor ja prorektor Tartu Ülikooli rektori professor Volli Kalm' u ja delegatsiooni auks rahvusliku louna, mille järel küllastati ka suurepäraselt ning huvitava väljapanekuga Georgia Rahvusmuuseumi.

3. novembri õhtul viibis delegatsioon Eesti Suursatkonnas Tbilisis, kus saatkonna tegevustest andis ülevaate Georgias (ja Armeenias) resideeruv Eesti Vabariigi erakorraline ja täievoliniline suursaadik Kai Kaarelson, kes esitas oma volikirjad Georgia president Giorgi Margvelashvili'le 21. oktoobril 2016. Kohtumisel viibis hulgafiselt ka Tartu Ülikoolis valdavalt meditsiini (spordiarstiks) õppinud, selle lõpetanud ja täna edukalt töötavaid Georgia elanikke.

¹² Mitmed delegatsiooni liikmed kohtusid oma valdkonna kollegidega.

¹³ Jutt on nendest doktorantidest, kes alustasid/ alustavad õpinguid 2017. aastal.

ülikoolide (GTÜ ja Tbilisi RÜ) professorit osalesid meie konverentsil Jänedal 2016, üks artikkel on meie ajakirjas juba publitseeritud, teine on ettevalmistamisel).

Tuginedes majanduspoliitika teoriiale, Eesti Vabariigi majanduspoliitika praktikale ning oma pikaaegsetele kontaktidele ja paljukordsetele viibimistele Saksamaa LV ülikoolides alates aastast 1989, oli allakirjutanul võimalus neid kogemusi positiivses võtmes kohalikele doktorantidele selgitada ja soovitada. Kuna üks doktorantidest loodab Erasmus-programmi raames pikemat perioodi ka Saksamaa LV ülikoolides õppida, siis oli allakirjutanul hea võimalus talle ka oma varasemaid tuttavaid saksa majandusprofessoreid-kollege selleks ajaks kontaktisikuteks vajadusel soovitada. Ühtlasi röhutas allakirjutanu potentsiaalsele juhendatavatele korraliku doktoritöö laiendatud kava koostamise vajadust ning oma huvi sellega tutvumise ning arutamise vastu. Kavandati edasist koostööd nii doktorantide juhendamiste, konverentsidel osalemiste (sh majanduspoliitika konverentsidel Eestis, Jänedal-Värskas¹⁴⁾ kui artiklite publitseerimise (sh käesolevas kolmekeelises rahvusvahelises majanduspoliitika teadusajakirjas) ja mõnede ühisuurungute osas (sh kooskõlas juhendatavate doktoritööde teemadega). Seejärel oli allakirjutanul põgus kuid konstruktivne kohtumine ka rahandusprofessor Mikheil Chikviladze'ga (endine rahandusminister), kes oli Eesti rahandusest ja majanduspoliitika konverentsides huvitatud.

Reedel, 4. novembri hommikupoolikul, oli delegatsioon eesotsas TÜ rektoriga suhteliselt hiljuti asutatud ning areneva struktuuri ja sisuga Ilja Riiklikus Ülikoolis, kus rektoraadis oli vastuvõtjaks ülikooli rektor professor Giga Zedania, seejärel kohtuti teaduskondade esindajatega.

Sama päeva öhtupoolikul külastas TÜ rektor professor Volli Kalm koos allakirjutanuga (kes GTÜ ettepanekul aitas kohtumist ka korraldada) plaaniväliselt Georgia Tehnikaülikooli. Vastuvõtjaks oli ülikooli rektor akadeemik professor Archil Prangishvili. Kohtumisel osalesid ka GTÜ rahvusvaheliste suhete juht professor Otar Zumburidze ja insenerimajanduse osakonna juhataja professor Alexandre Sichinava. Kohtumine oli mõlemale osapoolele informatiivselt sisukas ja huvitav, mille üle oli mõlemal poolel heameel. Meile oli kindlasti huvitav kuulda mitmetest progressiivsetest arengutest Tehnikaülikooli tehnikateaduskondades (kaasaegsed füüsikalaborid ja sisseseaded; nn näidiskaevandus, mis algab õperehoonest ning lõpeb sajad meetrid eemal ja allpool toitlustusettevõtete /loe: restoranide/ läheduses). Eesti poolelt oli kindlasti väga oluline seda teada anda ja näiteid tuua, et meil on kehitiv Tartu ülikooli seadus ning selle (ning teiste seaduste ja õigusaktide alusel) oluliselt suurem iseseisvus ja võimalus ratsionaalsemalt-efektiivsemalt tegutseda, võrreldes Georgia tehnikaülikooliga (tuldse nende kõrgkoolidega). Vestluse järelduseks oli see, et kahe riigi ülikoolide, õppejõudude ja üliõpilaste suhtlemine peaks edaspidi veelgi tihedam olema.

---

¹⁴ Allakirjutanu ei ole loobunud mõtest, et edaspidi sobilik laeva olemasolu (nii suuruselt kui hinnalt) veelkord (nii nagu esimesel korral, aastal 1984), nn laevakonverents korraldada ja Värskas viibida.

Ametliku kohtumise lõpul tänas rektor akadeemik Archil Prangishvili pikalt ja põhjalikult Tartu Ülikooli ning allakirjutanut selle eest, et Euroopa Liidu 7. raamprogrammi toetusest on Georgia ülikoolide üliõpilastel ja professoritel juba teist korda (märts-aprill 2014 ja oktoober-november 2016) olnud hea võimalus uut, kasulikku ja huvitavat majanduspoliitilist informatsiooni ja õpetust nii vastava teoria kui ka Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu vastavate praktiliste kogemuste kohta saada. GTÜ rektor väitis, et temale teadaolevalt, on nii üliõpilased kui professorid toimunuga igati rahule jäanud. Ta avaldas arvamust, et senine hea koostöö peaks kindlasti ka tulevikus jätkuma.¹⁵ Eelneva üle on allakirjutanul vaid hea meel, olles valmis seda tööd ka edaspidi tegema.

Majanduspoliitika alased seminarid GTÜ üliõpilastele, mis toimusid viimasel nädalal enne allakirjutanu lahkumist Georgiast, olid suhteliselt sisukad ning andsid paljudest riigi ja kohalikest probleemidest ning suundumustest üldjuhul piisava ülevaate. Siin võiks vaid mõned nimetada: riigi areng ning inimeste heaolu; Euroopa Liidu liikmelisus ja viisavabadus; väga rikkalik tooraine olemasolu ning viljakad võimalused taimekasvatuse arendamiseks, kuid samal ajal inimeste suhteliselt suur ükskõiksus; puuduv konkureeriv seadusandlus, kuid suur praktiline vajadus selle järel; kohatised segadused-ummicud näiteks Tbilisi liikluses; vastuolu – inimesed on justkui suhteliselt vaesed, aga autode omamine on väga laialdane (eeskätt kasutatud autode omamine; samas nende hooldamine pole just odav!); paljud valdkonnad-firmad pole piisavalt jätkusuutlikud; innovatsiooni oleks rohkem vaja; meist mõnikord erinevad arusaamad säastlikkuse osas (näiteks, vee kokkuhoid, aja kasutamine jms); samas ollakse mõnes teadusvaldkonnas maailma esirinnas, näiteks füüsika ja sellega piirnevatel aladel – Kutaisi lähedale rajatakse ülivõimas rahvusvaheline uurimis- ja arenduskeskus, kuhu koondatakse parimad Georgia füüsikud (kindlasti ka teised), koostööd kavandatakse Šveitsis Genfi kõrval asuva CERN-i uurimuskeskusega; kindlasti on austust väär Georgia kultuur, traditsioonid ja külalislahkus (muide, Eesti ja eestlased on Georgias äärmiselt lugudeetud – kogesin seda korduvalt!).

Seminarides torkas silma, et osa üliõpilasi olid aktiivsed ja igati huvilised, osa paraku vaid passiivsed kuulajad. Seminarideks pidid üliõpilased ka referaadi koostama, selle ette kandma ja seejärel toimus arutelu. Aktiivsemad olid need, kellega olid paremad ja põhjalikumad referaadid. Kui vörrelda bakalaureuse ja magistrataseme üliõpilasi, siis selgelt parem motiveeritus ja huvi paistis olema ülikoolis kaugemale jõudnud tudengite hulgast. Seda kõike ei taha siiski aga reeglikeks pidada.

Kohtumisel Georgia ülikoolide üliõpilaste, professorite ja rektoritega jõudsime mõnigi kord seisukohale – seniste tegevuste kõrval võiks edaspidi meie viibimised Georgia ülikoolides olla ka pikemajalised ja mahukamat, näiteks 3-6 kuud sh pikemad õpetamise tsüklid, samuti sealsete doktorantide juhendamine, ühised uurimused jms.

---

¹⁵ Seejärel anti GTÜ poolt väga maitsvate söökide ja mõnede haruldaste jookidega (suurepärane punane vein, mille valmistamiseks kasutatav viinamarri pidavat Georgias ainult ühes külas kasvama ja päikesele väga nõudlik-tundlik olema, samuti hästi maitsev punane limonaad) rikkalikult kaetud laua taga eestlaste auks rahvuslik hiline pärastlõuna (varane öhtuoode).

Tartu Ülikooli delegatsioon lahkus lennukiga Georgiast laupäeval, 5. novembri varahommikul ning allakirjutanu jätkas oma varem kavandatud ja kohapeal täienenud programmiga Tbilisi ülikoolides.

Loomulikult kerkib üles finantseerimise probleem – aga tegelikult on olemas mitmesugused rahastamise allikad, nii siin kui seal! Arvan, et Georgia on koostööd väärtni meie ja nende poolt kui me seda ühiselt soovime. Oleme mõlemad väikesed riigid ja rahvad ning võime kindlasti üksteist igakülgsest toetada ja rikastada.

Kuid loengud ja seminarid töid välja ka rida puuduseid mõnede üliõpilaste osas (majandusküsimustes kohatine kehv orienteerumine, vähene lugemus, nõukaaja mõttelaad, ebatäpsused ja hilinemised igas mõttes, tööde vormistamise ebakorrektus, teema ja sisu mõnetine mittevastavus, jms), millele allakirjutanu kohapeal asjaosalistele kriitiliselt kuid sõbralikult ka teada andis. Seetõttu tuli osa töödele paratamatult ja karmikäeliselt ka tagasikäik anda (st. sertifikaati need üliõpilased ei saanud). Kavandatud tsükli nõuetele vastavalt läbinud üliõpilased¹⁶ said ka vastava sertifikaadi, mis võimaldab neil Euroopa Liidu riikide ülikoolides-kõrgkoolides juba osa õpingute punkte arvestatud saada. Kuna allakirjutanu poolt läbiviidud täistsükkel „Majanduspoliitika alused“ toimus ainult GTÜ-s, siis sertifikaadid anti vaid GTÜ üliõpilastele ja loenguid kuulanud professoritele. Viimastele on see aluseks täiend-koolituseenesetäienduse arvestamisel.

Eespool nimetatud ülikoolidesse jäid järjekordsest-esmakordselt meie kolmekaelse rahvusvahelise teadusajakirja „Eesti majanduspoliitilised vätlused“ (nr. 1-2016) eksemplarid koos kutsga Eestit küllastada, majanduspoliitika teaduskonverentsidel osaleda ning teadusartikleid meie ajakirjas avaldamiseks kirjutada.¹⁷ Ajakirja sai ka TÜ

---

¹⁶ Tsükkeli üliõpilastele, „Majanduspoliitika alused“ – 12 tundi loenguid, 12 tundi seminar, referaadi kirjutamine heal tasemel ning selle seminari ettekandmine ja diskussionides osalemine, lisaks vajadusel konsultatsioonid referaadi kirjutamiseks ja aine paremaks tundmiseks.

¹⁷ Majanduspoliitika kolmepäevased teaduskonverentsid kutsuti ellu 1984. aastal Matti Raudjärve initsiativil tookordse laevakonverentsina, ta on olnud selle peakorraldaja tänaseni. Nimetatud konverentsid jätkusid osalejate soovil aastast 1994 kui mõödus kümme aastat laevakonverentsist, ja seda juba igal aastal tänaseni (aastast 1996 on konverents rahvusvaheline). 29. juuni-1. juuli 2017 toimub konverents 25. korda (esimene konverents mai lõpul aastal 1984 algas plenaaristungiga TÜ Ajaloomuuseumi ruumes Toomel, edasi jätkus töö kolmes sektsoonis laeval „Vanemuine“ mõõda Emajõe, Peipsi ja Pihkva järve, laevaga sõideti ka Pihkva linna, ööbiti Värskas; 1994-2012 oldi Värskas, algusaastatel alustati Tartus, nii Toomel kui Oeconomicumis; alates 2013 on toimumise paigaks Jäneda mõis). Sisuka konverentsitöö kõrval on vabal ajal alati toimunud ka põgsad, kuid toredad kultuuri-, tervise-spordi- jaloodusprogrammid tutvumiseks Eestimaaga. Ka need on olnud hinnatud ja seda eriti väliskolleegide poolt.

Aastast 2007 on Matti Raudjärv kolmekaelse (eesti, inglise, saksa) ajakirja peatoimetaja (ajakirja eelväljaande-artiklite kogumiku ilmumise alguses 1984 ja 1994-2006 oli ta toimetaja; kaastootajaks oli Jüri Sepp TÜ majandusteaduskonnast, olles ka konverentsi kaaskorraldaja 1994-2006; 1985-1993 publikatsiooni ei ilmunud). Ajakirja on esindatud sellistes andmebaasides, nagu: **DOAJ** (Holland), **EBSCO Discovery Service (EDS)**, **EBSCO Central & Eastern European Academic Source**, **EconBib** – Economics Bibliography (KSP Journals; International), **ECONIS** (Kieli Maailmamajanduse Instituut, Saksamaa LV), **EBSCO** (EBSCO Publishing, Ipswich, Massachusetts, USA), **ESO** – European Sources Online (Ühendatud Kuningriigid) ja **SSRN** (USA). Juba aastaid on väljaandne tellijaks olnud ka Washingtonis asuv 1800. aastal asutatud maailma suurim, **USA Kongressi raamatukogu**. Ajakirja kaaskirjastajaks on aastast 2001 saksa teaduskirjastus Berliner Wissenschafts-Verlag.

rektor professor Volli Kalm. GTÜ-s lubati edaspidi oma ajakiri¹⁸ koguni meie eeskujul kavandada ja publitseerida.

Kogetud, mõeldud ja kirjutatud: Georgias – Tbilisi, Kutaisi, Telavi
Lätis – Riia lennujaam
Eestis – Tallinn, Pärnu

Oktoober 2016-veebruar 2017

Lugupidamisega,
Matti Raudjärv

Ajakirja toimkond (toimetajad erinevatest ülikoolidest ja riikidest, rahvusvaheline toimetuskolleegium), samuti mitmete riikide retsensendid, autorid jt töötavad veelgi parema kvaliteedi saavutamise nimel ning eemärgiks on ka mitmed teised tunnustatunud rahvusvahelised andmebaasid.

¹⁸ GTÜ majandusajakirjale tegi allakirjutanu analüüs ja andis oma hinnangud juba märtsis 2014 Georgias viibides. Aastast 2016 on allkirjutanu selle ajakirja toimetuskolleegiumi liige.

DIE NÄCHSTFOLGENDE ETAPPE DER UNTERRICHTS- UND WISSENSCHAFTSARBEIT IN GEORGIEN

Der Unterzeichnete (Matti Raudjärv) hat sich vom 13. Oktober bis zum 14. November 2016 mit Unterstützung des 7. Rahmenprogramms der Europäischen Union und der Marie Skłodowska-Curie Maßnahmen zwecks Unterrichts- und Wissenschaftsarbeit in Georgien aufgehalten.¹ Hauptsächlich handelte es sich um die Abteilung für Ingenieurwirtschaft bei der Geschäfts- und Ingenieursfakultät der Georgischen Technischen Universität, aber auch um die Staatliche Universität Kutaissi, Staatliche Universität Telavi und die Staatliche Universität Tiflis. Neben der Unterrichts- und Wissenschaftstätigkeit hatte ich in meiner Freizeit auch die Möglichkeit, das Land Georgien ein wenig kennenzulernen.

Die ganze in Georgien erfolgte Tätigkeit, für die der Unterzeichnete gemäß Vertrag nicht bezahlt wurde, war unterschiedlichen Bereichen der Wirtschaftspolitik gewidmet, aber daneben habe ich mich auch mit solchen schon seit Jahren für die Länder der ganzen Welt und ihre Wirtschaft aktuellen Themen wie Dienstleistungen, die auf Service beruhende Gesellschaft, die „Wirtschaft 4.0, Industrie 4.0, Energetik 4.0, Handel 4.0“ u.a. sowie mit Entwicklungen in den Bereichen Innovation, Digitalisierung, Technologien, aber auch die Übernahme der Arbeitsbereiche durch Roboter befasst. Dies im Kontext von sowohl des öffentlichen Sektors als auch der regionalen und Kommunalpolitik (einschl. der in Estland geplanten entsprechenden Verwaltungs- und Staatsreformen).

Zuerst, d.h. vom 14. bis zum 15.10.2016) hat die auf Initiative der Abteilung für Ingenieurwirtschaft der Georgischen Technischen Universität (GTU) an der GTU und an der Staatlichen Universität Kutaissi die schon vierte internationale zweitägige Wissenschaftskonferenz zum Thema „Nationale Modelle der Wirtschaftsentwicklung; gestern, heute, morgen“ stattgefunden. Für den ersten Konferenztag, der bei der GTU in Tiflis stattfand, hatte man für die Plenarsitzung vom Unterzeichneten einen Vortragsbeitrag zum Thema „Estnisches Fiskalsystem und dessen Entwick-lungsrichtungen“ bestellt.² Laut Rückmeldungen der Zuhörer war der Vortrag gelungen. Außer dem Vortrag wurde in der Wissenschaftszeitschrift der Universität zu demselben Thema ein umfangreicher russischsprachiger Artikel veröffentlicht, wofür auch Verwaltungsbehörden Georgiens schon Interesse aufgezeigt haben.

Am zweiten Tag wurde nach Westgeorgien gefahren, wo die Konferenz sich an der Staatlichen Universität Kutaissi fortsetzte. Da sprach der Unterzeichnete im Rahmen seines zweiten und spontanen Vortrages über allgemeinere Wirtschaftspolitik (wie über Strukturpolitik, Prozesspolitik, einschl. der Verhältnisse zwischen Wachstum der

---

¹ Im Rahmen desselben Programms war der Unterzeichnete in Georgien auch in März-April 2014, damals fünf Wochen lang und befasste sich mit analoger Tätigkeit wie in diesem Jahr.

² Der Unterzeichnete war in Tiflis und Kutaissi auch bei der dritten Konferenz im Oktober 2015 und hielt an der Plenarsitzung den Vortrag über die Wirtschafts- und Handelsbeziehungen Estlands und Georgiens. Zu demselben Thema ist in der Wissenschaftszeitschrift der GTU auch ein Artikel erschienen.

Arbeitsproduktivität und der Gehälter, aber auch über andere aktuelle Themen). Behandelt wurden auch die Entwicklungen der Zusammenarbeit zwischen den Universitäten beider Staaten und die in Estland stattfindenden internationalen Wissenschaftskonferenzen im Bereich der Wirtschaftspolitik wie auch die Möglichkeit der Veröffentlichung von Artikeln in der Zeitschrift „Estonian Discussions on Economic Policy/ Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik“.

Ab dem 17. Oktober hat der Unterzeichnete in verschiedenen Auditorien der GTU schon traditionelle Vorträge gehalten, Beratungen bzw. Besprechungen und Seminare durchgeführt und an Verteidigungen und Erörterungen von Referaten teilgenommen. Auch hat er Vorlesungen bei der Technischen Universität Telavi gehalten. Es handelte sich um gemeinsame Vorlesungen sowohl für Studenten als auch Lehrkräfte, andere Tätigkeiten richteten sich in erster Linie an Studenten. An der Staatlichen Universität Tiflis fanden auch Treffen und Beratungen mit Lehrkräften und Doktoranden über für die Planung beiderseitiger zukünftiger Zusammenarbeit statt.

An genannten Universitäten habe ich wieder bzw. zum ersten Mal einige Exemplare unserer dreisprachigen internationalen Wissenschaftszeitschrift „Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik“ (Nr. 1-2016) samt Einladung, Estland zu besuchen, an den Wissenschaftskonferenzen zu wirtschaftspolitischen Themen teilzunehmen und wissenschaftliche Artikel bei unserer Zeitschrift zu veröffentlichen hinterlassen. An der GTU hat man mir versprochen, ihre eigene Zeitschrift³ zukünftig an unserem Beispiel zu gestalten und zu veröffentlichen.

Januar 2017

Hochachtungsvoll,
Matti Raudjärv

---

³ Der Unterzeichnete hat schon während seines Aufenthaltes im März 2014 die Wirtschaftszeitschrift der GTU analysiert und eine entsprechende Einschätzung abgegeben. Ab 2016 ist der Unterzeichnete Mitglied des Redaktionskollegiums dieser Zeitschrift.

ANOTHER CYCLE OF TEACHING AND RESEARCH IN GEORGIA

The undersigned (Matti Raudjärv) worked at universities of Georgia from 13 October to 14 November 2016 with the support from the Marie Curie action of the EU 7th Framework Programme, delivering lectures and doing research.¹ Mainly in the Engineering Economics Department of the Business-Engineering Faculty of the Georgian Technical University but also at the Kutaisi State University, Telavi State University and Tbilisi State University. Besides teaching and research activities there were also opportunities for getting acquainted with Georgia briefly during the spare time.

All activities in Georgia for which the undersigned received no remuneration according to the contract were dedicated to different areas of economic policy but also the subjects which have been topical for countries of the world and their economies for many years already, such as services and the services society and Economy 4.0, Industry 4.0, Power engineering 4.0, Trade 4.0 and others were not left aside together with developments in innovation, digitalisation and technologies and robotisation. These issues were discussed in the contexts of both the public sector and the regional and local government policy (incl. the respective administrative and state reforms planned in Estonia).

First (14 to 15.10.2016) another, fourth two-day international conference organised by the Business-Engineering Department of the Georgian Technical University (GTU) took place in GTU and at the Kutaisi State University on the subject *National Economic Development Models: Yesterday, Today, Tomorrow*. For the first day at GTU in Tbilisi, the organisers had requested from the undersigned a presentation for the plenary meeting of the conference on the subject *Estonian Fiscal System and its Development Trends*.² The presentation was a success according to the audience. In addition to the presentation made, a sizable paper on the same subject was published in Russian in the research journal of the university, and also Georgian government agencies have already expressed their interest in it.

On the second day the participants travelled to Western Georgia where the conference continued at the Kutaisi State University. The undersigned made his second, spontaneous presentation there, talking on economic policy in general (structural policy; process policy, incl. correlation between the increase in labour productivity and increase in salaries, and other topical issues), also on developments in the cooperation between the universities of the two countries, incl. about the international scientific conferences on economic policy held in Estonia and on possibilities for publishing papers in the journal *Estonian Discussions on Economic Policy / Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik / Eesti majanduspoliitilised väitlused*.

---

¹ The undersigned stayed in Georgia with the support from the same programme also in March-April 2014 for about five weeks and the activities were analogous with those of this year.

² The undersigned visited also the third conference at Tbilisi-Kutaisi in October 2015 and made a presentation at the plenary meeting on the economic and trade relations between Georgia and Estonia. Also a paper was published in the research journal of GTU on the same subject.

Starting from 17 October the undersigned delivered the already usual lectures and provided consultations, supervised research papers, conducted workshops and heard presentations/defences/discussions of term papers in the GTU lecture rooms, also delivered lectures at the Telavi State University. The lectures were intended both for students and the academic staff and the other activities were above all for students. Meetings-consultations at the Tbilisi State University took place with the objective of planning further cooperation with the academic staff and doctoral students.

The universities mentioned above received again (or for the first time) copies of our international scientific journal *Estonian Discussions on Economic Policy* which is published in three languages (No. 1-2016) together with an invitation to visit Estonia, participate in scientific conferences on economic policy and write papers for publishing in our journal. GTU even planned to design and publish their journal³ following our example.

January 2017

Sincerely,
Matti Raudjärv

---

³ The undersigned performed an analysis of the economic journal of GTU and gave his assessments already during his stay in Georgia in March 2014. The undersigned is a member of the editorial staff of this journal since 2016.

KONVERENTS VENEMAAL SOTŠIS

Allakirjutanu viibis Kubani Riikliku Ülikooli rektoraadi kutsel Venemaal Sotšis, kus 26.-28. jaanuar 2017 toimus rahvusvaheline teaduslik-praktiline konverents „Venemaa majanduslik areng: lõksud, lõhed, kasvu ümbermõtestamine“. Konverents toimus Kubani Riikliku Ülikooli majandusteaduskonna eestvedamisel. Kaaskorraldajateks oli rida Venemaa juhtivaid ülikoole (Lomonossovi nim. Moskva Riiklik Ülikool, St. Peterburi Riiklik Ülikool jmt).

Konverents algas ca kolmetunnise plenaaristungiga, kus oli kaheksa ettekannet. Keskenduti eeskätt sellele, milline on kujunenud olukord ning kui vord reaalne on Venemaa majanduse areng ja kasv lähiaastatel. Matti Raudjärve ettekande teemaks oli – „Ettevõtluse arendamise ja majanduskasvu saavutamise võimalused Eestis (riigi- ja haldusreformi toetusel)“. Samal teemal sai korraldajatele ka inglise keelne artikkel esitatud, mis ilmus käesoleval aastal Kubani Riikliku Ülikooli ajakirjas „Majandus: teooria ja praktika“ (asub 2418 ajakirja seas reitingus 39. kohal). Lisaks plenaaristungile toimusid veel neli mitmetunnist ümarlauda ning ettekanded.

Sotši konverents oli sisukas ja töine ning kulges suhteliselt kriitilises-konstruktivses vaimus, mis võimaldas küllaltki hea ülevaate Venemaa hetkemajandusest ja loodetavatest perspektiividest saada. Üldiselt kõlas sageli seisukoht – korralagedus! Kuigi üks väärkas Moskva professor jutlustas pikalt ning põhjalikult ka Karl Marksist ja „Kapitalist“ ning vajadusest kõike seda tänapäevases kontekstis käsitleda!?

Hulgaliselt toimus ka huvitavaid kohtumisi ja vestlusi nii varasemate kui uute Venemaa kollegidega. Kõigile lisaks oli võimalik põgusalt ka Sotši-Adleri ja Punase Lageda olümpiaobjektide ja ehitisterajatistega tutvuda. Majutamine ja konverentsitöö toimus Sotši-2014 taliolümpiamängude ajaks valminud olümpiapargi suurepärases ja hea teenindusega hotelli-, konverentsi- ja spaakompleksis „Bridge Resort“. Konverentsil oli ligi 100 osalejat, nende seas hulgaliselt doktorante, korraldus ja vastuvõtt suurepärane.

Jaanuaris 2017, Sotšis, Adleri lennujaamas ja
veebruaris 2017, Tallinnas, Pirita-Kosel

Lugupidamisega,
Matti Raudjärv

DIE KONFERENZ IN RUSSLAND IN SOCHI

Der Autor hielt sich auf Einladung des Rektorats der Staatlichen Universität Kuban in Russland in Sochi auf, wo am 26.-28. Januar 2017 eine internationale wissenschaftlich-praktische Konferenz „Die wirtschaftliche Entwicklung Russlands – Fällen, Spalten, neue Sinngebung des Wachstums“ - stattfand. Die Konferenz wurde unter Federführung der wirtschaftlichen Fakultät der Kubaner Staatlichen Universität durchgeführt, es kooperierten eine Reihe von führenden Universitäten und Organisationen Russlands.

Die Konferenz fang mit einer 3-stündigen Plenarsitzung an, die acht Vorträge Vorträge enthielt. Es wurde darauf konzentriert, wie sich die ausgeprägte Lage darstellt und wie real die wirtschaftliche Entwicklung und der Wachstum Russlands in den nächsten Jahren ist. Der Vortrag von Matti Raudjärv hiess – „Die Förderung der Gewerbe und die Möglichkeiten des Erzielens des Wirtschaftswachstums in Estland unter Unterstützung der Staats- und Verwaltungsreform“.

Die Konferenz in Sochi war inhaltsreich und fand in einer verhältnismässig kritisch-konstruktiven Athmosphäre statt, die einen guten Überblick über die momentanen russischen Wirtschaftslage und die erhofften Perspektiven ermöglichte. Es gab 100 Konferenzteilnehmer, darunter viele Doktoranden. Die Organisation und der Empfang war ausgeszeichnet.

Es fanden zahlreiche interessante Treffen und Gespräche sowohl mit ehemaligen als auch mit neuen russischen Kollegen statt. Zusätzlich war es möglich, kurz die olympischen Objekte in Sochi-Adler und in Punane Lageda „die Rote Wiese“ zu besichtigen.

Mit besten Grüßen
Matti Raudjärv

CONFERENCE IN SOCHI IN RUSSIA

The undersigned visited Sochi in Russia at the invitation of the Kuban State University where the international scientific-practical conference Economic Development of Russia: Traps, Fork and Redefining Growth was held from 26 to 28 January 2017. The conference was conducted under the leadership of the Kuban State University, with a number of leading Russian universities and organisations as co-organisers.

The conference started with the plenary meeting of about three hours which included eight presentations. It focused above all on the situation that has developed and on how realistic is any development and growth of Russian economy in the next few years. The subject of the presentation by Matti Raudjärv was – Opportunities for Business Development and Achievement of Economic Growth in Estonia (with the Support of the State Reform and Administrative Reform).

The Sochi Conference was rich in content and involved a lot of work and was carried out in a relatively critical-constructive spirit which provided a rather good overview of the current economic situation and expected prospects in Russia. There were approximately 100 participants in the conference, with many doctoral students among them, and the organisation and reception were excellent.

There were also numerous interesting meetings and talks with existing and new colleagues from Russia. In addition to everything else it was possible to visit briefly some of the Olympic sites and buildings and structures at Sochi-Adler and Krasnaya Polyana.

Sincerely,
Matti Raudjärv

**MAJANDUSPOLIITIKA TEADUSKONVERENTSID
ESTIS (1984-2017 ... - 2022)**

**WISSENSCHAFTLICHE KONFERENZEN ÜBER
WIRTSCHAFTSPOLITIK IN ESTLAND (1984-2017 ... - 2022)**

**SCIENTIFIC CONFERENCES ON ECONOMIC
POLICY IN ESTONIA (1984-2017 ... - 2022)**

I	1984	Ühiskondliku tootmise intensiivistamise probleemid Eesti NSV-s
II	1994	Majandusteadus ja majanduspoliitika Eesti Vabariigis
III	1995	Majanduspoliitika teoria ja praktika Eesti Vabariigis
IV	1996	Aktuaalsed majanduspoliitika küsimused Euroopa Liidu riikides ja Eesti Vabariigis /I ja II/ Aktuelle wirtschaftspolitische Fragen in den Ländern der Europäischen Union und in der Republik Estland /I und II/ Topical Problems of the Economic Policy in the Member States of the European Union and the Republic of Estonia /I and II/
V	1997	Eesti Vabariigi majanduspoliitika ja integreerumine Euroopa Liiduga Die Wirtschaftspolitik der Republik Estland und die Integration mit der Europäischen Union Economic Policy of the Republic of Estonia and Integration with the European Union
VI	1998	Eesti Vabariigi integreerumine Euroopa Liiduga – majanduspoliitika eesmärgid ja abiõud Die Integration der Republik Estland mit der Europäischen Union – Ziele und Mittel der Wirtschaftspolitik Integration of the Republic of Estonia into the European Union – Goals and Instruments of Economic Policy
VII	1999	Eesti Vabariigi majanduspoliitika ja Euroopa Liit Wirtschaftspolitik der Republik Estland und die Europäische Union Economic Policy of the Republic of Estonia and the European Union
VIII	2000	Eesti Vabariigi majanduspoliitika tulemuslikkus ja Euroopa Liit Wirksamkeit der Wirtschaftspolitik der Republik Estland und die Europäische Union Effectiveness of the Economic Policy of the Republic of Estonia and the European Union
IX	2001	Harmoniseerimine ja vabadus Eesti Vabariigi majanduspoliitikas integreerumisel Euroopa Liiduga Harmonisierung und Freiheit der Wirtschaftspolitik Estlands in EU-Integrationsprozess Harmonisation and Freedom in the Economic Policy of Estonia integrating with the European Union
X	2002	Euroopa Liiduga liitumise mõju Eesti majanduspoliitikale Die Integration der Europäischen Union und ihre Wirkungen auf die Wirtschaftspolitik Estlands

		Effect of Accession to the European Union on the Economic Policy of Estonia
XI	2003	Eesti majanduspoliitika teel Euroopa Liitu Die Wirtschaftspolitik Estlands auf dem Weg in die Europäische Union
XII	2004	Estonian Economic Policy on the way towards the European Union Eesti majanduspoliitilised perspektiivid Euroopa Liidus Wirtschaftspolitische Perspektiven Estlands als Mitglied der Europäischen Union
XIII	2005	Economic Policy Perspectives of Estonia in the European Union XIII majanduspoliitika teaduskonverents Die XIII wirtschaftspolitische Konferenz 13 th Scientific Conference on Economic Policy
XIV	2006	XIV majanduspoliitika teaduskonverents Die XIV wirtschaftspolitische Konferenz 14 th Scientific Conference on Economic Policy
XV	2007	Eesti majanduspoliitika – kolm aastat Euroopa Liidus Die Wirtschaftspolitik Estlands – drei Jahre in der Europäischen Union
XVI	2008	Economic Policy of Estonia – three Years in the European Union Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2008 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2008
XVII	2009	Economic Policy in the EU Member States – 2008 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2009 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2009
XVIII	2010	Economic Policy in the EU Member States – 2009 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2010 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2010
XIX	2011	Economic Policy in the EU Member States – 2010 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2011 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2011
XX	2012	Economic Policy in the EU Member States – 2011 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2012 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2012
XXI	2013	Economic Policy in the EU Member States – 2012 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2013 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2013
XXII	2014	Economic Policy in the EU Member States – 2013 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2014 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2014
XXIII	2015	Economic Policy in the EU Member States – 2014 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2015 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2015
XXIV	2016	Economic Policy in the EU Member States – 2015 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2016 Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2016

XXV	2017	Economic Policy in the EU Member States – 2016 Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2017: Juubelikonverents – 25 (29.06-01.07.2017) Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2017: Jubiläumskonferenz – 25 (29.06-01.07.2017) Economic Policy in the EU Member States – 2017: Jubilee conference – 25 (29.06-01.07.2017)
-----	------	---

2017 – aasta, millal konverents toimub **viendat** korda Jänedal, Jäneda mõisas nn **mõisakonverentsina** (pärast 20. korda Värskas, valdavalt Värskas Sanatooriumis).

2017 wird die Konferenz das **fünfte** Mal in Folge in Jäneda als **Gutshofkonferenz** stattfinden. Die zwanzig vorherigen Konferezen wurden in Värskas – meistens im Sanatorium Värskas – ausgetragen.

2017 – the year when the conference will be held at Jäneda, in the Jäneda Manor for the **5th** time as a so to say **manor conference** (after 20 conferences held at Värskas, mainly in the Värskas Spa).

NB! Oluline kultuurisündmus Eestis ja üks ainulaadsemaid kogu maailmas: ajavahemikul 30. juuni – 02. juuli 2017 toimub Tallinnas XII noorte laulu- ja tantsupidu!

Head inimesed, tublid huvilised, lugupeetud väliskülalised – tulge, Eesti kultuur on huvitav, Teid arendav ja rikas, Eestimaa aga ilus ning külalislahke!

NB! Vom 30. Juni bis zum 2. Juli 2017 wird in Tallinn das XII. Sänger- und Tanzfest für Jugend stattfinden, eine der bedeutendsten estnischen Kulturreignisse, das gleichzeitig zu den einzigartigsten in der ganzen Welt gehört!
Liebe Gäste und Kulturinteressierte! Wir freuen uns auf Ihren Besuch – die estnische Kultur ist interessant und vielfältig, das Land selbst schön und gastfreundlich. Hier gibt es vieles zu entdecken!

NB! An important cultural event in Estonia and one of the most unique cultural events in the world: the XII Youth Song and Dance Festival will take place in Tallinn from 30 June to 2 July 2017!

Dear people, everybody who is interested, dear guests from other countries – come, the Estonian culture is interesting, educating for you and rich, and Estonia is beautiful and hospitable!

NB! Järgmine majanduspoliitika teaduskonverents toimub /
Die nächste wirtschaftspolitische Konferenz findet statt /
The next scientific conference on economic policy will be held:

XXVI 2018

Eesti Vabariik – 100 (24. veebruar 1918)

Republik Estland – 100 (24. Februar 1918)

Republic of Estonia – 100 (24. February 1918)

100 aastat eestikeelset rahvuslikku Tehnikaülikooli Eestis (17. september 1918)

100 Jahre von der Gründung der estnischsprachigen nationalen Universität für Technik (17. September 1918)

100 years of the Estonian language national University of Technology in Estonia (17. September 1918)

28.-30.06.2018 (Eesti-Estland-Estonia):

Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2018: Eesti Vabariik – 100

Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2018: Republik Estland – 100

Economic Policy in the EU Member States – 2018: Republic of Estonia – 100

Täpsem informatsioon alates oktoobrist-novembrist 2017 / Genaue Informationen ab Oktober-November 2017 / More detailed information from October-November 2017: www.mattimar.ee

BX. Loodetav tuleviikuinformatsioon (2019-2022) järgmistel lehekülgedel:

Eventuelle Planung für zukünftige Konferenzen (2019-2022) auf den nächsten Seiten:

Expected future information (2019-2022) on the next pages:

Kui õnnestub organisatsiooniliselt ja finantsiliselt, siis edaspidi näeks tänane korraldustoimkond konverentse järgmiste pühendumustega/

Falls es organisatorisch und finanziell möglich sein wird, schlägt das heutige Organisationskomitee vor, dass kommende Konferenzen folgenden Jahrestagen oder kulturellen Ereignissen gewidmet sein werden:

If it works out in organisational and financial terms, the Organising Committee would like to dedicate the future conferences to the following anniversaries:

XXVII 2019

320 aastat Tartu Ülikooli asumisest Pärnusse (1699-1710), 28. augustil 1699 avati Pärnus Academia Gustavo-Carolina

Vor 320 Jahren zog die Universität nach Pärnu (1699-1710), am 28. August 1699 wurde in Pärnu die Academia Gustavo Carolina eröffnet

320 years from the temporary relocation of the University of Tartu to Pärnu (1699–1710), on 28 August 1699, Academia Gustavo-Carolina was opened in Pärnu

100 aastat Tartu Ülikooli kui rahvusülikooli Eestis (1. detsember 1919)

100 Jahre von der nationale Universität Tartu in Estland (1. Dezember 1919)

100 years of the national University of Tartu in Estonia (1. December 1919)

Eesti Vabariik – 15 aastat NATO liige (alates 29. märts 2004)

Republik Estland – 15 Jahre als NATO-Mitgliedstaat (ab 29. März 2004)

Republic of Estonia – 15 years of NATO membership (since 29. March 2004)

Eesti Vabariik – 15 aastat Euroopa Liidu liige (alates 1. mai 2004)

Republik Estland – 15 Jahre als EU-Mitgliedstaat (ab 1. Mai 2004)

Republic of Estonia – 15 years of EU membership (since 1. May 2004)

35 aastat esimesest, nn laevakonverentsist laeval „Vanemuine“

(1984: Tartu-Peipsi järv-Pihkva järv-Värska-Pihkva-Värska-Tartu)

Vor 35 Jahren fand die erste Konferenz statt, bekannt als „Schiffskonferenz“ (im Jahre 1984 auf der Route: Tartu-Peipussee-Pskover See-Värska-Pskov-Värska-Tartu) mit dem Schiff „Vanemuine“

35 years from the first, so to say ship conference on M/S „Vanemuine“

(1984: Tartu – Lake Peipus – Lake Pskov – Värska – Pskov – Värska – Tartu)

27.-29.06.2019 (Eesti-Estland-Estonia):

Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2019: Eesti – 15 aastat EL-s

Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2019: Estland – 15 Jahre in EU
Economic Policy in the EU Member States – 2019: Estonia – 15 years in EU

NB! Järjekordne oluline kultuurisündmus Eestis ja üks ainulaadsemaid kogu maailmas: ajavahemikul 05.-07. juuli 2019 toimub Tallinnas XXVII laulupidu ja XX tantsupidu!

Möödub 150 aastat Eesti esimesest laulupeost (18.-20. juunil 1869 Tartus) ja 85 aastat esimesest tantsupeost (15.-17. juulil 1934 Tallinnas Kadrioru staadionil).

NB! Vom 5. Juli bis zum 7. Juli 2019 werden in Tallinn das XXVII. Sängerfest und das XX. Tanzfest ausgetragen, bedeutende Ereignisse im estnischen Kulturleben und einzigartige in der ganzen Welt!

150 Jahre von dem ersten estnischen Sängerfest (18.-20. Juni 1869 in Tartu)

und 85 Jahre von dem ersten Tanzfest (15.-17. Juli 1934 in Tallinn auf dem Kadriorg-Stadion).

NB! Another important cultural event in Estonia and one of the most unique cultural events in the world: XXVII Song Festival and XX Dance Festival will be held in Tallinn from 5 to 7 July 2019!

It will be the 150th anniversary of the first Estonian Song Festival (18 to 20 June 1869 in Tartu) and the 85th anniversary of the first Dance Festival (15 to 17 July 1934 at the Kadriorg Stadium in Tallinn).

XXVIII 2020

**100 aastat Eesti Vabadussõja rahulepingu allakirjutamisest Tartus
(2.02.1920)**

**Vor 100 Jahren wurde der Friedensvertrag von Tartu unterzeichnet
(2.02.1920)**

**100 years from signing the Peace Treaty of the Estonian War of
Independence in Tartu (2.02.1920)**

**100 aastat Eesti Vabariigi esimesest põhiseadusest (kehitis aastatel 1920-
1933)**

**Vor 100 Jahren trat die erste Verfassung der Republik Estland in Kraft
(1922-1930)**

**100 years from the first Constitution of the Republic of Estonia (was in
effect from 1920 to 1933)**

25.-27.06.2020 (Eesti-Estland-Estonia):

Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2020

Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2020

Economic Policy in the EU Member States – 2020

XXIX 2021

10 aastat euro kasutuselevõtmisest Eestis (alates 01. jaanuarist 2011)

Vor 10 Jahren wurde der Euro in Estland eingeführt (ab 01. Januar 2011)

10 years from the introduction of the euro in Estonia (since 01. January 2011)

**25 aastat esimesest rahvusvahelisest majanduspoliitika teaduskonve-
rentsist Tartus-Värskas (1996)**

**Vor 25 Jahren fand die erste internationale Konferenz für Wirtschafts-
politik in Tartu und Värska statt (1996)**

25 years from the first International Scientific Conference on Economic

Policy in Tartu–Värska (1996)

25 aastat regionaalse kolledži, Tartu ülikooli Pärnu kolledži

asutamisest Pärnus (17. mai 1996)

**Vor 25 Jahren wurde das College Pärnu der Tartuer Universität
gegründet (17. Mai 1996)**

**25 years from the establishment of the regional college, Pärnu College
of the University of Tartu in Pärnu (17. May 1996)**

01.-03.07.2021 (Eesti-Estland-Estonia):

Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2021

Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2021

Economic Policy in the EU Member States – 2021

XXX 2022

390 aastat Tartu Ülikooli asutamisest (1632)

30. juunil 1632. aastal kirjutas Rootsli kuningas Gustav II Adolf alla Tartu akadeemia asutamisürikule – sellega oli loodud alus Rootsli riigi teisele kõrgkoolile. Uus õpfeasutus sai samad privileegid, mis kuus aastat varem olid antud Uppsalale. 15. (uee kalendri järgi 25.) oktoobril 1632. aastal toimus Academia Gustaviana avaaktus.

Vor 390 Jahren wurde die Universität Tartu gegründet (1632)

Am 30. Juni 1632 unterzeichnete der schwedische König die Urkunde über die Gründungsurkunde der Tartuer Akademie. Damit wurde die Grundlage der zweiten schwedischen Hochschule geschaffen, Die neue Lehranstalt bekam dieselben Privilegien wie die Universität Uppsala, die ihr vor sechs Jahren zugesprochen wurden. Am 15. (nach dem neuen Kalender 25.) Oktober 1632 wurde Eröffnungszeremonie der Academia Gustaviana abgehalten.

390 years from the establishment of the University of Tartu (1632)

On 30 June 1632, Gustav II Adolf, the King of Sweden, signed the Foundation Decree of the Academy in Tartu – laying the basis for the second establishment of higher education in Sweden. The new educational institution was granted the same privileges as had been granted to the University of Uppsala six years earlier. The opening ceremony of Academia Gustaviana was held on the 15th (according to the new calendar on the 25th) of October 1632.

Kakskümmend korda konverentsidest Värskas (1984, 1994-2012) ja

kümnetat korda järjest Jänedal (alates 2013)

**Die zwanzig Konferenzen in Värska (1984, 1994-2012) und das zehnte Mal in
Folge die Konferenzen in Jäneda (ab 2013)**

**20 conferences held in Värska (1984, 1994–2012) and for the 10th time at
Jäneda (since 2013)**

30.06-02.07.2022 (Eesti-Estland-Estonia):

Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2022

Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2022

Economic Policy in the EU Member States – 2022

INFORMATSIOON ajakirja toimkonnalt

Käesolev rahvusvaheline teadusajakiri-publikatsioon ilmub aastast 2007 (üks number aastas) ja aastast 2011 (kaks numbrit aastas).¹ Ajakiri arenes välja järjepidevuse alusel aastatel 1984-2006 ilmunud teadusartiklite kogumikest. Artiklite temaatika on seni hõlmanud paljude riikide majanduspoliitikat ning selle valdkondi nii ühe kui ka mitme riigi näitel ning nende omavahelistes suhetes ja võrdlustes. Lisaks Eestile on avaldatud artiklites uuritud paljude riikide majanduspoliitikat nagu **Georgia, Hiina, Iirimaa, Inglismaa, Jaapan, Kanada, Kreeka, Leedu, Läti, Norra, Roots, Saksamaa, Slovakkia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi, Ukraina, Ungari, USA, Venemaa**. Vähemal määral on käsitletud ka mitmeid teisi riike. Kajastust on leidnud järgmiste piirkondade, ühenduste või valdkondade majanduspoliitika: Euroopa ja Euroopa Liit, Euroopa Liidu regioonid, Euroopa rohelised pealinnad, Balti riigid ja Skandinaavia regioon, Ida- ja Kesk-Euroopa, Põhja-Euroopa, OECD-riigid jmt.

Lisaks traditsioonilistele majanduspoliitika valdkondadele on artiklites kajastamist leidnud ka avaliku sektori rahandus; regionalne areng ja kohalike omavalitsuste arenguprobleemid, eelkõige haldusreformi vajadused ja võimalikud suunad; Euroopa Liidu finantsüsteem; Euroopa Liidu toetusmehhanismid ja –mudelid; rahapolitiika ja valuutakursid; euroruumi probleemid; finants- ja majanduskriisid; majanduse globaliseerumine; ettevõtluse arengut toetavad erinevad majanduspoliitikad; J.M. Keynesi seisukohad ja paljud teised kompleksvaldkonnad.

Seni on avaldatud artiklite autorid esindanud järgmisi riike: **Austria, Eesti, Georgia, Hiina, Läti, Saksamaa, Slovakkia, Tšehhi, Ukraina, Ungari, Venemaa**. Lisaks nimetatud riikidele olid enne 2007. aastat avaldatud artiklite autorite kaudu esindatud ka **Belgia, Leedu, Poola, Prantsusmaa, Soome, Suurbritannia ja USA**.

Ajakirja toimkond soovib, et ajakirjas käsitletavate artiklite majanduspoliitiline geograafia laieneks tulevikus veelgi. Ajakirjas avaldatud artikleid kajastavad ja levitavad seni järgmised rahvusvahelised andmebaasid: **DOAJ, EBSCO, EBSCO Central & Eastern European Academic Source, EBSCO Discovery Service (EDS), EconBib, ECONIS, ESO, SSRN**.

Lugupidamisega ning edukate koos- ja kaastöösoovidega
Teie ajakirja toimkond

---

¹ Aastatel 2007-2014 oli ajakirja inglise keelne nimetus „Discussions on Estonian Economic Policy“. Eeskätt täpsuse, sh artiklite senise kajastuse ja ka edaspidise laiemma majanduspoliitilise geograafia huvides täpsustasime aastast 2015 ajakirja nime ning selleks on nüüd inglise keeles – „Estonian Discussions on Economic Policy“. Ajakirja eesti ja saksa keelne nimi jäid endisteks, ühtlasi on säilinud publikatsiooni järjepidevus.

INFORMATION from the editorial team

This international research journal (publication) has been published since 2007 (once a year) and 2011 (twice a year).¹ The journal developed as a successor of collections of research papers published in 1984–2006. The subjects of the papers have covered economic policies and their subject areas of many countries on the basis of case studies from one or several countries and considering their mutual relations and comparisons. Besides Estonian economic policy, the papers have treated economic policies of many countries, such as **Canada, China, Czech Republic, Denmark, Finland, Georgia, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Japan, Latvia, Lithuania, Norway, Russia, Slovakia, Sweden, Switzerland, Ukraine, United Kingdom, U.S.A.** Also other countries have been studied to a lesser extent. Economic policies of the following regions, associations or subject areas have been treated: Europe and the European Union, EU regions, European green capitals, the Baltic States and the Scandinavian region, Eastern and Central Europe, Northern Europe, OECD countries, etc.

In addition to traditional areas of economic policy the papers have treated also the issues of finances of the public sector; regional development and development problems of local municipalities, above all the need for and possible directions of the administrative reform; the financial system of the EU; the support structures and support models of the EU; monetary policy and currency exchange rates; eurozone problems; financial and economic crisis; globalisation of the economy; different economic policies to support business development; positions of J.M. Keynes, and many other complex areas.

Authors of papers published until now have represented the following countries: **Austria, China, Czech Republic, Estonia, Georgia, Germany, Great Britain, Hungary, Latvia, Russia, Slovakia, Ukraine.** Besides the abovementioned countries also **Belgium, Finland, France, Lithuania, Poland** and **U.S.A.** were represented by authors of papers published before 2007.

The editorial team would like to see in the future an even broader geography of economic policy of papers published in the journal. Papers published in this journal are presented and distributed by the following international databases: **DOAJ, EBSCO, EBSCO Central & Eastern European Academic Source, EBSCO Discovery Service (EDS), EconBib, ECONIS, ESO, SSRN.**

With best wishes and looking forward to successful cooperation and contributions,
Editorial Team of the journal

---

¹ In 2007- 2014 the English name of the journal was „Discussions on Estonian Economic Policy“. Above all, for more accuracy concerning the topics of papers published until now, including in the interests of broader geography of economic policy in future, we specified the name of the journal from 2015 and it will be „Estonian Discussions on Economic Policy“ in English. The name of the journal in German and Estonian remained the same, and the continuity of the publication was maintained.

INFORMATION des Redaktionsteams

Das vorliegende internationale Wissenschaftsmagazin erscheint seit 2007 (ein Mal pro Jahr) und seit 2011 (zwei Mal pro Jahr).¹ Die Zeitschrift hat ihre Ursprünge in den Sammelbändern von wirtschaftswissenschaftlichen Beiträgen, die in den Jahren 1984-2006 kontinuierlich erschienen. Die Thematik umfasst die Wirtschaftspolitik verschiedener Länder mit ihren vielfältigen Bereichen. Man geht vor allem auf die jeweiligen wirtschaftlichen Verflechtungen mit anderen Nationen ein und vergleicht sie untereinander. Neben Estland gibt es noch eine Reihe von anderen Ländern, die in den Artikeln auf ihre Wirtschaftspolitik hin untersucht werden wie **China, Deutschland, Dänemark, England, Finnland, Georgien, Griechenland, Irland, Japan, Kanada, Lettland, Litauen, Norwegen, Russland, Schweden, die Schweiz, die Slowakei, Tschechien, Ukraine, Ungarn, die USA**. Im geringeren Umfang sind auch einige andere Länder in Beiträgen vertreten. Ebenso ist die Wirtschaftspolitik aus Sicht größerer und kleinerer Regionen thematisiert worden, z. B. Europa und die Europäische Union, einzelne Regionen der Europäischen Union, Europas Grüne Hauptstädte, die Baltischen Staaten und Skandinavien, Mittel- und Osteuropa, Nordeuropa, OECD-Staaten u.a.m.

Zusätzlich zu den klassischen Feldern der Wirtschaftspolitik wird in den Artikeln auch auf folgende Themengebiete eingegangen: Finanzwesen der öffentlichen Hand, regionale Entwicklung und Entwicklungsprobleme der kommunalen Selbstverwaltungen, Notwendigkeit einer Verwaltungsreform und mögliche Reformwege, Finanzsystem der EU, EU-Förderungsmechanismen und ihre Modelle, Geldpolitik und Währungskurse, Probleme der Eurozone, Finanz- und Wirtschaftskrise, Globalisierung der Wirtschaft, wirtschaftspolitische Instrumente zur Unternehmensförderung, Standpunkte von J.M. Keynes.

Unsere Autoren kommen aus **China, Deutschland, Estland, Georgien, Lettland, Österreich, Russland, der Slowakei, Tschechien, Ukraine, Ungarn**. Vor 2007 sind Beiträge auch von **amerikanischen, belgischen, englischen, finnischen, französischen, litauischen und polnischen** Autoren erschienen.

Der Wunsch des Redaktionsteams ist, dass sich der Autorenkreis geographisch weiter vergrößert. Die im Magazin publizierten Beiträge sind in folgenden internationalen Datenbanken verfügbar: **DOAJ, EBSCO, EBSCO Central & Eastern European Academic Source, EBSCO Discovery Service (EDS), EconBib, ECONIS, ESO, SSRN**.

Wir hoffen auf eine weitere erfolgreiche Zusammenarbeit
Ihr Redaktionsteam

---

¹ In den Jahren 2007-2014 lautete der englische Titel des Magazins „Discussions on Estonian Economic Policy“. Im Interesse der Genauigkeit und der breiteren geographischen Dimension der Beiträge wurde 2015 der englische Titel in „Estonian Discussions on Economic Policy“ geändert. Der Titel des Magazins in estnischer und deutscher Sprache blieb unverändert, gleichzeitig ist die Kontinuität der Zeitschrift erhalten geblieben.

MATTIMAR
anno 1993

USALDUSVÄÄRNE
ETTEVÕTE
anno 2017

21.02.2017 anti rahvusvahelise uuringu tulemusel Euroopas ettevõttel Mattimar OÜ varasemate aastate tegevuse eest Usaldusväärse Ettevõtete Sertifikaat – laitmatu reputatsiooni, eetilise ja usaldusväärse tegevuse ning klientidele pühendumise eest. Sertifikaat "Usaldusväärne Ettevõte" sai alguse Poolas 2013. aastal ning on tänaseks populaarseks ja lugudeeteks nii ettevõtjate kui ka klientide seas saanud, olles üks nimekamaid, mida Euroopas väljastatakse.¹

See on rahvusvaheline märk, mis ühendab ettevõtteid kaheksas Euroopa riigis (märts 2017). Uuring viidi läbi valdavalt Euroopa Liidu liikmesriikide (Bulgaaria, Eesti, Poola, Rumeenia, Serbia /ei ole liige/, Slovakia, Tšehhi, Ungari) rohkem kui 218 000 ettevõttese. Seni on Sertifikaadi saanud ca 1200 ehhk 0,55 % uritavatest ettevõtetest. Uuringute tegemiseks on loodud innovaatiline ja originaalne tarkvaraprogramm, mis pöhineb algoritmil ja määratleb nn arvamuste koefitsiendi.

* * *

Als Ergebnis einer in Europa durchgeföhrten entsprechenden internationalen Untersuchung wurde dem Unternehmen Mattimar OÜ am **21.02.2017** für die Tätigkeit früherer Jahre, für seine tadellose Reputation, ethische und vertrauenswerte Arbeit und Kundenwidmung das Zertifikat des zuverlässigen Unternehmens verliehen. Das Zertifikat „Zuverlässiges Unternehmen“ („Usaldusväärne ettevõte“) wurde 2013 in Polen eingeföhrt und bis zum heutigen Tag ist es zu einer populären und geschätzten Auszeichnung sowohl unter Unternehmern als auch Kunden geworden. Es handelt sich um eines der am meisten namenhaften Zertifikate, die in Europa verliehen werden.²

Diese internationale Auszeichnung vereint Unternehmen in acht europäischen Ländern (März 2017). Die oben genannte Untersuchung wurde unter mehr als 218 000 Unternehmen der EU-Länder (Bulgarien, Estland, Polen, Rumänien, Serbien (ist nicht EU-Mitglied), Slowakei, Tschechien und Ungarn) durchgeföhrt. Bisher ist das Zertifikat an ca. 1200 oder 0,55 % der untersuchten Unternehmen verliehen worden.

* * *

On **21.02.2017** the company Mattimar OÜ received the Certificate of a Trustworthy Enterprise on the basis of an international survey, for its activities in earlier years – for its flawless reputation, ethical and trustworthy activities and dedication to clients. The Certificate “Trustworthy Enterprise” (“Usaldusväärne ettevõte”) was initiated in Poland in 2013 and has become popular and respected both among entrepreneurs and clients, being one of the most renowned certificates issued in Europe.³

It is an international mark which has been issued to enterprises in eight European countries (by March 2017). The survey was conducted among more than 218,000 enterprises from mainly EU Member States (Bulgaria, Estonia, Poland, Romania, Serbia (not an EU Member State), Slovakia, Czech Republic, Hungary). By now, approximately 1,200, i.e. 0.55% of the enterprises surveyed have received the certificate. Innovative and original software based on an algorithm has been created for the survey, to determine the coefficient of opinions.

¹ Statistika näitab, et üle poolte klientidest, kes peavad valima kahe tundmatu ettevõtte sarnase pakumise vahel, valivad ettevõtte, kellel on sertifikaat "Usaldusväärne Ettevõte".

² Wie die Statistik zeigt, entscheidet sich mehr als die Hälfte der Kunden bei zwei unbekannten und ähnlichen Unternehmen für das Unternehmen mit dem Zertifikat „Zuverlässiges Unternehmen“ („Usaldusväärne ettevõte“).

³ According to the statistics, more than a half of the clients who have to choose between similar offers from two unknown enterprises, choose the enterprise which has the Certificate “Trustworthy Enterprise” (“Usaldusväärne ettevõte”).